

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja • Ministeriö • 20/2018

Kaivoslain 38 § edellyttämän vaikutusten arvioinnin selvittäminen lupamenettelyissä saamelaisten kotiseutualueella, koltta-alueella ja erityisellä poronhoitoalueella

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja 20/2018

Kaivoslain 38 § edellyttämän vaikutusten arvioinnin
selvittäminen lupamenettelyissä saamelaisten
kotiseutualueella, koltta-alueella ja erityisellä
poronhoitoalueella

Työ- ja elinkeinoministeriö, Helsinki 2018

Työ- ja elinkeinoministeriö

ISBN: 978-952-327-312-2

Taitto: Valtioneuvoston hallintoyksikkö/Julkaisutuotanto

Helsinki 2018

Kuvailulehti

Julkaisija	Työ- ja elinkeinoministeriö		6.7.2018
Tekijät	Maija Uusisuo (toimittaja)		
Julkaisun nimi	Kaivoslain 38 § edellyttämän vaikutusten arvioinnin selvittäminen lupamenettelyissä saamelaisten kotiseutualueella, koltta-alueella ja erityisellä poronhoitoalueella		
Julkaisusarjan nimi ja numero	Työ- ja elinkeinoministeriön julkaisuja TEM raportteja 20/2018		
Diaari/hankenumero		Teema	Ministeriö
ISBN PDF	978-952-327-312-2	ISSN PDF	1797-3562
URN-osoite	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-312-2		
Sivumäärä	105	Kieli	Suomi
Asiasanat	Vaikutukset, arviointi, kaivoslaki, saamelaiset, poronhoito		
<p>Tiivistelmä</p> <p>Kaivoslain (621/2011) 38 § edellyttämän vaikutusten arvioinnin ja siihen liittyviin näkemyseroihin on haettu ratkaisuja asianosaisten vapaaehtoisessa työryhmässä. Työryhmä päätyi tuottamaan yhteisesti hyväksytyn raporttiosan sekä sen liitteissä esitettävät kunkin osapuolen toimittamat aineistot.</p> <p>Kullanhuuhdonnan vaikutukset ovat moniulotteisia ja vaikutusten arviointi edellyttää eri viranomaisten, toimijoiden ja sidosryhmien välistä yhteistyötä. Työryhmä esitti mm. hakemuksen sisällön parantamista, saman alueen hakemusten käsittelyn yhdistämistä tietyin edellytyksin sekä paliskuntien ja kullankaivajien yhteydenpidon ja viestinnän parantamista. Yhteisesti esitettiin myös pyrkimys siihen, että kullankaivuun oikeuttavan luvan ratkaisisi yksi viranomainen, joka vastaisi myös lupaehtojen noudattamisen valvonnasta. Eri osapuolet ovat ehdottaneet myös muita parannusehdotuksia, jotka on esitetty tämän raportin liitteessä 3.</p> <p>Hallinto-kokonaisuus on sirpaleinen. Kullanhuuhdonnassa huomioitavia määräyksiä on eri hallinnonalojen lainsäädännössä. Kooste huomioitavasta lainsäädännöstä on esitetty raportin liiteosassa.</p> <p>Vaikka työryhmä ei päässytkään tehtävän annossa asetettuihin tavoitteisiin, käydyt keskustelut ovat lisänneet eri osapuolten tietoa ja ymmärrystä vaikuttavista asioista.</p> <p>Työ- ja elinkeinoministeriön yhteyshenkilö: Maija Uusisuo, innovaatiot ja yritysrahoitus –osasto, puh. +358 50 591 9888</p>			
Kustantaja	Työ- ja elinkeinoministeriö		
Julkaisun jakaja/myynti	Sähköinen versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Julkaisumyynti: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Presentationssblad

Utgivare	Arbets- och näringsministeriet		6.7.2018
Författare	Maija Uusisuo (red.)		
Publikationens titel	Utredning om den konsekvensbedömning som enligt 38 § i gruvlagen krävs vid tillståndsförfaranden inom samernas hembygdsområde, inom skoltområdet och inom det område som är särskilt avsett för renskötsel		
Publikationsseriens namn och nummer	Arbets- och näringsministeriets publikationer ANM rapporter 20/2018		
Diarie-/ projektnummer		Tema	Ministeriet
ISBN PDF	978-952-327-312-2	ISSN PDF	1797-3562
URN-adress	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-312-2		
Sidantal	105	Språk	Finska
Nyckelord	konsekvenser, bedömning, gruvlagen, samer, renskötsel		
Referat <p>En arbetsgrupp bestående av olika parter som deltagit på frivillig basis har behandlat den utredning av konsekvenser som krävs enligt 38 § i gruvlagen (621/2011) och sökt lösningar på meningsmotsättningar om den. Arbetsgruppen beslutade att skriva en gemensamt godkänd rapport och i bilagor till rapporten lägga fram material från de enskilda parterna.</p> <p>Konsekvenserna av guldvaskning är komplexa, och bedömningen av konsekvenserna förutsätter samarbete mellan olika myndigheter, aktörer och berörda grupper. Arbetsgruppen föreslog bland annat att innehållet i ansökan bör förbättras, att ansökningar som gäller samma område under vissa förutsättningar kunde behandlas samtidigt samt att kontakten och kommunikationen mellan renbeteslagen och guldvaskarna bör förbättras. Ett gemensamt förslag var också att det bör strävas efter att beslut om tillstånd för guldvaskning ska fattas av en enda myndighet, som också ska svara för tillsynen över iakttagandet av tillståndsvillkoren. De olika parterna har också gett andra förslag till förbättringar. De finns i bilaga 3 till denna rapport.</p> <p>Förvaltningen är en splittrad helhet. De bestämmelser som ska beaktas vid guldvaskning finns i författningar som hör till olika förvaltningsområden. En sammanställning av de författningar som ska beaktas finns som bilaga till rapporten.</p> <p>Trots att arbetsgruppen inte nådde de mål som ställdes upp när arbetsgruppen fick sitt uppdrag har de diskussioner som förts ökat de olika parternas kunskap om och förståelse av de faktorer som har konsekvenser.</p> <p>Kontaktperson vid arbets- och näringsministeriet: Maija Uusisuo, avdelningen för innovationer och företagsfinansiering, tfn tfn +358 50 591 9888</p>			
Förläggare	Arbets- och näringsministeriet		
Distribution/ beställningar	Elektronisk version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Beställningar: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Description sheet

Published by	Ministry of Economic Affairs and Employment		6 July 2018
Authors	Maija Uusisuo (editor)		
Title of publication	Impact assessment required under section 38 of the Mining Act in permit procedures in the Sami Homeland, Skolt area and special reindeer herding area		
Series and publication number	Publications of the Ministry of Economic Affairs and Employment MEAE reports 20/2018		
Register number		Subject	Ministry
ISBN PDF	978-952-327-312-2	ISSN PDF	1797-3562
Website address (URN)	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-312-2		
Pages	105	Language	Finnish
Keywords	impacts, assessment, Mining Act, the Sami, reindeer herding		
<p>Abstract</p> <p>Solutions to the impact assessment required under section 38 of the Mining Act and the diverging views of different stakeholders were sought in a voluntary working group. The working group ended up producing a jointly approved report, with the materials supplied by each party provided in the annexes.</p> <p>The impacts of gold panning are multi-dimensional and assessing its impacts requires cooperation between different authorities, operators and stakeholders. The proposals of the working group include improving the content of the applications, combining the processing of applications concerning the same area, subject to certain conditions, and better dialogue and communication between the Reindeer Herders' Association and gold prospectors. The joint section also includes the proposal that the permit entitling to prospecting for gold would be decided by a single authority, which would also be responsible for supervising compliance with the permit conditions. The other improvements proposed by different stakeholders are presented in Annex 3 to the report.</p> <p>The administrative process is highly fragmented, with provisions to be taken into account in gold panning laid down in the legislation of several administrative branches. A summary of the legislation to be taken into account is given in the annexes to the report.</p> <p>Even if the working group did not reach the objectives set in the assignment, the discussions during the process enhanced the knowledge and understanding of the stakeholders on the impacts and matters involved.</p> <p>Contact person at the Ministry of Economic Affairs and Employment: Maija Uusisuo, Innovations and Enterprise Financing, tel. +358 50 591 9888</p>			
Publisher	Ministry of Economic Affairs and Employment		
Publication Distributed by/ sales	Online version: julkaisut.valtioneuvosto.fi Publication sales: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Govvidanbláđđi

Almmustahtti	Bargo- ja ealáhusministeriija		6.7.2018
Dahkkit	Maija Uusisuo (doaimmaheaddji)		
Almmustahttima namma	Ruvkelága 38 § gáibidan váikkuhusaid árvvoštallama čielggadeapmi lohpeannudeamis sámiiid ruovttuguovllus, nuortalašguovllus ja sierra boazodoalloguovllus		
Almmustahttinráiddu namma ja nummir	Bargo- ja ealáhusministeriija almmustahttimat 20/2018		
Diára/fidnonummir		Temá	Ministeriija
ISBN PDF	978-952-327-312-2	ISSN PDF	1797-3562
URN-čujuhús	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-312-2		
Siidomearri	105	Giella	Suomagiella
Áššesánit	Váikkuhusat, árvvoštallan, ruvkeláhka, sápmelaččat, boazodoallu		
<p>Čoahkkáigeassu</p> <p>Ruvkelága (621/2011) 38 § gáibidan váikkuhusaid árvvoštallamii ja dasa laktáseaddji oaidnoearuide leat ohcan čovdosa áššáiosolaččaid eaktodáhtolaš bargojoavkkus. Bargojoavku válljii buvttadit oktasáččat dohkkehuvvon raportaoasi ja dan čuvvosiin ovdanbuktot guđege oassebeali cealkámušaid.</p> <p>Golledoidima váikkuhusat ollet mángga guvlui ja váikkuhusaid árvvoštallan gáibida sierra virgeoapmahaččaid, doaibmiid ja čanusjoavkkuid gaskkas ovttasbarggu. Bargojoavku evttohii ee. ohcamuša sisdoalu buorideami, seammá guovllu ohcamušaid giedahallama ovtasteami dihto eavttuiguin sihke bálgosiid ja golleroggiid oktavuođadoallama ja gulahallama buorideami. Oktasaččat evttohuvvui maiddái figgamuš dasa, ahte golleroggama lobi čoavdá okta virgeoapmahaš, mii vástidivččii maiddái lohpeeavttuid bearráigeahčus. Eará oassebealit lea evttohan maiddái eará buoridanevttohusaid, mat leat bukton ovdan dán raportta mildosis 3.</p> <p>Hálddahusoppalašvuhta lea moaluid mielde. Golledoidimis vuhtii váldojuvvon mearrádusat leat sierra hálddahussurggiid láhkaásaheamis. Čoahkkáigeassu vuhtii váldojuvvon láhkaásaheamis lea bukton ovdan raportta mielddusoasis.</p> <p>Vaikke bargojoavku ii beassange bargoaddimis ásahuvvon mihtomeriide, gevvojuvvon ságastallamat leat lasihan sierra oassebeliid dieđu ja ipmárdusa áššiin mat váikkuhit</p> <p>Bargo- ja ealáhusministeriija oktavuođaoimmoš: Maija Uusisuo, innovašuvnnat ja fitnodatruhtadeapmi -ossodat, tel. +358 50 591 9888</p>			
Goasttideaddji	Bargo- ja ealáhusministeriija		
Almmustahttima juohkki/vuovdin	Elektrovnnaš veršuvdna: julkaisut.valtioneuvosto.fi Almmustahttinuovdin: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Valdâlemlostâ

Almostittee	Pargo- já iälättäsministeriö		6.7.2018
Rähteet	Maija Uusisuo (toimätteijee)		
Almostittem nommä	Kuáivuttáhlaavá 38 § vaattám vaikuttásái árvuštállám selváttem lopemonáttálmijn sámmilij päikkikuávlust, nuorttáláškuávlust já eromáš puásuituálukuávlust		
Almostittemrááidu nommä já nummeer	Pargo- já iälättäsministeriö almostitmeh 20/2018		
Diaar/hahánummeer		Teema	Ministeriö
ISBN PDF	978-952-327-312-2	ISSN PDF	1797-3562
URN-čujottás	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-312-2		
Sijdomaeri	105	Kielä	Suomäkielä
Äššisäänih	Vaikuttásah, árvuštállám, kuáivuttáhlaahá, sámmiliih, puásuituálu		
<p>Čuákánkiäsu</p> <p>Kuáivuttáhlaavá (621/2011) 38 § vaattám vaikuttásái árvuštállám já toos lohtáseijee uáinuiäroid láá uuccám čuávdusijđ äššiuásálij rijjätátulii pargojuávhust. Pargojuávkku šoodái pyevtittid oovtást tuhhiittum raapoortuási sehe ton lahtosijn oovdânpyehtimnáál amnástuváid, maid jieškote-uv uásipeeli lii toimáttám.</p> <p>Kolletoidem vaikuttásah ulátteh vijdáht já vaikuttásái árvuštállám váátá jieškote-uv virgeomáhái, tuáimei já čonásjuávhui koskásii oovtástpargo. Pargojuávkku oovdânpuovtij ei. ucámuš siskáldás pyeredem, siámmáá kuávlv ucámušái kiedávuššám ovtástitem tiätuiävtuiguin sehe palgásij já kollekuáivoi ohtávuotátoollám já viestádem pyeredem. Oovtást oovdânpuohtui meid viggámuš toos, ete kollekuáivumán vuoigádvuodá adeleijee love čuávdáččij ohtá virgeomáháš, kote västidičij meid lopeiävtui nuávdittem kocemist. Sierá uásipeleh láá iävtuttám meid eres pyeredemiävtuttásáid, moh láá oovdânpuohtum taan raapoort lahtosist 3.</p> <p>Haldáttáholesvuotá lii piädgui. Miärdásah, maid kalga väldid huámmášumán kolletoidemist, láá sierá haldáttáhsuorgij laháaasátmist. Nuráldáh laháaasátmist, mon kalga väldid huámmášumán, lii oovdânpuohtum raapoort lahtosuásist.</p> <p>Veikká pargojuávkku ij lah juksám pargo addelmist asáttum ulmijđ, te savástálmeh láá lasettám jieškote-uv uásipeelij tiädu já ibárdás aašijn, moh vaigutteh.</p> <p>Pargo- já iälättäsministeriö ohtávuotáolmooš: Maija Uusisuo, innovaatioh já irättásruttádem –uásádáh, puh. +358 50 591 9888</p>			
Kuástideijee	Pargo- já iälättäsministeriö		
Almostittem jyehim/vyebdim	Šledgäláš versio: julkaisut.valtioneuvosto.fi Almostittemvyebdim: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Čuä'jtöslöstt

Čöödteei	Tuejj- da jiellemvue'kķministeria		6.7.2018
Raajji	Maija Uusisuo (tuäimteei)		
Čöödtöözz nōmm	Kuäiväslää'jj 38 § öölgtē vaikkttöözzi a'rvvöözz se'ltummuš lää'ppmööntööllmööžžäst sä'mmlai dommvuu'dest, sää'mvuu'dest da jeä'rab puä33håiddamvuu'dest		
Čöödtemjoouk nōmm da nâamar	Tuejj- da jie'llemvue'kķministeria čöödtummuž 20/2018		
Diaari/ha'ŋķķōsnâamar		Tee'mm	Ministeria
ISBN PDF	978-952-327-312-2	ISSN PDF	1797-3562
URN-addrōs	http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-327-312-2		
Seiddmie'rr	105	Ķiöll	Lää'dd
Ä'sš-sää'n	Vaikkttöözz, a'rvvōs, kuäiväslää'ķķ, sä'mmla, puä33håidd		
<p>Vuänōs</p> <p>Kuäiväslää'jj (621/2011) 38 § öölgtē vaikkttöözi a'rvvöözz da töözz öhttnēi vuäinalmjeä'rdöözzid lij occum rä'tķķtummsid ää'sšvuäzzlai jioččvääldlaž ä'rttlest. Ä'rttel tu'mmji puu't'ted öhtse'žze primmum ķiöldökvue'zz di tōn mie'lddöözzin čuä'jtem vue'lnn juo'ķķ vuässbeä'l tuäimtem aunnstöözz.</p> <p>Kä'lisku'lljeem vaikkttöözz liä määng säija veeidasvuällai da vaikkttöözi a'rvvōs öölgtat jee'res ve'rğğni'ķķi, tuäimmjeeji da čöönâsjoouki kōskksaž öhttsažtuej. Ä'rttel ehditi ouddm. oocmööžž siisköözz pue'reem, seämma vuu'd oocmööžž ķiött'tööllmööžž öhtteem suäppum öölgtummsin di paalgaskoo'ddi da kä'llkuäivai öhttvuöđäânmmööžž da saakkummuž pue'reem. Öhtse'žze čuä'jtes še ķiöldööttmōš töözz, što kä'llkuäivmō'sše u'vddem lää'v rä'tķķe'či öhtt ve'rğğneķ, kāä'tt va'stte'či še lää'ppmääinai jää'ķķtem vuäppmööžžäst. Jee'res vuässbeä'l liä e'tķķääm še jee'resnallšem pue'reemehtdöözzid, kook liä čuä'jtum tñ ķiöldöōgg mie'lddööžžäst 3.</p> <p>Vaaldšem-ceälaivuött lij kooskžen. Kä'lisku'lljumšest lokku vä'lddem meärröözz liä jee'res vaaldšemvuu'di lää'jjeättmööžžäst. Noorās lokku vä'lddem lää'jjeättmööžžäst lij čuä'jtum ķiöldöōgg mie'lddōsvue'zzest.</p> <p>Hä't-i ä'rttel ij piässām tuej jue'ķķmööžžäst pijjum täävtöözzid, jiöllum saggstööllmööžž liä lää'zztam jee'res vuässbeä'li teädaid da fi'ttjöözz vaikkteei aa'sšin.</p> <p>Tuejj- da jie'llemvue'ķķministeria öhttvuöđperson: Maija Uusisuo, innovaatio da pörggänteäggtummuš –koontār, te'l. +358 50 591 9888</p>			
Čöödteei	Tuejj- da jie'llemvue'ķķministeria		
Čöödtöözz jue'ķķi/kaaupšummuš	Liädglāž siöttummuš: julkaisut.valtioneuvosto.fi Čöödtōskaaupšummuš: julkaisutilaukset.valtioneuvosto.fi		

Sisältö

LUKIJALLE	10
1 Lähtökohdat	11
1.1 Työryhmän tehtävä ja sen toteutus	12
2 Ratkaisumenettelyt	14
2.1 Kaivoslain mukainen kullanhuuhdontalupa	14
2.2 YSL –menettely – ympäristö ja vesitalouslupa.....	15
2.3 Voimassa olevan luvan noudattamisen valvonta	17
3 Hyvät käytännöt	18
4 Kehitysehdotukset.....	19
Liite1: Kullanhuuhdontaluvan käsittely	20
Liite 2: Säädöspohja.....	23
Liite 3: Sidosryhmien esittämät puutteet ja parannusehdotukset lupamnettelyssä ja kullankaivussa (lapio, kone)	38
Liite 4: Vaikutusten arvioinnin kehikko.....	105

LUKIJALLE

Kaivoslain (621/2011) 38 § edellyttämän vaikutusten arvioinnin ja siihen liittyviin näkemuseroihin on haettu ratkaisuja asianosaisten vapaaehtoisessa työryhmässä. Ryhmä on kokoontunut laajalla kokoonpanolla, jonka lisäksi konkreettisia ratkaisuja ja toimenpiteitä etsittiin pienryhmässä. Pien-työryhmän tuloksista ja raportista keskusteltiin laajalla kokoonpanolla 11.4.2018, jolloin myös päätettiin selvitystyön lopettamisesta. Asian haasteellisuus nousi hyvin esille käydyssä keskustelussa.

Kullanhuuhdonnassa huomioitavia määräyksiä on eri hallinnonalojen lainsäädännössä. Hallinto-kokonaisuus on sirpaleinen, joka tulee hyvin esille myös raportissa. Kullanhuuhdonnan vaikutukset ovat moniulotteisia ja vaikutusten arviointi edellyttää eri viranomaisten, toimijoiden ja sidosryhmien välistä yhteistyötä.

Arvioinnin pohjaksi tehtävä selvitys on eri lupamenettelyissä erilainen. Kaivoslain mukaan selvityksestä vastaa Tukes, kun taas ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaan selvityksen tekee hakija. Lopullisen vaikutusten arvioinnin tekee viranomainen. Lupamenettelyjen yhdistämistä pidettiin työryhmässä kannatettavana. Tavoitteena on kokonaisvaikutusten arviointi. Yksittäisten toimien ja yhteisvaikutusten arviointi on haaste.

Tämä raportti sisältää pientyöryhmän työn tulokset. Työryhmä päätyi tuottamaan yhteisesti hyväksytyn raporttiosan sekä sen liitteissä esitettävät kunkin osapuolen toimitamat aineistot. Ongelmat on tuotu esille raportissa. Vaikka työryhmä ei päässytkään tehtävän annossa asetettuihin tavoitteisiin, käydyt keskustelut ovat lisänneet eri osapuolten tietoa ja ymmärrystä vaikuttavista asioista. Osapuolet ovat myös halukkaita hakemaan ratkaisuja konkreettisiin ongelmiin. Kattavasti esitettyä kullanhuuhdonnassa huomioitavaa lainsäädäntöä tullaan hyödyntämään toimijoiden koulutuksessa.

Maija Uusisuo
Työryhmän fasilitaattori
Työ- ja elinkeinoministeriö
Heinäkuu 2018

1 Lähtökohdat

Erityisellä poronhoitoalueella ja saamelaisten kotiseutualueella on kaivoslain mukaisesta toiminnasta lähinnä kullanhuuhdontaa. Malminetsintälupia ja varauksia on vähän, mutta kullanhuuhdontalupia (n. 200) ja kullanhuuhdontaan oikeuttavia kaivospiirejä (28) on runsaasti. Kaivoslaissa on laajemmin kuin muussa lainsäädännössä huomioitu saamelaisten oikeudet. Kaivoslain soveltamisesta näiltä osin on olemassa ristiriitaisia näkemyksiä.

Kullanhuuhdontaa harjoitetaan tällä hetkellä Lemmenjoen ja UK-kansallispuistossa, Hammastunturin erämaa-alueella ja valtion metsämailla. Kullanhuuhdontaa on jossain määrin myös Sodankylän Vuotson alueella. Alueet sijaitsevat Lemmenjoen, Vaskojoen, Ivalojoen ja Tankajoen valuma-alueilla. Pääosin alueet kuuluvat Inarin kuntaan. Alueet ovat erityistä poronhoitoaluetta ja saamelaisten kotiseutualuetta sekä osittain Natura 2000 -verkostoon kuuluvaa aluetta.

Ennen kullanhuuhdontaluvan ratkaisemista kaivosviranomaisen tulee tehdä kaivoslaissa edellytetty selvitys (38 § ja 50 §, liite).

Kaivosviranomaisen, saamelaiskäräjien, paliskuntien ja kullankaivajien näkemykset selvityksen toteutuksesta ja luvan myöntämisen esteistä poikkeavat toisistaan. Asian käsittely ei ole johtanut yhteisymmärrykseen. Tilanteesta on seurannut suuri määrä valituksia hallinto-oikeuteen ja edelleen myös korkeimpaan hallinto-oikeuteen.

1.1 Työryhmän tehtävä ja sen toteutus

Maija Uusisuo, työ- ja elinkeinoministeriö

Helmikuussa 2016 alivaltiosihteeri Petri Peltonen antoi tehtävän asian ratkaisemiseksi/edistämiseksi asianosaisten muodostamassa vapaaehtoisessa työryhmässä. Työryhmän fasilitaattorina toimii Maija Uusisuo, työ- ja elinkeinoministeriöstä.

Työryhmän tehtävänä on selvittää toimenpiteet kaivoslain 38 § edellyttämien vaikutusten arvioimiseksi:

- sopia vaikutusten arvioinnin maantieteellinen ja sisällöllinen laajuus (huomioiden myös alueen ulkopuoliset hankkeet)
- sopia vaikutusten arvioinnin menettelyt
- sopia vaikutusten arvioinnin esittämistavasta lupapäätöksissä.

Työn tavoite ja lopputulema:

- kaivoslain 38 § toteuttamisesta on yhtenäinen käsitys
- 38 § perustuva päätösten muutoksenhakutarve poistuu tulevien lupapäätösten yhteydessä
- kaivoslain soveltaminen selkiytyy ja sujuvoituu eikä tarvita muutoksia lakitekstiin

Kevään 2016 alustavien yhteydenottojen jälkeen ensimmäinen kokous pidettiin 9.9.2016 Rovaniemellä. Kokouksessa olivat edustettuina Saamelaiskäräjät, Tukes, Metsähallitus, saamelaisalueen paliskuntia ja Lapin liitto. Tuolloin kokouksessa todettiin, että keskusteluihin tarvitaan myös Koltasaamelaisten ja kullankaivajien edustus sekä ympäristöasioiden osaajia. Lisäksi paliskuntien osallistumismahdollisuuden varmistamiseksi edustajat useammista paliskunnista/varamiesjärjestelmä.

Ryhmä kokoontui toisen kerran laajennetulla kokoonpanolla 17.10.2016 Inarissa. Kokouksessa kirjattiin osallistujien arvioita mahdollisista vaikutuksista sekä kartoitettiin asiaan liittyvää toimintakehikkoa eri lakien näkökulmista lähestyen. Kokouksessa sovittiin, että konkreettisia toimenpiteitä työstetään pientyöryhmässä. Pientyöryhmätyöhön ovat osallistuneet Terho Liikamaa, Kalle Varis, Heikki Paltto, Tanja Sanila, Kirsti Kustula, Antti Peronius ja Leena Ruokanen. Maija Uusisuo on toiminut fasilitaattorina.

Pientyöryhmä on työstänyt asiaa 3.2.2017 puhelinkokouksessa ja kokoontunut 5 kertaa: 1.3.2017 Ivalossa, 29.5.2017 Helsingissä, 8.9.2017 Saariselällä, 2-3.11.2017 Levillä, 1-2.2.2018 Saariselällä. Lync/puhelinkokoukset pidettiin 21.2.2018 ja 20.3.2018.

7.9.2017 Saariselän kokouksen yhteydessä tehtiin katselmus aktiiveille kullanhuuhdontapaikoille ja jo maisemoiduille kohteille Palsin, Sotajoen ja Roivaisen alueilla.

Kokouksessa 17.10.2016 työstetyn aineiston pohjalta fasilitaattori viimeisteli liitteessä 4 kuvatun vaikutusten arvioinnin kehikon. Pientyöryhmä keskusteli arviointikehikosta ja sen eri osa-alueiden sisällöistä useissa tapaamisissa. Pientyöryhmässä ei kuitenkaan päästy yhteisymmärrykseen työn jatkamisesta ko. kehikon pohjalta.

Työryhmä päätyi tuottamaan yhteisesti hyväksytyn raporttiosan sekä sen liitteissä esitettävät kunkin osapuolen toimittamat aineistot. Tämä dokumentti sisältää yhteisesti hyväksytyn raporttiosan sekä liitteissä osapuolten toimittaman aineiston, kullanhuuhdontaluvan prosessikaavion, poiminnan relevantista lainsäädännöstä ja kaavion arviointikehikosta.

Työryhmä ei päässyt tehtävän annossa asetettuihin tavoitteisiin. Käydyt keskustelut ovat lisänneet eri osapuolten tietoa ja ymmärrystä vaikuttavista asioista.

Saamelaiskäräjien, paliskuntien ja kullankaivajien edustajien matkakuluja on korvattu työ- ja elinkeinoministeriön (EIO/IYR) toimintamenoista. Työ- ja elinkeinoministeriö on myös vastannut kokouskuluista.

2 Ratkaisumenettelyt

2.1 Kaivoslain mukainen kullanhuuhdontalupa

Tukesin ennakkovalvonta

Tukesin toiminnassa kaivosviranomaisena kullanhuuhdonnassa on keskistä kullanhuuhdonnan ennakkovalvonta, jossa Tukes noudattaen kaivoslakia käsittelee kullanhuuhdontalupahakemuksen kaivoslain 38 §:n mukaisesti ja ratkaisee kullanhuuhdontalupapäätöksen mm. kaivoslain 50 §:n mukaisesti.

Kielteinen päätös kullanhuuhdontalupahakemukseen annetaan, jos hakija ei ole toimintakelpoinen, hakija on aikaisemmassa toiminnassa rikkonut kaivoslakia, alueeseen kohdistuu muusta lainsäädännöstä tuleva rajoite tai kullanhuuhdonnasta aiheutuu olennainen haitta, jota ei voi lupamääräyksin poistaa.

Kullanhuuhdontaluvan lupamääräyksissä korostuu kullanhuuhdonnan harjoittamisen esteiden huomioiminen saamelaisten kotiseutualueella ja erityisellä poronhoitoalueella (kaivoslaki 50 §). Kullanhuuhdontaluvan oikeusvaikutukset rajoittuvat luvanhaltijan yksinoikeuteen kullan etsimiseen ja hyödyntämiseen huuhtomalla maaperästä luvassa määrättyllä valtion (Metsähallituksen) alueella. Kullanhuuhdontalupa ei rajoita Metsähallituksen oikeutta käyttää aluettaan tai määrätä muuten siitä. Kullanhuuhdontalupa-alue on yhtenäinen enintään 7 ha alue.

Kullanhuuhdonnasta ei saa aiheutua haittaa ihmisten terveydelle tai vaaraa yleiselle turvallisuudelle, olennaista haittaa muulle elinkeinotoiminnalle, merkittäviä muutoksia luonnonolosuhteissa, harvinaisten tai arvokkaiden luontoesiintymien vahingoittumista eikä merkittävää maisemallista haittaa. Kullanhuuhdontalupa ei yksinään oikeuta koneelliseen kullankaivuuseen vaan siihen edellytetään ympäristölupa.

Kullanhuuhdontamenetelmä (lapio/kone) tulee kullanhuuhdontaluvassa erityisesti huomioitavaksi ainoastaan vakuuden suuruuden määrittelyssä. Tukes määrää kullanhuuhtojan asettamaan vakuuden mahdollisen vahingon ja haitan korvaamista sekä ja jälkitoimenpiteiden suorittamista varten.

Liitteessä 1 on esitetty Tukesin kullanhuuhdontaluvan käsittelyn prosessikaavio.

Tukesin jälkivalvonta

Tärkeä osa kullanhuuhton valvontaa on jälkivalvonta, jolla tarkoitetaan kullanhuuhton valvontaa toiminnan aikana ja toiminnan päättyessä. Toiminnan aikaiseen valvontaan ei ole asetettu tarkkoja velvoitteita kaivosviranomaiselle kaivoslaissa. Kaivosviranomaisella on velvollisuus valvoa kaivoslain noudattamista. Koska kullanhuuhtontatoiminta on keskittynyt alueille, joilla yleisesti tunnetusti on mahdollista löytää kultaa, Tukes tekee yksittäisten lupien päättymiseen ja vakuuden vapauttamiseen liittyvän jälkivalvonnan yhteydessä kaivoslain noudattamisen yleistä valvontaa kullanhuuhtonta-alueella.

2.2 YSL –menettely – ympäristö ja vesitalouslupa

Ympäristönsuojelulain eikä vesilain mukaiseen hakemusmenettelyyn ei kuulu kaivoslain 38 §:ssä säädettyä vastaavaa yhteistyömenettelyä. Ympäristöluvan hakija on vastuussa luvan arvioinnin kannalta tarpeellisten tietojen toimittamisesta lupaviranomaiselle. Luvan hakija myös vastaa niiden oikeellisuudesta. Lupaviranomaisen on huolehdittava siitä, että toiminnanharjoittajalta saadaan riittävät tiedot, ja lupaviranomaisen on lähtökohtaisesti voitava myös luottaa toiminnanharjoittajan esittämiin tietoihin.

Ympäristölupa- tai vesitalouslupahakemusta ei tehdä pelkästään lupaviranomaisen vaan myös asianosaisten ja muiden hakemusmenettelyyn osallistuvien tiedontarpeita varten. Lupaviranomainen lähettää hakijalle täydennyspyynnön, jos hakemus ei täytä YSL:n ja VL:n nojalla annetuissa asetuksissa säädettyjä sisältövaatimuksia. Toiminnasta aiheutuvien päästöjen (ja jätteiden sijoittamisen) ja vesitaloushankkeen vaikutukset tulee olla riittävän hyvin arvioituna lupahakemuksessa, minkä vuoksi hakemuksen laatijalta lain tasolla edellytetään riittävää asiantuntemusta. Lupaviranomainen perustaa päätöksensä hakemuksen vaikutusarvioon ja siitä annettuihin lausuntoihin, muistutuksiin, mielipiteisiin ja muuhun kirjalliseen aineistoon (selitykset, vastineet) sekä mahdollisiin tarkastuksiin, katselmuksiin ja neuvotteluihin.

Aluehallintovirasto pyytää Saamelaiskäräjiltä lausuntoa lähtökohtaisesti kaikista saamelaisalueelle sijoituvia hankkeita koskevista hakemuksista. Vaikutusalueen paliskunnille varataan tilaisuus tehdä muistutuksia ja vaatimuksia hakemuksen johdosta. Koneellista kullankaivua koskevissa hakemusasioissa tarkastus, katselmus tai neuvottelu on pidetty vain harvoissa asioissa, mutta niistä on saatu verrattain hyvää kokemusta. Aluehallintovirasto ei ole käynyt poronhoitolain 53 §:n mukaisia neuvotteluja

koneelliseen kullankaivuun liittyen, koska ympäristönsuojelulain tai vesilain alaan kuuluvien vaikutuksien (päästöt/jätteet/vedenotto/uoman siirto/vesistön pohjan tai rannan muuttaminen) poronhoidon harjoittamiseen on arvioitu jäävän alle sen mitä neuvotteluvollisuuden käynnistyminen edellyttää.

Ympäristönsuojelulakia on vuonna 2017 muutettu lisäämällä hakijan sähköistä neuvontaa koskevat säännökset (39 a §). Samassa yhteydessä säädettiin uudenlaisesta neuvontamenettelystä: lupaviranomainen voi hakijan pyynnöstä tai omasta aloitteestaan järjestää tapaamisen lupa-asiasta hakijan ja viranomaisen välillä neuvonnan järjestämiseksi. Tapaamiseen voidaan kutsua myös muiden lupamenettelyyn osallistuvien viranomaisten edustajia ja muita asianosaisia. Hakijan neuvonnan näin ollen voisi olla mukana myös esimerkiksi Saamelaiskäräjät ja paliskunnat. Uudesta menettelystä ei toistaiseksi ole kokemuksia käytössä.

Asiat ratkaistaan esittelystä yhden ratkaisijan kokoonpanossa tai monijäsenisessä kokoonpanossa.

Asioita valmisteltaessa ja ratkaistaessa on oltava asian laadun edellyttämä oikeudellinen, tekninen ja luonnontieteellinen asiantuntemus (laki ympäristönsuojelu- ja vesiasioiden käsittelystä aluehallintovirastossa). Vireillä olevassa Maku-uudistuksessa suunnitellaan lupa- ja valvontaviranomaisen yhdistyvän yhdeksi virastoksi, mistä luultavasti seuraa muutoksia nykyisen päätöksenteon muotoihin.

Ympäristölupa- ja vesitalousluvut on hallintopäätöksiä, joiden tekeminen perustuu lakiin sidottuun oikeusharkintaan. Aluehallintovirasto vesilain ja ympäristönsuojelulain mukaisena lupaviranomaisena harkitsee, voidaanko lupa myöntää ja millä edellytyksillä. Ympäristölupa voi oikeuttaa myös sellaiseen vesistön pilaamiseen, josta aiheutuu korvattavaa vahinkoa ja vesitalouslupa puolestaan voi oikeuttaa toimintaa, josta aiheutuu korvattavaa edunmenetystä. Vaikka lupaa ei voitaisi myöntää hakemuksen mukaisena, lupaviranomainen voi joissain tapauksissa toiminnalle asettamillaan lupamääräyksillä poistaa luvan myöntämisen esteen. Koneellisesta kullankaivusta poronhoidolle aiheutuvien meluhaittojen syntymistä on estetty määräämällä melua aiheuttava toiminta keskeyttäväksi porojen kesämerkityksen ajaksi.

Koneellista kullankaivua koskevat asiat ratkaisee yleisimmin yksi ratkaisija. AVI:ssa on pyritty keskittämään kullankaivuasiat muutamille samoille esittelijöille ja ratkaisijoille.

Kullankaivuasioissa merkitsevimmät päästöt kohdistuvat vesistöön, mitä ympäristöluvissa on pyritty rajoittamaan erilaisilla samentumien estämisellä, häiriötilanteita ja tarkkailua koskevilla lupamääräyksillä. Toiminta-aika rajataan pääsääntöisesti kalojen ku-tuajan ulkopuolelle, jos kullanhuuhdonta-alue sijaitsee vesistön läheisyydessä. Lisäksi

on määrätty vesistön ja kaivualueen väliin jätettävistä suojavyöhykkeistä, kaivukasojen peittämisestä sekä kalatalousmaksusta, jos samennusta arvioidaan kuitenkin aiheutuvan. Toiminta rajataan sellaiseksi, ettei siitä aiheudu yhdessä alueen muun kullankaivun ja muiden toimintojen kanssa vesistön merkittävää pilaantumista tai sen vaaraa.

Koneellisen kullankaivun ympäristölupalupaharkinnassa porotalous on esillä yleisimmin melun poroja karkottava vaikutuksen vuoksi. Lupamääräyksissä on voitu rajoittaa meluavaa toimintaa esimerkiksi porojen kesämerkinnän aikana.

Koneellinen kullankaivu merkitsee toiminta-alueen fyysistä muuttamista tavalla, joka voi vaikuttaa alueen porotalouteen ja sitä kautta saamelaiskulttuuriin. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaisesti tällaisia vaikutuksia ei oteta huomioon ympäristöluparatkaisussa, koska ne eivät ole seurausta ympäristönsuojelulaissa tarkoitetusta päästöstä aiheutuvasta ympäristön pilaantumisesta. Aluehallintoviraston näkemyksen mukaan oikeus alueen fyysinen muuttamiseen on johdettava kullankaivuluvasta. Rajanvetoa voi olla vaikea hahmottaa, koska ympäristöluvassa kuitenkin määrätään päästöjen rajoittamiseksi erilaisista vesienkäsittelyä varten tarvittavista allasratkaisuista ja muista rakenteista. Ympäristölupaharkinnassa maankäyttömuodon muuttuminen otetaan huomioon lähinnä tarkastelemalla toiminnan kaavanmukaisuutta.

2.3 Voimassa olevan luvan noudattamisen valvonta

Kullanhuuhdontaan liittyviä toimia ja vaikutuksia valvotaan eri viranomaisten toimesta. Valvontaa suorittavat tahot ja niiden vastualueet ovat:

- Metsähallitus – valvonta luonnonsuojelualueilla ja maanomistajan rooli
- Kunta
 - Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen – Ympäristönsuojelu- ja vesilain yleinen valvonta
 - Kunnan rakennusvalvontaviranomainen – maankäyttö- ja rakennuslain mukainen valvonta
- ELY-keskus – ympäristö- ja vesitalousluvan valvonta
- Tukes – kultanhuuhdontaluvan noudattaminen

3 Hyvät käytännöt

Kullankaivussa noudatetaan Lapin Kullankaivajain Liitto ry:n tekemää ohjeistusta kullankaivajille ”Hyvä kullankaivutapa”. Konekaivajat liittävät ohjeen ympäristölupahakemukseensa ja sitoutuvat noudattamaan ohjeistusta, ellei muuta määrätä. Paliskuntain yhdistys on tuottanut ohjeistuksen maankäyttöhankkeille ”Opas poronhoidon tarkasteluun maankäyttöhankkeissa”. Opas on päivitetty 4/2014. Malminetsinnästä suojelualueilla, saamelaisten kotiseutualueella ja poronhoitoalueella on julkaistu opas työ- ja elinkeinoministeriön toimesta. Oppaat ovat ladattavissa alla olevista osoitteista.

Hyvä kullankaivutapa, Antti Peronius (toim.), Lapin Kullankaivajain Liitto Ry, 2013,
http://www.kullankaivajat.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=72&Itemid=312 .

Opas poronhoidon tarkasteluun maankäyttöhankkeissa, Paliskuntain yhdistys, 2014,
https://issuu.com/poroverkko/docs/poroyva_2014_fi_web .

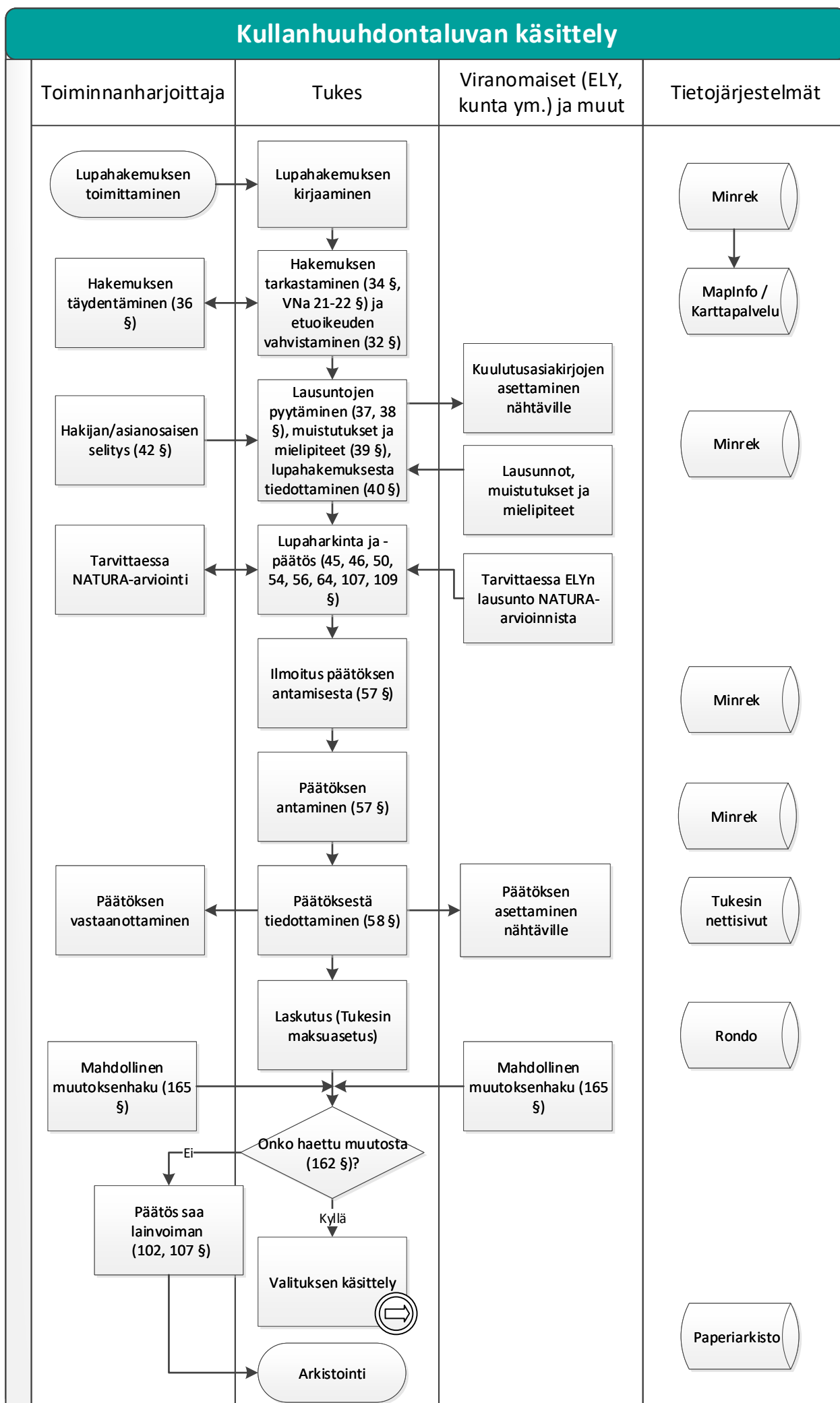
Opas - Malminetsintä suojelualueilla, saamelaisten kotiseutualueella ja poronhoitoalueella, Työ- ja elinkeinoministeriö, 2014,
http://www.tukes.fi/Tiedostot/kaivokset/TEM_Opas_MEKO_final.pdf .

4 Kehitysehdotukset

Tässä kappaleessa esitetään työryhmän yhteisesti hyväksymät esitykset toiminnan parantamiseksi. Eri osapuolet ovat esittäneet myös muita parannusehdotuksia, jotka on esitetty tämän raportin liitteessä 3.

- Kehitetään hakemuslomaketta informatiivisemmaksi ja luodaan ohjeistus hakemuksen sisällön laadun parantamiseksi.
- Hakija voisi hakemuksensa jättämisen jälkeen keskustella halutessaan porotalouden edustajien kanssa hankkeestaan (tai muiden mahdollisten intressiryhmien kanssa) – ja halutessaan uudelleen rajata aluetta tai muuttaa toiminnan kuvaustaan hakemuksessa.
- Tulisi pyrkiä siihen, että kullankaivuun oikeuttavan luvan ratkaisisi yksi viranomainen, joka vastaisi myös lupaehtojen noudattamisen valvonasta. Tämä edellyttää lakimuutoksia.
- Pyritään samalle alueelle tulleiden hakemusten käsittely yhdistämään siten, että lausunnot pyydetään mahdollisuuksien mukaan samanaikaisesti, kuitenkin niin, ettei yksittäisen kullankaivajan luvan käsittely haittaavasti (huomioiden kaivukausi) pitene.
- Tukesin tulisi perustella lupapäätökset selkokieelisesti etenkin liittyen kaivoslain pykäliin 38 ja 50 liittyen.
- Kaivoslupaviranomaisen tulisi ohjeistuksin edistää paliskuntien ja kullankaivajien välistä yhteydenpitoa.
- Paliskunnan ja kullankaivajien keskinäistä viestintää voitaisiin parantaa jo ennen lupahakemuksen ratkaisemista ja täten vahvistaa sosiaalista hyväksyntää kyseisen luvan hyväksymiselle.
- Kullankaivaja voi aina ylittää kaivoslain vaatimukset ja kullankaivussa onnistuakseen kullankaivajan tulisi tuntea kullan geologiaa ja hänen tulisi olla ennakkoon perehtynyt alueen luonto-olosuhteisiin, alueella harjoitettaviin muihin elinkeinoin, poronhoidon erityispiirteisiin sekä itse kullankaivumenetelmiin ja siihen liittyviin riskeihin. Lupamenettelyn sujuvuutta edistää hakijan kokemus kullankaivusta lapiolla ennen siirtymistä konekaivuuseen tai vähintään kokemuksen kautta hankittu osaaminen konekaivuun menetelmistä. Luvan mukaiseen lapiokaivuun ei tulisi ryhtyä ennen ainakin yhden kesän aikana hankittua kokemusta kullanhuuhdonnan parissa.

Kullanhuuhdontaluvan käsittely

Vaiheiden kuvaus

Lupahakemuksen kirjaaminen

Hakemuksen tarkastaminen (34 §, VNa 21-22 §) ja etuoikeuden vahvistaminen (32 §)

Käsittelijä arvioi hakemuksen sisällön riittävyyden. Jos hakemus tai ilmoitus on puutteellinen, pyydetään toiminnanharjoittajaa täydentämään sitä.

Lausuntojen pyytäminen (37, 38 §), muistutukset ja mielipiteet (39 §), lupahakemuksesta tiedottaminen (40 §)

Esittelijä valmistelee hakemuksen kuulemisasiakirjat ja lausuntopyynnöt; kuuluttaa hakemuksen ja pyytää siitä lausunnot kaivoslain 37 §, 38 §, 39 § ja 40 §:n mukaisesti sekä lupaharkinnan kannalta muut tarpeelliset lausunnot ja selvitykset.

Hakijan/asianosaisen selitys (42 §)

Hakijalle ja muille asianosaisille on varattava tilaisuus selityksen antamiseen sellaisista lausunnoista ja muistutuksista esitetyistä vaatimuksista ja selvityksistä, jotka saattavat vaikuttaa asian ratkaisuun.

Selityksen johdosta asianomaisille on varattava tilaisuus vastaselityksen antamiseen, jos selitys saattaa vaikuttaa asian ratkaisuun.

Kuulutusasiakirjojen asettaminen nähtäville

Tukes toimittaa hakemusasiakirjat kuntaan. Ilmoitus hakemuksen vireillä olosta julkaistaan kunnan virallisella ilmoitustaululla ja Tukesin kotisivuilla..

Lupaharkinta ja -päättös (45, 46, 50, 54, 56, 64, 107, 109 §)

Kaivoslupa myönnetään, jos hakija osoittaa, että kaivoslaissa säädetty edellytykset täyttyvät eikä luvan myöntämiselle ole tässä kaivoslaissa säädettyä estettä. Lupa voidaan kuitenkin kaivoslaissa säädetystä esteestä huolimatta myöntää, jos este on mahdollista poistaa lupamääräyksillä tai pienentämällä alueen kokoa. Kullanhuuhdontavassa annetaan tarvittavat 54 §:n määräykset.

Ilmoitus päätöksen antamisesta (57 §)

Lupaviranomaisen on ilmoitettava lupapäätöksen antamisesta ennen sen antamispäivää ilmoitustaulullaan (julkipano).

Päätöksen antaminen (57 §)

Päätös annetaan julkipanon jälkeen, ja sen katsotaan tulleen valitukseen oikeutettujen tietoon silloin, kun se on annettu.

Päätöksestä tiedottaminen (58 §)

Lupaviranomaisen on toimitettava kullanhuuhdentalupaa koskeva päätös hakijalle. Jäljennös päätöksestä toimitetaan niille, jotka ovat tätä erikseen pyytäneet, sekä niille kunnille, ELY-keskuksille ja muille viranomaisille. Kaivoslain 58 §:ssä määritellään muut tiedottamiseen liittyvät yksityiskohdat.

Laskutus (Tukesin maksuasetus)

Kun kaivoslupapäätös on annettu, siitä lähetetään lasku hakijalle Tukesin maksuasetuksen mukaisesti.

Onko haettu muutosta (162 §)?

Kaivoslupapäätökseen haetaan muutosta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Valitusoikeus määräytyy kaivoslain 165 §:n mukaan.

Kaivoslupa saa lainvoimaisuuden, mikäli valitusaikana ei tule asiassa valituksia, ja kaikki luvassa määrätty ehdot on täytetty.

Valituksen käsittely

Hallinto- tai korkein hallinto-oikeus jolle Tukesin päätöstä koskeva valitus on toimitettu pyytää tarvittaessa lausunnon Tukesilta.

Arkistointi

Päätös arkistoidaan Tukesin arkistosäännön mukaan.

Kullanhuuhdontaluvan käsittely

Kuvauksen perustiedot

Dokumenttitunnus: ei vielä käytössä
Versionumero: 1.0
Kuvauksen laatija: Pasi Molkoselkä
Laadintapäivämäärä: 5.5.2015
Kuvauksen hyväksyjä: Päivi Rantakoski
Hyväksyntäpäivämäärä: 8.5.2015

Prosessin tunnistaminen

Prosessin tarkoitus: Ratkaista kaivoslain (621/2011) mukainen kullanhuuhdontalupahakemus
Syötteen: Hakemus, täydennykset, lausunnot, muistutukset, mielipiteet
Tuotokset: Kuulutusasikirjat, kullanhuuhdontalupapäätös, tiedotusasiakirjat

Asiakkaat ja sidosryhmät

Prosessin asiakkaat: Hakija (yhtiö, yksityishenkilö)
Asiakkaiden tarpeet ja vaatimukset: Kullanhuuhdontalupapäätös, josta käy ilmi luvan oikeusvaikutukset (23 §) ja luvanhaltijan velvollisuudet (24 §).
Sidosryhmät: ELY-keskus, kunta, AVI, saamelaiskäräjät, paliskunnat, Paliskuntain yhdistys, Metsähallitus, Museovirasto, muut asianosaiset ja TEM.

Prosessin kehittäminen

Prosessin omistaja: Terho Liikamaa
Mittarit: Päätösten määrä, käsittelyaika ja päätösten pitävyys
Ohjaus- ja kehittämismenettely: Kullanhuuhdontalupaprosessia voidaan ohjata ja kehittää seuraamalla käsittelyajan kehittymistä, sekä vertaamalla lainvoimaisten päätösten lukumäärää kumottuihin päätöksiin. Säännölliset tapaamiset sidosryhmien ja asiakkaiden kanssa antavat myös tärkeää tietoa, kuinka he kokevat prosessin toimivuuden.

Liite 2: Sädöspohja

Sisältö

1	Kaivoslaki (621/2011).....	2
1.1	Kaivoslaki (§38, §50, §54).....	2
2	Ympäristönsuojelulaki (YSL) (527/2014), vesilaki (587/2011).....	4
2.1	Ympäristölupa-asian ulottuvuus ja luonne.....	4
2.2	Vesitalousluvan ulottuvuus	4
2.3	Ympäristö- ja vesitalousluvan tarve/kaivoslaki	4
2.4	Saamelaisten oikeudet ja YSL	6
2.5	Saamelaisten oikeudet ja VL.....	7
3	Poronhoitolaki (848/1990)	8
4	Laki saamelaiskäräjistä (974/1995)	9
4.1	Saamelaiskärjälaki (974/1995, 1279/2002).....	10
5	Kolttalaki (253/1995).....	11
6	Luonnonsuojelulaki (1096/1996).....	12
7	Asetus eräistä valtion omistamille alueille perustetuista kansallispuistoista ja luonnonpuistoista annetun asetuksen muuttamisesta (583/1991).....	14
8	Erämaalaki (62/1991)	15
9	Muinaismuistolaki (295/1963).....	15

1 Kaivoslaki ([621/2011](#))

Tukesin päätöksentekoa kullanhuuhtontalupien käsittelymenettelyissä ja ratkaisemisessa ohjaavat kaivoslaki (621/2011) sisältäen kaivoslakiin liittyvä valtioneuvoston asetus sekä KHO:n vuosikirjapäätös 111/2014, jossa on linjattu menettelyä kullanhuuhtontalupahakemuksen käsittelyssä ja ratkaisemisessa.

1.1 Kaivoslaki (§38, §50, §54)

38 § Asian selvittäminen saamelaisten kotiseutualueella, koltta-alueella ja erityisellä poronhoitoalueella

Lupaviranomaisen tulee saamelaisten kotiseutualueella selvittää yhteistyössä saamelaiskäräjien, alueen paliskuntien, alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen tai laitoksen ja hakijan kanssa malminetsintäluvan, kaivoslupan tai kullanhuuhtontaluvan mukaisesta toiminnasta aiheutuvat vaikutukset saamelaisten oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä harkita haittojen vähentämiseksi ja estämiseksi tarvittavat toimenpiteet. Tällöin on otettava huomioon:

- 1) hakemuksessa tarkoitetun alueen läheisyydessä voimassa olevat vastaavat luvat;
- 2) mitä saamelaisten oikeuden kannalta alkuperäiskansana tärkeitä alueita hakemus koskee;
- 3) muut saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana häiritsevät alueiden käyttömuodot hakemuksessa tarkoitetulla alueella ja sen läheisyydessä.

Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös sellaisia saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella toteutettavia hankkeita, joilla on huomattava merkitys saamelaisten oikeuden kannalta alkuperäiskansana.

Lupaviranomaisen tulee koltta-alueella pyytää lausunto kolttien kyläkokoukselta luvan mukaisesta toiminnasta kolttien elinkeinoille ja elinolosuhteille aiheutuvien vaikutusten selvittämiseksi.

Lausuntomenettelystä säädetään kolttalain 56 §:ssä.

Lupaviranomaisen tulee erityisellä poronhoitoalueella selvittää yhteistyössä alueella toimivien paliskuntien kanssa luvan mukaisesta toiminnasta aiheutuvat haitat poronhoidolle.

Asian selvittämiseksi lupaviranomainen voi tarvittaessa järjestää tilaisuuden, johon kutsutaan kuultavaksi saamelaiskäräjien, kolttien kyläkokouksen, koltthaneuvoston, asianomaisten paliskuntien, hakijan, alueen hallinnasta vastaavan viranomaisen tai laitoksen, kunnan, kalastusalueen ja yhteismetsien edustajat. Neuvotteluvaiheesta säädetään lisäksi saamelaiskäräjistä annetun lain 9 §:ssä ja poronhoitolain 53 §:ssä.

50 § Luvan myöntämisen esteet saamelaisten kotiseutualueella, koltta-alueella ja erityisellä poronhoitoalueella

Malminetsintälupaa, kaivoslupaa ja kullanhuuhtontalupaa ei saa myöntää, jos luvan mukainen toiminta:

- 1) yksin tai yhdessä muiden vastaavien lupien tai alueiden muiden käyttömuotojen kanssa olennaisesti heikentäisi saamelaisten kotiseutualueella edellytyksiä harjoittaa perinteisiä saamelaiselinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria;
- 2) heikentäisi olennaisesti kolttien elinolosuhteita ja mahdollisuuksia harjoittaa elinkeinoja koltta-alueella;
- 3) aiheuttaisi erityisellä poronhoitoalueella huomattavaa haittaa poronhoidolle.

Lupa voidaan kuitenkin myöntää 1 momentissa tarkoitetusta esteestä huolimatta, jos este on mahdollista poistaa lupamääräyksin.

54 §, Kullanhuuhdontaluvassa annettavat määräykset

Kullanhuuhdontaluvassa on määrättävä kullanhuuhdonta-alueen sijainti ja rajat.

Kullanhuuhdontaluvassa on annettava yleisten ja yksityisten etujen turvaamiseksi tarpeelliset määräykset:

- 1) kullanhuuhdonnan ajankohdista ja menetelmistä;
- 2) kullanhuuhdonta-alueen kunnossapidosta;
- 3) poronhoidolle aiheutuvien haittojen vähentämiseksi erityisellä poronhoitoalueella;
- 4) sen varmistamiseksi, ettei luvassa tarkoitetulla toiminnalla vaaranneta saamelaisten asemaa alkuperäiskansana saamelaisten kotiseutualueella ja kolttien kolttalain mukaisia oikeuksia koltta-alueella;
- 5) kullanhuuhdonta koskevasta selvitysvelvollisuudesta;
- 6) jälkitoimenpiteistä;
- 7) kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmasta ja sen noudattamisesta;
- 8) vakuudesta 10 luvun mukaisesti;
- 9) muista kullanhuuhdonta ja kullanhuuhdonta-alueen käyttöä koskevista seikoista sen varmistamiseksi, ettei toiminnasta aiheudu tässä laissa kiellettyä seurausta;
- 10) muista yleisen ja yksityisen edun kannalta välttämättömistä ja luvan edellytysten toteuttamiseen liittyvistä seikoista.

Korkein hallinto-oikeus, KHO 2014:111

Kaivoslain 50 §:ssä tarkoitetun kullanhuuhdontalupaa saamelaisten kotiseutualueella koskevan lupaharkinnan oli tarkoitettu perustuvan lain 38 §:n mukaisesti tehtyyn selvitykseen. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston velvollisuutena lupaviranomaisena oli osaltaan turvata se, että kaivoslain 38 §:n mukaiselle asian selvittämistä koskevalle yhteistyömenettelylle oli asianmukaiset edellytykset. Tämä tarkoitti muun ohella sitä, että saamelaiskäräjät sai käyttöönsä riittävän aineiston voidakseen arvioida haetun toiminnan vaikutukset saamelaiskulttuurin kannalta.

Luvan hakijan oli voitava saada ilman aiheetonta viivytystä hakemukseensa Turvallisuus- ja kemikaaliviraston päätös. Kaivoslain 38 §:n 1 momentissa mainitut tahot, kuten saamelaiskäräjät, eivät siten voineet estää lupasian ratkaisemista jäämällä passiivisiksi. Säännöksessä mainittujen tahojen jäädessä passiivisiksi selvitysvastuu jäi Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston oli joka tapauksessa selvitettävä hakemuksen mukaisen toiminnan kaivoslain 38 §:n 1 momentissa tarkoitetut vaikutukset saamelaisten oikeuksiin alkuperäiskansana riippumatta siitä, oliko saamelaiskäräjät osallistunut yhteistyömenettelyyn. Turvallisuus- ja kemikaaliviraston oli lisäksi luparatkaisunsa perusteluissa hallintolain 44 ja 45 § huomioon ottaen tuotava esille kaivoslain 38 §:n 1 momentissa tarkoitetun selvityksen merkitys lain 50 §:ssä tarkoitetun lupaharkinnan kannalta.

Kaivoslaki (621/2011) 38 § ja 50 §; Hallintolaki 44 § ja 45 §.

2 Ympäristönsuojelulaki (YSL) ([527/2014](#)), vesilaki ([587/2011](#))

2.1 Ympäristölupa-asian ulottuvuus ja luonne

Ympäristölupa-asian ulottuvuudesta on hyvä huomata seuraavaa: YSL on ympäristön pilaantumisen torjuntaa koskeva yleislaki, jota sovelletaan myös toimintaan, josta syntyy jätettä ja jätteiden käsittelyyn (maaperä, vesi, ilma). YSL:ssä ei säädetä oikeudesta käyttää toisen aluetta tai omaisuutta, hakijan kelpoisuusedellytyksistä jne.

Ympäristöluvan mukainen toiminta ei saa aiheuttaa merkittävää pilaantumista tai sen vaaraa arvioituna yhdessä muiden toimintojen kanssa arvioituna yhdessä. Lupapäätöksessä voidaan antaa lupamääräyksiä haittojen ehkäisemistoimenpiteistä, kuten esimerkiksi kalatalousmaksu ja -velvoite. Lupaviranomainen voi määrätä luvan saajan maksamaan vesialueiden omistajille korvauksia jätevesien johtamisesta aiheutuvasta vesien pilaantumisesta.

Ympäristölupaharkinta ei kohdistu alueen muuttumiseen toiminnan seurauksena muutoin kuin päästöjen vaikutuksista. Luonto ja sen monimuotoisuus, maisema ja riistakannat yms. voidaan ottaa ympäristölupa-asiaassa huomioon vain, jos luontoarvot yms. ovat asianomaisesta toiminnasta johtuvan pilaantumisen tai sen vaaran kohteena (esimerkiksi melu tai päästöt vesiin). Luonnon-, kulttuuriarvojen ja maisemansuojelu voi näin ollen tulla käsittelyyn välillisesti. Kaivoslain ja ympäristönsuojelulain mukaista lupaa edellyttävien hankkeiden vaikutukset kohdistuvat lisäksi sellaisiin etuihin, että harkittavaksi tulee luonnonsuojelulaissa säädettyjen poikkeamisten tarve. Luonnonsuojelulain mukaisen poikkeuslupan edellyttäminen ennen ympäristöluvan myöntämistä ratkaistaan tapauskohtaisesti. On esimerkiksi mahdollista myöntää ympäristölupa ja samalla kieltää luvan saajaa ryhtymästä luvassa tarkoitettuihin toimenpiteisiin ennen kuin luonnonsuojelulaissa tarkoitettu viranomainen on myöntänyt mahdollisesti tarvittavan poikkeuksen, ja tuo päätös on saanut lainvoiman, tai vaihtoehtoisesti todennut, ettei poikkeamisen tarvetta ole.

2.2 Vesitalouslupan ulottuvuus

Vesitalous lupa myönnetään hankkeen haitattomuuden perusteella taikka etuvertailun (intressivertailun) perusteella. Vesilaissa säädetään lisäksi ehdottomasta luvan myöntämisen esteestä (VL 3 luku 4 § 2 momentti). Vesitalouslupa edellyttää oikeuksia hankealueeseen. Vesitalouslupaa ei voida myöntää, jos hakijalla ei ole oikeutta alueeseen eikä hakija esitä luotettavaa selvitystä siitä, miten oikeus alueeseen järjestetään taikka jos lupaviranomainen ei myönnä hakijalle oikeutta alueen käyttämiseen. Kaivoslain mukaista lupaa tai ilmoitusta sellaisen hakemisesta on aluehallintovirastossa pidetty riittävänä selvityksenä vesilain tarkoittamasta oikeudesta toisen alueeseen. (Aluehallintovirasto voi vesilaissa säädettyin edellytyksin määrätä pakkotoimi-oikeuksia toisenkin omistamaan alueeseen (lunastaminenkin). Kyse 1.1.2018 alussa voimaan tulevasta muutoksesta).

Vesitalousluvassa annetaan määräyksiä, joiden tarkoitus yleisimmin on haittojen vähentäminen.

2.3 Ympäristö- ja vesitalouslupan tarve/kaivoslaki

Ympäristönsuojelulain (527/2014) 27 §:n mukaisesti liitteen 1 (luvanvaraiset toiminnot) taulukon 2 (muut laitokset) kohdassa 7. a) on säädetty, että kaivostoiminta ja koneellinen kullankaivu on ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavaa toimintaa, jolle on oltava lupa.

Vesilain 3:2 §: vesitaloushankkeen yleinen luvanvaraisuus

Vesitaloushankkeella on oltava lupaviranomaisen lupa, jos se voi muuttaa vesistön asemaa, syvyyttä, vedenkorkeutta tai virtaamaa, rantaa tai vesiympäristöä taikka pohjaveden laatua tai määrää, ja tämä muutos:

- 1) aiheuttaa tulvan vaaraa tai yleistä vedenvähyttä;
- 2) aiheuttaa luonnon ja sen toiminnan vahingollista muuttumista taikka vesistön tai pohjavesiesiintymän tilan huononemista;
- 3) melkoisesti vähentää luonnon kauneutta, ympäristön viihtyisyyttä tai kulttuuriarvoja taikka vesistön soveltuvuutta virkistyskäyttöön;
- 4) aiheuttaa vaaraa terveydelle;
- 5) olennaisesti vähentää tärkeän tai muun vedenhankintakäyttöön soveltuvan pohjavesiesiintymän antoisuutta tai muutoin huonontaa sen käyttökelpoisuutta taikka muulla tavalla aiheuttaa vahinkoa tai haittaa vedenotolle tai veden käytölle talousvetenä;
- 6) aiheuttaa vahinkoa tai haittaa kalastukselle tai kalakannoille;
- 7) aiheuttaa vahinkoa tai haittaa vesiliikenteelle tai puutavaran uitolle;
- 8) vaarantaa puron uoman luonnontilan säilymisen; tai
- 9) muulla edellä mainittuun verrattavalla tavalla loukkaa yleistä etua.

Vesitaloushankkeella on lisäksi oltava lupaviranomaisen lupa, jos 1 momentissa tarkoitettu muutos aiheuttaa edunmenetystä toisen vesialueelle, kalastukselle, veden saannille, maalle, kiinteistölle tai muulle omaisuudelle. Lupaa ei kuitenkaan tarvita, jos edunmenetys aiheutuu ainoastaan yksityiselle edulle ja edunhaltija on antanut hankkeeseen kirjallisen suostumuksensa.

Lupaviranomaisen lupa tarvitaan myös:

- 1) sellaiseen noron tai ojan taikka sen vedenjuoksun muuttamiseen, josta aiheutuu vahinkoa toisen maalle, jos asianomainen ei ole antanut tähän suostumustaan eikä kyse ole 5 luvussa tarkoitettusta ojituksesta;
- 2) sellaiseen vesialueelle tehtävän rakennelman käyttöön, josta aiheutuu häiriötä toisen kiinteistön käytölle eikä asianomainen ole antanut tähän suostumustaan.

Lupa tarvitaan myös luvan saaneen vesitaloushankkeen muuttamiseen, jos muutos loukkaa 1–3 momentissa tarkoitettulla tavalla yleisiä tai yksityisiä etuja.

VL 3:3 §: aina luvanvaraiset vesitaloushankkeet

Edellä 2 §:ssä tarkoitetuista seurauksista riippumatta seuraavilla vesitaloushankkeilla on aina oltava lupaviranomaisen lupa:

- 1) valtaväylän tai yleisen kulku- tai uittoväylän sulkeminen tai supistaminen sekä väylän käyttämistä vaikeuttavan laitteen tai muun esteen asettaminen;

- 2) veden ottaminen vesihuoltolaitoksen tai vesihuoltolaitokselle vettä toimittavan tarpeisiin taikka siirrettäväksi muualla käytettäväksi, muu pohjaveden ottaminen, kun otettava määrä on yli 250 kuutiometriä vuorokaudessa sekä muu toimenpide, jonka seurauksena pohjavesiesiintymästä poistuu muutoin kuin tilapäisesti pohjavettä vähintään 250 kuutiometriä vuorokaudessa;
- 3) veden imeyttäminen maahan tekopohjaveden tekemiseksi tai pohjaveden laadun parantamiseksi;
- 4) sillan tai kuljetuslaitteen tekeminen yleisen kulku- tai valtaväylän yli;
- 5) vesi-, viemäri-, voima- tai muun johdon tekeminen yleisen kulkuväylän ali;
- 6) maa-alueen muuttaminen pysyvästi vesialueeksi vesistön vedenkorkeutta nostamalla;
- 7) vesivoimalaitoksen rakentaminen;
- 8) vesialueen ruoppaaminen, jos ruoppausmassan määrä ylittää 500 kuutiometriä, jollei kyse ole julkisen kulkuväylän kunnossapidosta;
- 9) ruoppausmassan sijoittaminen hylkäämistarkoituksessa Suomen aluevesillä, jollei kyse ole merkityksettömän pienestä määrästä ruoppausmassaa;
- 10) maa-aineksen ottaminen vesialueen pohjasta muuhun kuin tavanomaiseen kotitarvekäyttöön;
- 11) uiton vakinaisen toimintapaikan perustaminen.

L:lla [611/2017](#) muutettu 1 momentti tulee voimaan 1.1.2018.

Vesilain 4:3 §: Pintaveden ottaminen toisen vesialueelta

Kiinteistön omistaja ja haltija saa ottaa pintavettä toisen vesialueelta tavanomaista kiinteistökohtaista käyttöä varten sekä sijoittaa vesialueelle ottamisen edellyttämän laitteen ja johdon, jos ottamisesta ei aiheudu 3 luvun 2 §:n mukaisia seurauksia. Edellytyksenä on lisäksi, että ottamisesta ei aiheudu haittaa niille, jotka lupaviranomaisen luvan tai vesialueen omistuksen tai hallinnan perusteella ottavat vettä samalta vesialueelta.

Lupaviranomainen voi hakemuksesta antaa oikeuden muuhun kuin 1 momentissa tarkoitettuun pintaveden ottamiseen ja sitä varten tarpeellisten laitteiden sijoittamiseen toisen alueella.

L:lla [611/2017](#) muutettu 3 § tulee voimaan 1.1.2018.

2.4 Saamelaisten oikeudet ja YSL

YSL 42 § lausunnot

Lupaviranomaisen on pyydettävä lausunto kohdan 4) mukaan saamelaiskäräjiltä, jos hakemuksen tarkoittaman toiminnan ympäristövaikutukset saattavat ilmetä saamelaisten kotiseutualueella, ja kolttien kyläkoukselta, jos ympäristövaikutukset saattavat ilmetä kolttalaissa (253/1995) tarkoitettulla koltta-alueella;

YSL 49 § luvan myöntämisen edellytykset

Luvan myöntämisedellytyksenä on kohdan 6) mukaan, ettei olennaista heikennystä edellytyksiin harjoittaa saamelaisten kotiseutualueella perinteisiä saamelaiselinkeinoja tai muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria taikka olennaista heikennystä kolttien elinolosuhteisiin tai mahdollisuuksiin harjoittaa kolttalaissa tarkoitettuja luontaiselinkeinoja koltta-alueella.

YSL 186 § Vireillepano-oikeus

Jollei 135, 137, 175, 176, 180 tai 181 §:ssä tarkoitettu asia ole tullut vireille valvontaviranomaisen aloitteesta, asian voi panna kirjallisesti vireille:

6) saamelaiskäräjät, jos ympäristövaikutukset ilmenevät saamelaisten kotiseutualueella ja kolttien kyläkoukous, jos ympäristövaikutukset ilmenevät koltta-alueella.

YSL 191 § Valitusoikeus

Valitusoikeus on:

6) saamelaiskäräjillä sillä perusteella, että ympäristöluvassa tarkoitettu toiminta heikentää saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan;

7) kolttien kyläkoukousella sillä perusteella, että ympäristöluvassa tarkoitettu toiminta heikentää koltta-alueella kolttien elinolosuhteita ja mahdollisuuksia harjoittaa kolttalaissa tarkoitettuja luontaiselinkeinoja.

2.5 Saamelaisten oikeudet ja VL

VL 2:8 § saamelaisten oikeudet

Saamelaisten kotiseutualueelle sijoittuva tai vaikutuksiltaan sinne ulottuva vesitaloushanke on toteutettava siten, että se ei vähäistä suuremmassa määrin heikennä saamelaisten mahdollisuuksia käyttää heille alkuperäiskansana kuuluvia oikeuksia ylläpitää ja kehittää kulttuuriaan sekä harjoittaa perinteisiä elinkeinojaan.

VL 11:6 § lausunnot

3 mom: Jos hanke sijoittuu tai sen vaikutukset ulottuvat saamelaisten kotiseutualueelle ja hanke voi vaikuttaa saamelaisille alkuperäiskansana kuuluviin oikeuksiin, lupaviranomaisen on varattava saamelaiskäräjille tilaisuus antaa lausunto.

VL 15 luku 2 § Valitusoikeus

Muutosta tämän lain nojalla annettuun päätökseen saa hakea:

6) saamelaiskäräjät, jos vesitaloushanke sijoittuu tai sen vaikutukset ulottuvat saamelaisten kotiseutualueelle ja hanke voi vaikuttaa saamelaisille alkuperäiskansana kuuluviin oikeuksiin.

VL 15 luku 3 § Kuuleminen valituksen johdosta

Viranomaisen on varattava luvanhakijalle, niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee, sekä yleistä etua valvoville viranomaisille tilaisuus vastineen antamiseen valituksesta, jollei tämä ole ilmeisen tarpeetonta. Saamelaiskäräjille on varattava tilaisuus vastineen antamiseen, jos hanke sijoittuu tai sen vaikutukset ulottuvat saamelaisten kotiseutualueelle ja hanke voi vaikuttaa saamelaisille alkuperäiskansana kuuluviin oikeuksiin.

3 Poronhoitolaki ([848/1990](#))

2 § Poronhoitoalue

Poronhoitoalue käsittää Lapin maakunnan alueen Kemiä, Keminmaata ja Torniota lukuun ottamatta sekä Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun maakuntien alueesta Kuusamon, Taivalkosken, Pudasjärven, Suomussalmen ja Hyrynsalmen, Oulusta entisen Yli-lin kunnan alueen ja entisen Ylikiiplingin kunnan alueesta Kiiminkijoen pohjoispuolella olevan alueen, listä entisen Kuivaniemen kunnan alueen sekä Puolangasta ja Utajärvestä Kiiminkijoen ja seututien 891 (Hyrynsalmi–Puolanka) pohjoispuolella olevat alueet sellaisina kuin ne olivat 31 päivänä joulukuuta 2014. (30.12.2014/1428)

Tähän lakiin liittyvässä kartassa olevan rajan pohjoispuolella sijaitsevat valtion maat muodostavat erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettun alueen. Tällä alueella olevaa maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle. Maan luovuttaminen tai vuokraaminen tällä alueella saa tapahtua vain sillä ehdolla, että maanomistajalla tai vuokramiehellä ei ole oikeutta saada korvausta porojen aiheuttamista vahingoista.

3 § Poronhoidon harjoittamisoikeus

Poronhoitoa saadaan tässä laissa säädetyin rajoituksin harjoittaa poronhoitoalueella maan omistus- tai hallintaoikeudesta riippumatta.

6 § Paliskunta

Poronhoitoalueella asuvat poronomistajat, joiden poroja 9 §:n 1 ja 2 momentin mukaan hoidetaan paliskunnan alueella (osakkaat), muodostavat paliskunnan. Paliskuntain yhdistys, paliskunta sekä 9 §:n 3 momentissa tarkoitettu henkilö eivät ole paliskunnan osakkaita. Poronomistaja voi olla vain yhden paliskunnan osakas.

Paliskunta voi kantaa ja vastata toimialueensa poronhoitoa koskevissa asioissa ja saada nimiinsä oikeuksia sekä tehdä sitoumuksia tässä laissa tarkoitettujen tehtäviensä suorittamiseksi. Paliskunnan osakas ei vastaa henkilökohtaisesti paliskunnan velvoitteista.

Paliskuntien toimialueiden rajat vahvistaa Lapin aluehallintovirasto. Paliskuntien välinen esteitä katsotaan kuitenkin paliskuntien rajaksi. Paliskunnan kotipaikka on siinä kunnassa, johon sen alue tai suurin osa siitä kuuluu. (22.12.2009/1466)

7 § Paliskunnan tehtävät

Paliskunnan tehtävänä on huolehtia siitä, että paliskunnan osakkaiden porot hoidetaan paliskunnan alueella ja että paliskunnan osakkaiden harjoittamaan poronhoitoon kuuluvat työt tulevat tehdyiksi, sekä estää paliskunnan osakkaiden poroja tekemästä vahinkoa ja menemästä toisten paliskuntien alueelle samoin kuin suorittaa muutkin sille tässä laissa tai sen nojalla annetuissa säännöksissä ja määräyksissä annetut tehtävät.

Paliskunta on velvollinen huolehtimaan 1 momentissa mainittujen tehtävien suorittamisesta myös sellaisten porojen osalta, jotka ovat paliskunnan alueella mutta kuuluvat muiden paliskuntien osakkaiden omistukseen. Näillä paliskunnilla on kuitenkin oikeus, sovittuaan asiasta paliskunnan poroisännän kanssa, noutaa luetut poronsa pois poronhoitovuoden loppuun mennessä. Tässä momentissa mainitusta tehtävästä aiheutuvista kustannuksista paliskunta saa korvauksen sen mukaan, kuin 29 §:n 1 momentissa säädetään.

Milloin paliskunta on tehnyt 9 §:n 3 momentissa tarkoitetun sopimuksen, paliskunta suorittaa 1 momentissa mainitut tehtävät myös sopimuksessa tarkoitettujen porojen osalta.

13 § Paliskunnan kokouksen tehtävät

Paliskunnan kokous päättää paliskunnan asioista, jollei jokin asia tämän lain mukaan kuulu paliskunnan hallituksen tai poroisännän päätettäväksi.

Paliskunnan kokouksessa käsitellään lisäksi 44 §:n 2 momentin nojalla kokouksen käsiteltäväksi saatetut asiat. Niin ikään käsitellään paliskunnan kokouksessa ne paliskunnan hallituksen ratkaisulvaltaan kuuluvat asiat, jotka hallitus siirtää paliskunnan kokouksessa käsiteltäviksi.

42 § Porojen pelottelemisen ehkäiseminen

Porojen pelotteleminen on kielletty. Pelottelemisesta poronomistajalle ja paliskunnalle aiheutunut vahinko ja haitta on korvattava. Porojen karkottamista vahinkojen ehkäisemiseksi ei pidetä porojen pelottelemisena.

Metsästyslain (290/62) noudattamista valvova viranomainen sekä poronomistaja ja poropaimen saavat oman paliskuntansa alueella tappaa isännättömän koiran, joka koirien kiinnipitoaikana tavataan ajamasta poroja niiden laitumella tai joka muuna aikana tavataan repimästä ajamaansa poroa. Koiraa ei kuitenkaan saa tappaa, jos se saadaan kiinni tai vahinko voidaan muuten estää. Kiinniottamisesta tai tappamisesta on ilmoitettava välittömästi poliisille.

Hakkuutyöt on suoritettava siten, ettei poroille aiheuteta vahinkoa. Tahallisesti tai tuottamuksellisesti aiheutettu vahinko on hakkuuoikeuden omistajan korvattava poronomistajalle.

Tässä pykälässä tarkoitettujen vahinkojen korvaamiseen sovelletaan muutoin, mitä vahingonkorvauslaissa on säädetty.

4 Laki saamelaiskäräjistä ([974/1995](#))

Saamelaisten asemaa Suomen lainsäädännössä turvaavat pohjimmiltaan perustuslain 17 §:n 3 momentti sekä 121 §:n 4 momentti.

17§ 3. momentti:

Saamelaisilla alkuperäiskansana sekä romaneilla ja muilla ryhmillä on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Saamelaisten oikeudesta käyttää saamen kieltä viranomaisessa säädetään lailla. Viittomakieltä käyttävien sekä vammaisuuden vuoksi tulkitsemis- ja käänösapua tarvitsevien oikeudet turvataan lailla.

121§ 4 momentti:

Itsehallinnosta kuntia suuremmilla hallintoalueilla säädetään lailla. Saamelaisilla on saamelaisten kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin lailla säädetään.

4.1 Saamelaiskäräjälaki (974/1995, 1279/2002)

1 § Lain tarkoitus

Saamelaisilla alkuperäiskansana on saamelaisten kotiseutualueella omaa kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin tässä laissa ja muualla laissa säädetään. Tähän itsehallintoon kuuluvia tehtäviä varten saamelaiset valitsevat vaaleilla keskuudestaan saamelaiskäräjät.

4 § Saamelaisten kotiseutualue

Saamelaisten kotiseutualueella tarkoitetaan Enontekiön, Inarin ja Utsjoen kuntien alueita sekä Sodankylän kunnassa sijaitsevaa Lapin paliskunnan aluetta. Asetuksessa tai sen liitteessä julkaistaan kartta kotiseutualueen rajoista.

5 § Yleinen toimivalta

Saamelaiskäräjien tehtävänä on hoitaa saamelaisten omaa kieltä ja kulttuuria sekä heidän asemaansa alkuperäiskansana koskevat asiat.

Tehtäviinsä kuuluvissa asioissa saamelaiskäräjät voi tehdä viranomaisille aloitteita ja esityksiä sekä antaa lausuntoja. Näissä asioissa saamelaiskäräjät käyttää lisäksi päätösvaltaa siten kuin tässä laissa tai muualla laissa säädetään.

Saamelaiskäräjät vahvistaa toimintaansa varten työjärjestyksen

6 § Saamelaisten edustaminen

Saamelaiskäräjät edustaa saamelaisia tehtäviinsä kuuluvissa asioissa kansallisissa ja kansainvälisissä yhteyksissä.

9 § Neuvotteluvelvoite

Viranomaiset neuvottelevat saamelaiskäräjien kanssa kaikista laajakantoisista ja merkittävistä toimenpiteistä, jotka voivat välittömästi ja erityisellä tavalla vaikuttaa saamelaisten asemaan alkuperäiskansana ja jotka koskevat saamelaisten kotiseutualueella:

- 1) yhdyskuntasuunnittelua;
- 2) valtionmaan, suojelualueiden ja erämaa-alueiden hoitoa, käyttöä, vuokrausta ja luovutusta;
- 3) kaivosmineraaleja sisältävän esiintymän etsintää ja hyödyntämistä sekä valtion maa- ja vesialueilla tapahtuvaa kallanhuuhdontaa; (10.6.2011/626)
- 4) saamelaisten kulttuurimuotoon kuuluvan elinkeinon lainsäädännöllistä tai hallinnollista muutosta;
- 5) saamenkielisen ja saamen kielen kouluopetuksen sekä sosiaali- ja terveystalvelujen kehittämistä; taikka
- 6) muuta vastaavaa saamelaisten kieleen, kulttuuriin tai heidän asemaansa alkuperäiskansana vaikuttavaa asiaa.

Neuvotteluvelvoitteen täyttämiseksi asianomaisen viranomaisen on varattava saamelaiskäräjille tilaisuus tulla kuulluksi ja neuvotella asiasta. Tilaisuuden käyttämättä jättäminen ei estä viranomaista jatkamasta asian käsittelyä.

5 Kolttalaki ([253/1995](#))

42 § Kyläkokous

Näätämön ja Nellimin-Keväjärvien alueilla pidetään varsinainen kyläkokous kummallakin alueella kerran kalenterivuodessa. Lisäksi voidaan pitää ylimääräisiä kyläkokouksia sen mukaan kuin varsinainen kyläkokous päättää taikka kolttaneuvosto tai luottamusmies katsoo siihen olevan aihetta tai, jos vähintään kymmenen kylässä asuvaa äänioikeutettua kolttaa sitä ilmoittamansa asian käsittelyä varten vaatii.

Kyläkokouksen koolle kutsumisesta säädetään tarkemmin asetuksella.

44 § Kyläkokouksessa käsiteltävät asiat

Kyläkokouksessa käsitellään:

- 1) esitykset ja lausunnot kolttien elinkeinoja ja elinolosuhteita koskevissa laajakantoisissa tai periaatteellisissa asioissa;
- 2) kolttaneuvoston jäsenten ja varajäsenten valitseminen; sekä
- 3) vaalilautakunnan valitseminen kolttien yhteisen luottamusmiehen vaalia varten.

Kyläkokous voi antaa 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetut asiat myös kolttaneuvoston käsiteltäviksi.

Kyläkokoukset voivat kokoontua myös yhteiseen kokoukseen keskustelemaan ja päättämään 1 momentissa tarkoitetuista kumpaakin kylää koskevista yhteisistä asioista.

Vaalilautakunta on valittava vähintään kuusi kuukautta ennen luottamusmiehen uuden toimikauden alkamista.

45 § Kolttaneuvostot

Kyläkokouksessa käsiteltävien asioiden valmistelusta ja kyläkokouksen päätösten täytäntöönpanosta huolehtivat Näätämön ja Nellimin-Keväjärvien alueiden kolttaneuvostot. Kolttaneuvostojen tehtävänä on antaa lausuntoja viranomaisille 44 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuissa asioissa silloin, kun asia on kiireellinen eikä kyläkokousta voida saada ajoissa koolle asiaa käsittelemään. Lisäksi kolttaneuvostojen tehtävänä on antaa lausuntoja:

- 1) poro-, metsästys- ja kalapirttihakemuksista;
- 2) maansaantihakemuksista;
- 3) kolttien kiinteistöjen luovutusluvista;
- 4) nautinta-alueen käytöstä; sekä
- 5) muista vastaavista kolttien olosuhteisiin välittömästi vaikuttavista asioista.

Kumpaankin kolttaneuvostoon valitaan kolmeksi kalenterivuodeksi kerrallaan neljä jäsentä sekä jäsenille kaksi varajäsentä. Jäsenten ja varajäsenten tulee olla 43 §:n ensimmäisessä virkkeessä tarkoitettuja henkilöitä. Kummankin kolttaneuvoston puheenjohtajana toimii kolttien luottamusmies.

Kolttaneuvostot voivat kokoontua myös yhteiseen kokoukseen, jossa käsitellään kolttien yhteisiä asioita.

Kolttaneuvosto on päätösvaltainen, kun paikalla on puheenjohtajan lisäksi kaksi jäsentä tai varajäsentä.

56 § Kuuleminen

Valtion ja kunnan viranomaisten käsiteltävinä olevissa 44 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitetuissa asioissa viranomaisten on varattava kolttien kyläkokoukselle ja koltthaneuvostoille tilaisuus lausunnon antamiseen. Lausuntopyyntö saadaan lähettää kolttien luottamusmiehelle, jonka tulee kutsua koltthaneuvostot yhteiseen kokoukseen asiaa käsittelemään. Mikäli kyläkokous ei ole siirtänyt lausunnon antamista koltthaneuvoston tehtäväksi, tulee luottamusmiehen kutsua myös kyläkokous koolle asiaa käsittelemään.

Paliskuntain yhdistykselle ja paikallisille paliskunnille on varattava tilaisuus lausunnon antamiseen sellaisissa porotalouteen liittyvissä asioissa, joilla saattaa olla laajahkoa merkitystä porotalouden harjoittamisen kannalta.

6 Luonnonsuojelulaki ([1096/1996](#))

[13 §](#) Rauhoitussäännökset

Kansallispuistossa ja luonnonpuistossa on luontoa muuttava toiminta kielletty. Näillä alueilla ei saa:

2) ottaa maa-aineksia tai kaivoskivennäisiä eikä vahingoittaa maa- tai kallioperää;

3) ojittaa;

4) ottaa taikka vahingoittaa sieniä, puita, pensaita tai muita kasveja tai niiden osia;

6) ryhtyä muihinkaan toimiin, jotka vaikuttavat epäedullisesti alueen luonnonoloihin, maisemaan taikka eliölajien säilymiseen.

Mahdollisuudesta kieltää tai rajoittaa liikkumista, leiriytymistä, maihinnousua sekä kulkuneuvon pitämistä luonnonsuojelualueella säädetään 18 §:ssä.

16 § ([21.1.2011/58](#)) Eräiden oikeuksien turvaaminen

Saamelaiskäräjistä annetun lain ([974/1995](#)) 4 §:n mukaisella saamelaisten kotiseutualueella sijaitsevilla kansallis- ja luonnonpuistoissa on turvattava saamelaisten kulttuurin ylläpitämisen ja kehittämisen edellytykset. Aluetta perustettaessa on sen suojelun erityiset tavoitteet ja kansallispuistossa myös alueella kävijöiden edut otettava asianmukaisella tavalla huomioon.

39 § (Eläinlajien) Rauhoitussäännökset

Kiellettyä on rauhoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden:

1) tahallinen tappaminen tai pyydystäminen;

2) pesien sekä munien ja yksilöiden muiden kehitysasteiden ottaminen haltuun, siirtäminen toiseen paikkaan tai muu tahallinen vahingoittaminen; ja

3) tahallinen häiritseminen, erityisesti eläinten lisääntymisaikana, tärkeillä muuton aikaisilla levähdysalueilla tai muutoin niiden elämänkierron kannalta tärkeillä paikoilla.

Sellainen rauhoitetun linnun pesäpuu, joka on asianmukaisesti merkitty, tai suuren petolinnun pesäpuu, jossa oleva pesä on säännöllisessä käytössä ja selvästi nähtävissä, on rauhoitettu.

Selkärangattoman eläimen sellainen pyyntikeino, joka luonnonsuojelun kannalta on haitallinen, on kielletty. Tarkemmat säännökset kielletyistä pyyntikeinoista annetaan ympäristöministeriön asetuksella. (24.6.2004/553)

42 § Kasvilajien rauhoittaminen

Jos luonnonvaraisen kasvilajin olemassaolo käy uhatuksi tai rauhoittaminen muusta syystä osoittautuu tarpeelliseksi, voidaan tällainen laji rauhoittaa asetuksella koko maassa tai jossakin osassa maata.

Rauhoitetun kasvin tai sen osan poimiminen, kerääminen, irtileikkaaminen, juurineen ottaminen tai hävittäminen on kielletty. Sama koskee soveltuvin osin rauhoitetun kasvin siemeniä.

47 § Lajien esiintymispaikkojen suojele (29.5.2009/384)

Asetuksella voidaan säätää erityisesti suojeltavaksi lajiksi sellainen uhanalainen eliölaji, jonka häviämishuhto on ilmeinen. Ympäristöministeriön on tarvittaessa laadittava ohjelma erityisesti suojeltavan lajin kannan tai kantojen elvyttämiseksi.

Eriyisesti suojeltavan lajin säilymiselle tärkeän esiintymispaikan hävittäminen tai heikentäminen on kielletty.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu kieltö tulee voimaan, kun elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on päätöksellään määritellyt erityisesti suojeltavan lajin esiintymispaikan rajat ja antanut päätöksen tiedoksi alueen omistajille ja haltijoille. Kielto annetaan julkipanon jälkeen, ja siitä on kuulutettava kunnan ilmoitustaululla siten kuin julkisista kuulutuksista annetussa laissa säädetään. Päätös on voimassa mahdollisesta valituksesta huolimatta, jollei valitusviranomaisen toisin päättä. (22.12.2009/1587)

Eriyisesti suojeltavan lajin esiintymispaikan suojelun lakkauttamisesta on vastaavasti voimassa, mitä 30 §:n 3 momentissa säädetään suojeltuun luontotyyppiin kuuluvan alueen suojelun lakkauttamisesta.

Edellä 5 a §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettujen lajien suotuisan suojelutason saavuttamisen tai säilyttämisen kannalta merkittävien esiintymispaikkojen hävittäminen tai heikentäminen on kielletty. Kiellon voimaantuloon ja lakkauttamiseen sovelletaan, mitä tämän pykälän 3 ja 4 momentissa säädetään. (29.5.2009/384)

49 § (22.12.2009/1587) Euroopan yhteisön lajisuojelua koskevat erityissäännökset

Luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on kielletty.

Luontodirektiivin liitteessä IV (a) tarkoitettuihin eläinlajeihin, lukuun ottamatta metsästyslain 5 §:ssä tarkoitettuja riistaeläimiä ja rauhoittamattomia eläimiä, ja liitteessä IV (b) tarkoitettuihin kasvilajeihin kuuluvan yksilön, sen osan tai johdannaisen hallussapito, kuljetus, myyminen ja vaihtaminen sekä tarjoaminen myytäväksi ja vaihdettavaksi on kielletty. Sama koskee lintudirektiivin artiklassa 1 tarkoitettuja lintuja sanotun direktiivin artiklasta 6 (2) ja (3) johtuvien poikkeuksin.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää luvan poiketa 1 momentin kiellosta sekä 2 momentissa tarkoitettujen eläin- ja kasvilajien osalta 39 §:n, 42 §:n 2 momentin sekä 47 §:n 2 ja 5 momentin kielloista luontodirektiivin artiklassa 16 (1) mainituilla perusteilla. Vastaavasti lintudirektiivin

artiklassa 1 tarkoitettujen lintujen osalta voidaan myöntää poikkeus sanotun direktiivin artiklassa 9 mainituilla perusteilla.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi yksittäistapauksessa myöntää poikkeuksen 2 momentin kiellosta luontodirektiivin artiklassa 16 (1) mainituilla perusteilla. Vastaavasti lintudirektiivin artiklassa 1 tarkoitettujen lintujen osalta voidaan myöntää poikkeus lintudirektiivin artiklassa 9 mainituilla perusteilla.

64 a § [\(19.12.2014/1259\)](#) Heikentämiskielto

Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ei saa merkittävästi heikentää.

65 § [\(5.5.2017/255\)](#) Hankkeiden ja suunnitelmien arviointi

Jos hanke tai suunnitelma joko yksistään tai tarkasteltuna yhdessä muiden hankkeiden ja suunnitelmien kanssa todennäköisesti merkittävästi heikentää valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman tai verkostoon sisällytetyn alueen niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty tai on tarkoitus sisällyttää Natura 2000 -verkostoon, hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan on asianmukaisella tavalla arvioitava nämä vaikutukset. Sama koskee sellaista hanketta tai suunnitelmaa alueen ulkopuolella, jolla todennäköisesti on alueelle ulottuvia merkittäviä haitallisia vaikutuksia.

Luvan myöntävän tai suunnitelman hyväksyvän viranomaisen on valvottava, että 1 momentissa tarkoitettu arviointi tehdään. Viranomaisen on pyydettävä arvioinnista lausunto elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta ja siltä, jonka hallinnassa luonnonsuojelualue on. Jos elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus itse on hankkeen suunnittelija tai toteuttaja, ympäristöministeriö päättää, mikä toinen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus antaa lausunnon. Ympäristöministeriön päätökseen ei saa erikseen valittamalla hakea muutosta.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu lausunto on annettava viivytyksettä ja viimeistään kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun lausuntopyyntö on saapunut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukseen tai kun se on saanut tiedoksi ympäristöministeriön 2 momentissa tarkoitetun päätöksen.

Jos hankkeeseen sovelletaan ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetun lain [\(252/2017\) 3 luvussa](#) tarkoitettua arviointimenettelyä 1 momentissa tarkoitettu arviointi tehdään tapauksen mukaan arviointimenettelyn yhteydessä. Mainitun lain mukaisen yhteysviranomaisen on sisällytettävä 2 momentissa tarkoitetut elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen ja luonnonsuojelualueen haltijan lausunnot lain 23 §:ssä tarkoitettuun perusteltuun päätelmään.

7 Asetus eräistä valtion omistamille alueille perustetuista kansallispuistoista ja luonnonpuistoista annetun asetuksen muuttamisesta [\(583/1991\)](#)

3 §

Rauhoitussäännökset eivät ole esteenä kalanistutuksille eivätkä virkistyskalastuksen harjoittamiselle Koirajärvissä Salamajärven kansallispuistossa ja Soljastenlammissa Seitsemisen kansallispuistossa. Riisitunturin, Pyhätunturin, Pallas-Ounastunturin ja Lemmenjoen kansallispuistoissa on suden ja karhun metsästys sallittu paikallisille asukkaille. Itäisen Suomenlahden, Riisitunturin, Pallas-Ounastunturin ja

Lemmenjoen kansallispuistoissa on myös muu metsästys sallittu paikallisille asukkaille. Metsähallituksella on oikeus luovuttaa paikallisille asukkaille puuta kotitarvekäyttöön Lemmenjoen kansallispuistosta. Lemmenjoen kansallispuistossa on sallittu muu kuin koneellinen kullanhuuhtonta sekä metsähallituksen luvalla kullanhuuhtontaa varten tarpeellisten valtauskämppien rakentaminen sekä puun ja turpeen vähäinen luovuttaminen rakennustarpeiksi kullanhuuhtojille.

8 Erämaalaki ([62/1991](#))

1 § Lain tarkoitus

Erämaa-alueita perustetaan alueiden erämaaluonteen säilyttämiseksi, saamelaiskulttuurin ja luontaiselinkeinojen turvaamiseksi sekä luonnon monipuolisen käytön ja sen edellytysten kehittämiseksi.

6 § ([10.6.2011/625](#)) Kaivostoiminta

Kaivoslain ([621/2011](#)) mukaista kaivoslupaa ei saa myöntää erämaa-alueelle, ellei valtioneuvosto ole antanut siihen lupaa.

9 Muinaismuistolaki ([295/1963](#))

Muinaistieteellisellä toimikunnalla tarkoitetaan nykyisin Museovirastoa. Toimivaltaa Lapissa on osin delegoitu Siidalle ja Lapin maakuntamuseolle.

14 §

Jos maata kaivettaessa tai muuta työtä suoritettaessa tavataan kiinteä muinaisjäännös, jota aikaisemmin ei ole tunnettu, on työ muinaisjäännöksen kohdalta heti keskeytettävä ja työn johdon viipymättä saatettava asia muinaistieteellisen toimikunnan tietoon tarpeellisia toimenpiteitä varten. Jos työ on sellainen kuin 13 §:ssä tarkoitetaan, on asiassa meneteltävä niin kuin mainituksa pykälässä on sanottu.

11 §

Milloin kiinteä muinaisjäännös tuottaa sen merkitykseen verraten kohtuuttoman suurta haittaa, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus voi hakemuksesta, johon on liitettävä muinaisjäännöstä koskeva tarkka selostus, Museovirastoa kuultuaan antaa luvan kajota muinaisjäännökseen tavalla, mikä muutoin 1 §:n 2 momentin mukaan on kielletty. Lupa voidaan sisällyttää tarpeellisiksi katsottuja ehtoja.

Jos 1 momentissa mainittu hakemus on muun kuin maanomistajan tekemä, on omistajaa asiassa kuultava.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen päätös, jolla on annettu lupa muinaisjäännökseen kajoamiseen, on alistettava opetusministeriön vahvistettavaksi, milloin päätös on Museoviraston lausunnon vastainen.

Luvan saamisesta muinaisjäännöksen kajoamiseen yleistä työhanketta toteutettaessa säädetään 13 §:ssä.

12 §

Jos 11 §:n 1 momentissa tarkoitettu hakemus on koskenut sellaista kiinteää muinaisjäännöstä, jota aikaisemmin ei ole tunnettu ja josta merkkejä ei ole ollut näkyvissä maan pinnalla, ja hakemus on hylätty, vaikka muinaisjäännös aiheuttaa hakijalle huomattavaa haittaa, on hakijalla oikeus saada haitasta valtion

varoista kohtuullinen korvaus, mikäli hylätyksi tullut hakemus oli tehty kahden vuoden kuluessa siitä, kun muinaisjäännös tavattiin.

Edellä 1 momentissa mainittua korvausta koskeva kanne on, jos korvauksesta ei ole sovittu, pantava vireille muinaisjäännöksen sijaitsemispaikan tuomioistuimessa vuoden kuluessa siitä, kun hakija sai tiedon, että 11 §:n 1 momentissa mainittu hakemus on lainvoimaisesti hylätty, uhalla että oikeus korvaukseen menetetään

Liite 3: Sidosryhmien esittämät puutteet ja parannusehdotukset lupamenettelyssä ja kullankaivussa (lapio, kone)

Sisältö

1	Saamelaiskäräjät	2
2	Alueen paliskunnat	3
2.1	Paliskuntien tunnistamat puutteet ja ongelmat	3
2.2	Paliskuntain esittämät parannusehdotukset.....	5
3	Tukes.....	7
3.1	Tunnistetut puutteet kaivosviranomaisen lupamenettelyssä.....	7
3.2	Kullankaivussa kaivosviranomaisen tunnistamia puutteita	7
4	Lapin ELY-keskus.....	7
4.1	Lapin ELY-keskuksen tunnistamat puutteet ja ongelmat	7
4.2	Lapin ELY-keskuksen esittämät parannusehdotukset	8
5	Pohjois-Suomen aluehallintovirasto	8
6	Metsähallitus	10
7	Lapin Kullankaivajain Liitto ry.....	10
7.1	Tunnistetut puutteet lupamenettelyssä ja kullankaivussa (lapio, kone)	10
7.2	Käytäntöjen kehittäminen - Lapin Kullankaivajain Liitto ry:n esitys.....	15
7.3	Lapin Kullankaivajain Liitto ry:n esitys kullanhuuhdontalupaprosessin uudistamiseksi	16
7.4	Lapin Kullankaivajain Liitto ry:n esitys kullanhuuhdontalupahakemuksen uudistamiseksi.....	17

Liitteet Lapin Kullankaivajain Liitto ry:n aineistoihin

LKL:n ehdotus 29.5.2017 TEM:n työryhmälle, jossa käsitellään kaivoslain 38§ soveltamista

Vastine Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelle

Kullanhuuhdontahakemus ja sen käsittelyyn liittyvät sähköpostit

Lapin Kullankaivajain Liitto ry:n muistutus

Päätös kullanhuuhdontaluvan myöntämisestä

1 Saamelaiskäräjät

Kalle Varis, Saamelaiskäräjät

Kaivoslain tarkoituksena on lain 1 §:n mukaan edistää kaivostoimintaa ja järjestää sen edellyttämä alueiden käyttö ja malminetsintä niin, että ne ovat yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäviä. Tätä taustaa vasten lakia säädettäessä on saamelaisten kotiseutualueelle suuntautuvan toiminnan edellytykseksi säädetty lisäksi lain 38 §:n mukainen kaivosviranomaisen erityinen velvollisuus selvittää kaivosviranomaisen myöntämän luvan mukaisesta toiminnasta aiheutuvat vaikutukset saamelaisten oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan, mukaan lukien saamelaisten perinteiset elinkeinot, sekä harkita haittojen vähentämiseksi ja estämiseksi tarvittavat toimenpiteet. Kaivoslain 38§:n mukainen arviointi on välttämätön osa luvan myöntämisprosessia, sillä arvioinnin myötä kaivosviranomaisen tulisi pystyä arvioimaan, aiheutuisiko luvan mukaisesta toiminnasta lain 50 §:n mukaan luvan myöntämisen estäviä vaikutuksia. Selvityksen perusteella tulisi arvioida, aiheutuuko toiminnasta

1) yksin tai yhdessä muiden vastaavien lupien tai alueiden muiden käyttömuotojen kanssa olennaisesti heikentäisi saamelaisten kotiseutualueella edellytyksiä harjoittaa perinteisiä saamelaiselinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria;

2) heikentäisikö toiminta olennaisesti kolttien elinolosuhteita ja mahdollisuuksia harjoittaa elinkeinoja koltta-alueella;

tai

3) aiheuttaisiko toiminta erityisellä poronhoitoalueella huomattavaa haittaa poronhoidolle.

Näiden edellytysten arvioinnin suhteen ongelmaksi on koettu se, ettei kaivosviranomaisen luparatkaisuisissa ole selkeästi kirjattu näkyville, millaisia vaikutuksia luvan mukaisesta toiminnasta aiheutuu yksin tai yhdessä muiden vastaavien lupien tai alueiden muiden käyttömuotojen kanssa muun muassa edellytyksille harjoittaa alueella perinteisiä saamelaiselinkeinoja. Luparatkaisuisissa on käytännössä luettelon omaisesti kirjattu näkyville, kuinka paljon vastaavia lupia samalle alueelle on myönnetty tai vireillä ja millaisia muita maankäyttömuotoja alueella on, mutta ei sitä, miten mainitut asiat vaikuttavat kaivoslain 38 §:n kannalta.

Asiassa on erityisesti huomioitava, että kaivoslain mukaan alueellisesti eri hankkeiden yhteisvaikutukset on selvitettävä ja arvioitava saamelaiskulttuurin harjoittamisedellytysten, mukaan lukien perinteiset elinkeinot, kannalta, riippumatta siitä, ehtivätkö esimerkiksi paliskunnat tai Saamelaiskäräjät toimittaa lausuntonsa lupahakemuksen johdosta. Perinteisistä elinkeinoista merkittävin on poronhoito. Näin ollen on myös luonnollista, että yhteisvaikutukset selvitetään ja arvioidaan vähintäänkin paliskunnan tasolla. Joissain tapauksissa vaikutusten arviointi voi olla perusteltua suorittaa paliskunnan lisäksi myös suhteessa pienempiin yksiköihin, kuten tokkakuntiin nähden.

Lupapäätöksistä ei käy ilmi, että hankkeiden vaikutuksia perinteisten elinkeinojen harjoittamisedellytyksille ja paliskunnan poronhoidolle oltaisiin paliskunnalle ja Saamelaiskäräjille osoitettua lausuntopyyntöä laajemmin selvitetty. Kaivosviranomaisen käytännöksi on muodostunut, että lausuntopyyntömenettelyllä esiin tulleita seikkoja ei oteta huomioon luvan myöntämisen esteitä arvioitaessa. Mikäli kaivosviranomaisen tietoon lausuntopyyntömenettelyn yhteydessä tulee seikkoja, joiden perusteella on mahdollista, että toiminnasta

aiheutuu luvan myöntämisen estäviä vaikutuksia, mutta seikkoja ei esimerkiksi ole riittävän perusteellisesti tai uskottavasti kuvattu saaduissa lausunnoissa, on kaivosviranomaisella selvitysvelvollisuus tällaisten vaikutusten olemassa olon suhteen. Tiedossa ei kuitenkaan ole, että kaivosviranomainen olisi kertaakaan esimerkiksi Saamelaiskäräjien lausunnon johdosta hankkinut lisäselvityksiä. Tästä syystä lupamenettelyn ongelman ydin onkin, ettei kaivosviranomaisella ole usein asianmukaisia edellytyksiä arvioida kaivoslain 50§ mukaisesti luvan myöntämisen esteiden olemassa oloa.

Puutteeksi on koettu myös se, ettei kaivosviranomainen käytännössä edellytä luvan hakijalta asianmukaista arviota luvan mukaisesta toiminnasta aiheutuvista haitoista.

2 Alueen paliskunnat

Kirsti Kustula, Saamelaispaliskunnat

2.1 Paliskuntien tunnistamat puutteet ja ongelmat

1. Maan käytön kokonaisarviointi ja sen huomioiminen puuttuu kokonaan
 - a. Ympärillä oleva muu maankäyttö, joka pienentää porojenn laidunmaita (hakkuut, metsäautotiet, matkailureitit, matkailun vaatima tila, sähkölinjat, moottorikelkkareititohjemapalvelut , kaavoituksetjne)
 - b. Aiempi maankäyttö+ kullanhuuhtonta (entiset hakkuut, entiset kullanhuuhtontapaikat, metsien auraukset, infra jne)
 - Laidunten pirstoutuminen. Yhtenäisten laidunmaiden säilyminen helpottaa työtä, vähentää kolariporoja, vähentää ruokintaa jne
 - Laidunmaiden menetykset porotaloudelta
 - Entiset kaivuupaikat eivät ole kymmenin vuosiin laitumia jossa on monipuolinen kasvusto
2. Porojen kuljetusreittien muutokset
 - a. Jokaiselle kultavaltaukselle muodostuu uusi kulkureitti maastoon (useimmiten auto tai mänkijä keino).
 - b. Kullanhuuhtontapaikkojen lisääntymisen myötä porojen kuljetusreittejä joudutaan jatkuvasti muuttamaan eikä uusi luontaisia reittejä pystytä käyttämään eikä niitä löydy.
 - Työmäärän lisääntyminen ja kuljetusreittien pidentyminen, jolloin porojen menetykset lisääntyvät porojen väsyessä.
 - Kustannusten lisääntyminen.
3. Vesistöjen samentuminen ja pilaantuminen
 - a. Kalakantojen muutokset ja osittainen häviäminen lämpiävien vesien myötä. Samentumat nostavat veden lämpötilaa, mm taimenen elinmahdollisuudet loppuvat +24 asteessa (tästä on tutkimustietoa).
 - b. Kalastus on luontaistilallisilla "kesän ruoka". Kalastus on saamelaiskulttuuria ja sen loppuminen lopettaa jokikalastuskulttuurin alueella.

- c. Samentumat aiheuttavat vuosittain poromiehille vaaratilanteita. Porojen kokoamisen yhteydessä jokia/puroja ylitetään. Samentuneista vesistöistä ei näe mistä kohtaa joen voi ylittää, jolloin sattuu toedella vaarallisia tilanteita, kun mönkijä kuljettajineen uppoaa syvänteeseen ja virta alkaa kuljettamaan molempia. Jokainen samentumien vuoksi tapahtunut onnettomuus on turhaa.
4. Olennaisen haitan määrittely puuttuu
- a. Olennaisen haitan määrittely puuttuu, missä vaiheessa olennainen haitta ylittyy.
 - b. Paliskuntien lausunnoissa ilmeneviä ongelmia ei huomioida päätösten teossa.
 - c. Kuka olennaisen haitan määrittelee? Onko virkamies toimistossaan oikea henkilö määrittelemään olennaisen haitan, koska ei itse työskentele alueella.
 - d. Olennaisen haitan määrittelyssä ei kuulla paliskuntia tai jos niistä lausutaan, niin ne vain mainitaan luvassa, mutta ei kuitenkaan aiheuta luvassa alueen pienennyksiä tai hylkäämisiä.
5. Vaarallisten tilanteiden huomioiminen lupaehdoista puuttuu
- a. Luonnon muuttuminen
 - b. Maaston muuttuminen
 - c. Peittämättömät kuopat (myös kaivuun aikana), siistimättömät alueet
 - Jatkuvat muutokset aiheuttavat vaaratilanteita, mm moottoriajoneuvojen kanssa
6. Saamelaisen ja poronhoidon perinteiden tuhoutuminen
- a. Perinteinen maan käyttö pakotetaan muuttamaan (on jo osittain muuttunut maankäytön lisääntymisen myötä). Perinteinen luonnonkäyttö ei tuhoa luontoa
 - b. Saamelaisen poronhoidon tieto ja taito vähenee tai loppuu kokonaan nuorilta polvilta, koska poroja ei voida laiduntaa perinteisesti.
 - c. Laidunmaat väheneeluohtaiselinkeinon parista
 - Laitumien pirstoutuminen ja maaston tuhoaminen tuhoaa saamelaisen perinteen.
7. Konekaivuun päästöt
- a. Maastoon menevät päästöt , mm bensiiniä, öljyä ym muuta
 - b. Vesistöön menevät päästöt.
 - Vesistöt ja pyydykset sotkeutuvat
 - Vaaratilanteet samentumien myötä sekä veneellä että mönkijällä liikkuesssa.
 - Konekaivuusta suurimmat haitat
8. Valvonta
- a. Luvan myöntäjänä ja valvojana sama viranomainen
 - b. Valvontakäynneistä ilmoitetaan etukäteen jolloin todellinen tilanne ei näy valvonnassa,
 - c. Luvattomiin kulkureitteihin (ajoneuvoilla) ei puututa.
 - d. Ilmoitettaessa rikkeistä valvovia viranomaisia hankala saada paikan päälle
 - viivyttelyä
 - haitan vähättelyä
9. Luvan myöntäminen

- a. Vaikutuksia ei huomioida millään tavalla lupaa myöntäessä
- b. Kuullaan, ei kuunnella paliskuntia
- c. Pitkäaikaisten ja aiempien vaikutuksien huomioiminen puuttuu kokonaan
- d. Kaikenlaisten rakennelmien teko sallitaan
- e. Kaikenlaisten tarvikkeiden säilyttäminen alueella sallitaan
- f. Kullankaivuu luvan hakijaa ei veloiteta pohtimaan vaikutusten arviointia kokonaisvaltaisesti
- g. Koekaivuu lupien myöntäminen koneella, tarkka määrittely puuttuu
- h. Paliskuntien resurssit eivät riitä lausuntojen tekemiseen.
 - Muut lausuntojen antajat tekevät sitä virkatyönä,
 - Paliskunnat talkoilevat satojalausuntoja vuodessa,
- i. Paliskuntien rahalliset resurssit eivät riitä asianuntijoiden käyttämiseen valitusprosessissa tai lausuntojen teossa.
 - Jokainen hallituksen jäsen tekee suorittavaa poronhoito työtä eikä paliskunnassa ole palkallisia asioita hoitamaan
- j. Luvan peruuttamista ei tapahdu luvan voimassaolon aikana.
 - Ainoastaan (harvoin) uutta lupaa haettaessa

2.2 Paliskuntain esittämät parannusehdotukset

1. Ennakkosuostumus paliskunnalta
 - a. Lupaprosessissa tulisi olla ensin paliskunnan hyväksyntä alueelleen tulevasta luvasta ja vasta sen jälkeen lupahakemus käsittelyyn.
 - b. Paliskuntien antamat lausunnot tulisi huomioida lupaa myöntäessä. Tällä hetkellä ne lähinnä kirjataan/kopioidaan lupaan, mutta ei juurikaan vaikuta luvan myöntämiseen ja lupaehtoihin.
2. Kumulatiivinen vaikutusten arviointi
 - a. Lupaharkinnassa tulisi huomioida kaikki alueella olevat luvat sekä vireillä olevat luvat sekä niiden yhteisvaikutus.
 - b. Lupaharkinnassa tulisi huomioida ympärillä oleva muu maan käyttö.
 - c. Vaikutustenarvioinnin velvollisuus tulisi olla kaivoslain 50 § mukaisesti ensisijaisesti hakijalla, jonka tulee pystyä selvittämään, ettei toiminnasta tule ongelmia. Lisäksi vaikutustenarvioinnin teon velvollisuus tulisi olla Metsähallituksella, Tukesilla, AVI, ELYkunnilla jne.
 - d. Pitkäaikainen vaikutusten arviointi tulisi ottaa huomioon vaikutustenarvioinnissa. Mm. kuinka pitkään maasto on käyttökelpoton poronhoidolle ja miten pitkään vesistön samentumat vaikuttavat kalakantoihin.
 - e. Kallanhuuhdonnan vaikutus poronhoitoon tulisi huomoida. Tällä hetkellä paliskunnilla oikeus on ainoastaan lausua ilman vaikutusta.
3. Resurssien turvaaminen paliskunnille joiden alueella on kaivostoimintaa
 - a. Lausuntojen runsas määrä vie paliskunnissa, joissa on kallanhuuhdontaa, runsaasti aikaa. Rahallinen resurssointi tulisi turvata paliskunnille joiden alueella on kullankaivuuta, jotta paliskunnat pystyvät palkkaamaan lausuntojen tekoon ammattihenkilön. Tällä hetkellä lausuntoja tekee yleensä poromiehet joilla ei välttämättä ole osaamista asiaan.

4. Saamelaisen poronhoidon aseman turvaaminen
 - a. Saamelaisen poronhoidon erikoislaatuisuuden säilyttäminen, sen ymmärtäminen ja jatkuvuuden turvaaminen
 - b. Kaivoslain 11§ määrittää ettei saa aiheutua haittaa muulle elinkeinotoiminnalle. Tämä tulisi huomioida myös poronhoidon osalta
5. Rakentamisen tarkempi valvonta
 - a. Kaivoslain 26 § mukaisesti alueelle saa rakentaa rakennuksen tai rakennelman, mutta laissa tulisi olla määritelmä
6. Koekaivuun tarkka määritelmä puuttuu tai sitä ei toteuteta
 - a. Koekaivuun määritelmä tulisi määrittää laissa.
7. Vesistöjen seuranta ja tämän hetkinen tilanne
 - a. Veden laadun seuranta tulisi tehdä ulkopuolisen toimesta ja sen tulisi olla jatkuvaa. Vesistön tilan valvonta ei saisi olla luvan myöntäjän käsissä.
 - b. Jokien alueilla, jossa kullanhuuhtontaa harjoitetaan, tulisi tehdä tutkimus veden laadusta (ulkopuolisen toimesta)
 - c. Inarinjärvelle tulisi tehdä tutkimus veden laadusta, sillä sekä Lemmenjoen että Ivalojoen valumien vaikutukset kohdistuvat Inarinjärveen
8. Olennainen haitan määrittely puuttuu
 - a. Paliskuntien esittämää olennaista haittaa ei huomioida
9. Valvonta
 - a. Lupaa myöntävät viranomaisten ei tulisi valvoa omaa tai toistensa toimintaa.
 - b. Luvan aikainen valvonta puuttuu lähes kokonaan, joten se tulisi lisätä.
 - c. Luparikkeistä ilmoitettaessa reagointinopeus tarkastukseen tulisi nopeutua, viikko on liian kauan
 - d. Rikkomuksiin ei pystytäkään juurikaan puuttumaan luvan aikana, vaan vasta jatkolupaa hakiessa joten rikkomuksista tulisi seurata sanktiot heti.
10. Lupapäätös ja rikkeet
 - a. Lupapäätösten perustelut selkokielellä, jotta jokainen ymmärtää lupaehdot
 - b. Luparikkeisiin tulisi voida puuttua nopeasti ja siitä tulisi seurata sanktio
Tällä hetkellä puuttumista ei tapahdu juuri ollenkaan tai sen toteutuminen on hidasta ja haitta tulisi arvioida kun rikkeitä tapahtuu.
11. Paliskuntien toive olisi että konekaivuu lopetettaisiin kokonaan saamelaisella kotiseutualueella. Näin turvattaisiin saamelaisten oikeudet saamelaiseen poronhoitolakiin poronhoitolain 2 § mukaisesti, "Tällä alueella olevaa maata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle"

3 Tukes

Terho Liikamaa ja Pasi Molkoselkä, Tukes

3.1 Tunnistetut puutteet kaivosviranomaisen lupamenettelyssä

Tukesissa ei tunnisteta enää puutteita itse Tukesin lupamenettelyissä. Lupamenettelyt on nyt ”koeponistettu” kymmenien valitusten kautta PSHaOssa ja muutaman valituksen kautta KHO:ssa (Vuosikirjapäätös 2014:111). Tukesilla ei ole muuta vaihtoehtoa kuin toimia kaivoslain säädösten ja KHO:n vuosikirjalinjauksen mukaisesti.

3.2 Kullankaivuussa kaivosviranomaisen tunnistamia puutteita

Kullankaivajien tulee tiedostaa, että kullanhuuhdontalupa ei anna oikeutta luvassa määrätyn kullanhuuhdonta-alueen hallintaan saati omistukseen. **Kullanhuuhdonta-lupa antaa ainoastaan oikeuden hyödyntää maaperässä olevaa kultaa vedellä huuhtomalla noudattaen voimassa olevaa lainsäädäntöä ja Tukesin antamia lupamääräyksiä.**

Kullankaivajan tulee tiedostaa mm. seuraavat:

- kullanhuuhdonta lupa ei rajoita jokamiehen oikeuksia,
- maanomistajana Metsähallitus voi antaa kullanhuuhdonnan harjoittamistapaan lievennyksiä lupamääräyksiin kuitenkin olemassa olevaa lainsäädäntöä noudattaen.

4 Lapin ELY-keskus

Leena Ruokanen, Lapin ELY-keskus

4.1 Lapin ELY-keskuksen tunnistamat puutteet ja ongelmat

- Toiminnan luvitus ja valvonta jakautuu monelle eri viranomaiselle (Tukes, ELY-keskus, AVI, Metsähallitus, kunta).
- Lupajaksot ovat erilaisia eri viranomaisilla (Tukes, Y-lupa), vaikea pysyä kärryillä ovatko kaikki vaadittavat oikeudet voimassa.
- Toiminta sijaitsee alueilla, joiden valvonta on vaikeaa etäisyyksien ja tiedonsaannin vuoksi.
- Lupapäätöksissä ei ole kaikilta osin selkeitä valvottavia määräyksiä.
- Toiminta on usein hyvin pienimuotoista, mutta yhdessä kullanhuuhdonta voi aiheuttaa merkittäviä yhteisvaikutuksia. Pitkäaikainen toiminta on muuttanut ympäristöä merkittävästi. Kullanhuuhdonnasta aiheutuvia yhteisvaikutuksia sekä kullanhuuhdonta-lupa-alueen ulkopuolisia vaikutuksia (tiet, lisääntynyt liikenne) ei suoranaisesti käsitellä ympäristöluvissa.
- Vaikutustarkkailu on vaikeaa ja kallista etäisyyksien vuoksi. On vaikea saada ulkopuolista näytteenottoa, koska konsultit eivät ole kiinnostuneita.
- Ympäristöluvitus on pienemmille toimijoille raskas operaatio.

- Ei ole olemassa kokonaisvaikutusarviota, joka pitäisi sisällään niin ympäristö-, luonnonsuojelu-, taloudellisen-, kuin sosiaalisenkin arvion.
- Yhteisvaikutusten arviointi jää ympäristöluvuissa myös luonnonsuojelun näkökulmasta yleensä tekemättä.
- Lemmenjoen kpu ja erämaat kuuluvat Naturaan, ja se tuo oman haasteensa. Yhteisvaikutukset Natura-suojeluperusteena oleviin vesistöluontotyyppiin (fennoskandian luonnontilaiset jokireitit tai purot ja joet) tulisi kuitenkin arvioida. Haasteellista niin kullankaivajille/-huuhtojille kuin viranomaisillekin.
- ELY-keskuksen ls-lausunnot kullankaivun hakemuksista otetaan vaihtelevasti huomioon, toisinaan kirjattu tarkasti lupamääräyksiin, mutta joskus kuitataan viittauksella lsi:iin.
- Kokonaisvaikutusarviointi olisi enemmän kuin tarpeen.

4.2 Lapin ELY-keskuksen esittämät parannusehdotukset

- Eri viranomaisten luvitus tulisi saada yhdenaikaiseksi ja yhteistyössä tehtäväksi. Jos haetaan koneellisen kullankaivun lupaa, tulisi sekä ympäristö- että huuhdontalupa käsitellä ja kuulla samaan aikaan ja samalla menettelyllä. Vielä parempi olisi, jos saman alueen luvat voitaisiin käsitellä samalla kertaa. Tällöin olisi helpompi järjestää neuvottelu kuuleminen eri osapuolten kesken koskien useampaa hanketta.
- Valvonnan voisi jatkossa hoitaa yksi viranomainen kaivos-, ympäristö- ja vesitalouslupan osalta. Edellyttää lain muutosta
- Ympäristölupan valvontakäytäntö ja sanktiokeinot ovat hitaita ja kankeita. Voisiko käyttöön ottaa jonkinlaisen rikesakkokäytännön eli valvontaviranomaiselle tulisi oikeus sakottaa?
- Kaavoitukseen tai johonkin vastaavaan sisältyvä ennakkoon tehtävä yleissuunnittelu auttaisivat luvitusta. Jos olisi jo ennakkoon käytössä esim. kartta poronhoidolle tärkeistä alueista ja kuljetusreiteistä. Tällaiseen suunnitelmaan voisi mm. lisätä kulta-alueiden keskelle väyliä porojen kuljetusta varten. (Tämä koskee molempia lupatyyppejä.)

5 Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

Riitta Riihimäki, Pohjois-Suomen aluehallintovirasto

- Ympäristölupa- ja vesitalouslupajärjestelmä on asiakkaille huonosti hahmottuva kokonaisuus. Hakemukset ovat mm. tämän vuoksi aika puutteellisia ja asianosaiset muistuttavat asioista, joita AVI ei käsittele.
- Ympäristölupahakemuksessa saattaa olla yleisluonteinen maininta, ettei kyseisellä koneellisella kullankaivulla ole vaikutuksia saamelaiden asemaan. Lupaviranomainen kuitenkin tarvitsisi tiedot kyseisen toiminnan vaikutuksista poronhoitoon arvioituna yhdessä vaikutusalueen muun kullankaivun kanssa. Tarvittaisiin tietoja lähimpien poroaitojen, erotusalueiden, vasomisalueiden, vakiintuneiden kulkureittien sijainnista.
- Luvan hakijoilla on kiire saada päätös usein puutteelliseenkin hakemukseen. Toiminta halutaan yleensä aloittaa muutoksenhausta huolimatta. Päätösten täytäntöönpanoa koskevat pyynnöt (toiminnan aloittaminen muutoksenhausta huolimatta) ovat perustelemattomia.

- Eri aikaisesti vireille tulevat hakemukset. Olisi järkevämpi käsitellä yhtä aikaa samalla vaikutusalueella toimivien koneellisten kullankaivajien lupahakemukset. Tällöin vaikutusarviointi tehtäisiin samanaikaisesti ja voitaisiin kuulla saamelaiskäräjiä kerralla useammasta hakemuksesta.
- Yksittäisiä pienehköjä hankkeita, jotka tiedotetaan ja käsitellään erillisinä asioina. Ei ”prosessiekonomiaa”. HOX: aivan pienimpiä etäällä vesistöistä sijaitsevia hankkeita YM esittää siirrettäväksi uuteen ilmoitusmenettelyyn.
- AVIn ja Tukesin lupamenettelyissä käsiteltävien asioiden erottelu ei ole yksinkertaista.
- Ympäristöluvan ulottuvuus ja vaikutusarvioiden erilaiset merkitykset: Ympäristönsuojelulain (YSL 49 §) mukainen toimintojen yhteisvaikutusten arviointi koskee lähinnä tiedossa olevien päästöjen ja jätteiden sijoittamisen vaikutuksien arviointia lupaharkinnassa, mutta ei toiminta-alueen fyysistä muuttamista. Saamelaiskäräjien jatkuvana huolena olevaa maankäytön muutosta tai esimerkiksi poron laidunmaiden menetystä ei voida ottaa huomioon ympäristölupaharkinnassa.
- Ympäristölupamenettelyssä luonnonsuojelulain mukainenkin yhteisvaikutusten arviointi rajoittuu pääsääntöisesti päästöistä ja jätteistä määräämiseen. Koneellista kullankaivua koskevissa asioissa se tarkoittaa lähinnä kullanhuuhtonta-alueen ulkopuolella ilmeneviä vesipäästöjä ja melua. Toiminta-alueellakin koskevia rajoittavia määräyksiä voidaan kuitenkin antaa, jos siellä esiintyy tiukasti suojelua lajia tms. (Tukes vai AVI ensisijaisesti?)
- Ympäristönsuojelulainsäädännön alituinen muutos. Esimerkiksi YSL:iin tehty päätösten voimassaoloa ja lupamääräysten tarkistamisen poistamista koskevat muutokset. Vireillä muutos osan toiminnoista siirtämiseksi ilmoitusmenettelyyn. (Nykyisin päätökset pääsääntöisesti määrätään olemaan voimassa toistaiseksi. Merkitsevä on muutos, jolla luovuttiin säännönmukaisesta ympäristöluvan lupamääräysten tarkistamisesta. Vanhojen määräaikaisten ympäristölupien lupamääräyksien tarkistamisvelvoite on rauennut. ELYn vastuulle jäi määräajoin tarkistaa luvan muuttamistarve.)
- Vesilain mukaisen luvan tarpeen arviointi perustuu pääasiassa vaikutusarviointiin. Hakemukset harvoin sisältävät riittävästi tietoa arvion tekemistä varten. Koneellista kullankaivua koskevissa päätöksissä voi tämän vuoksi olla eroja veden ottamista koskevissa ratkaisuissa. (Vesilain lupaviranomainen saattanut pitää lupakynnystä ehkä tarpeettomankin alhaalla ja varmuuden vuoksi viran puolesta myöntää vesitalousluvan veden johtamisen yms. pieneen hankkeeseen, jos ei ole ollut luvan myöntämisen estettä. Vesilain 4 luvun 3 §:n mukainen oikeus vedenottoon on voitu myöntää, kun vaikutusten on arvioitu jäävän niin vähäiseksi, ettei lupaa tarvittaisi. Taustalla on tulkinta, jonka mukaan kullankaivu ja -huuhtonta ei ole sellaista vesilain tarkoittamaa tavanomaista kiinteistökohtaista käyttöä, johon saa ottaa toisenkin vesialueelta pintavettä.) AVIn ei tarvitse käsitellä lupakynnyksen alle jäävää pienimuotoista vedenottoa, jos Metsähallituksen kanssa on sovittu vedenottamisoikeudesta (enimmäismäärä, ottoaika, ottopaikka).
- Ympäristölupapäätös tehdään ratkaisukäytännössä muotoutuneelle mallipäätöspohjalle, jossa saattaa olla turhakin tekstiä. Päätös voisi olla informatiivisempi ja selkeämpi. Lupaviranomaisessa ei ole vielä ollut voimavaroja mallipäätöspohjan perusteellisemmalle tarkastelulle.
- Hyvästä tahdosta ja hengestä huolimatta lupa- ja valvontaviranomaisen vuoropuhelu on vähäistä ehkä kiireiden ja etäisyyden takia.

6 Metsähallitus

Kirsi-Marja Korhonen, Metsähallitus Metsätalous Oy ja Jyrki Tolonen, Metsähallitus Luontopalvelut

Metsähallitus katsoo, ettei sillä ole tarvittavaa asiantuntemusta arvioida (38 §) kullanhuuhdontaluvan mukaisesta toiminnasta aiheutuvia vaikutuksia saamelaisten oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Metsähallitus on kuitenkin valmis antamaan tarvittavaa tietoa alueidensa eri käyttömuodoista, joihin Metsähallitus voi vaikuttaa. On mahdollista/todennäköistä, että etenkin koneellinen kullankaivu aiheuttaa haittaa porotaloudelle, mutta paliskunnat lienevät kuitenkin oikeita tahoja tämän asian arvioimisessa.

Vaikutusten arvioinnissa tulisi ottaa näkyvämmiin huomioon myös vaikutukset kulttuuriympäristölle. Ivalojoen ja Lemmenjoen kulta-alueet ovat valtakunnallisesti arvokkaita rakennettuja kulttuuriympäristöjä, joissa on useita eri tavoin suojeltuja rakennusperintökohteita, muinaismuistolain rauhoittamia muinaisjäännöksiä, muuta arvokasta arkeologista kulttuuriperintöä ja maisemallisesti arvokkaita alueita. Vaikutusten arvioinnissa tulisi pyytää aina lausunto myös museoviranomaisilta. Saamelaisten kotiseutualueella Saamelaismuseo Siidan kulttuuriympäristöyksikkö ja Museovirasto vastaavat kulttuuriympäristön suojelun viranomaistehtävistä.

Tieto alueiden kulttuuriperintökohteista, erityisesti muinaisjäännöksistä ja muusta arkeologisesta kulttuuriperinnöstä, on osittain vanhentunutta ja puutteellista. Kaikkia aikaisemmin inventoituja kohteita ei ole myöskään viety julkisiin paikkatietojärjestelmiin, koska niiden paikkatieto ja säilyneisyys voi olla epäselvä, eikä kohteiden merkittävyyttä ole aina arvioitu. Kulttuuriympäristölle aiheutuvien vaikutusten arviointi vaatisi monissa tapauksissa sulan maan aikaisen maastokäynnin, joita ei ole juurikaan tehty.

Kulttuuriperinnön suojeluun liittyvää lainsäädäntöä, kuten muinaismuistolaki (295/1963), maankäyttö- ja rakennuslaki (132/1999) ja laki rakennusperinnön suojelusta (498/2010).

Muita huomioita lupamenettelystä:

- Hakemuslomakkeet ovat hyvin usein täytetty puutteellisesti, Tukes voisi vaatia hakijoita selvittämään pyydettyä tietoa paremmin. Hakemuslomakkeen muotoa voisi suunnitella ja esim. vaatia perusteluita selkeämmiksi. Esim. lukee vain, että kullanhuuhdonta ei aiheuta haittaa porotaloudelle. Miksi ei?
- Tukes kieltäytynyt antamasta Metsähallitukselle kaivajien yhteystietoja (hakemuksista ja lupapäätöksistä tiedot peitetty). Ehdotus: Lomakkeeseen lisätään kohta, jossa kysytään, saako luovuttaa yhteystiedot Metsähallitukselle
- Vaatii suht' hyvää maastotuntemusta

7 Lapin Kullankaivajain Liitto ry

Antti Peronius, Lapin kullankaivajain Liitto ry

7.1 Tunnistetut puutteet lupamenettelyssä ja kullankaivuussa (lapio, kone)

A. Saamelaiskäräjät ei pääsääntöisesti osallistu lupaprosessiin, mutta valittaa herkästi.

Suurin osa lupa-asioiden prosesseista on ollut sellaisia, että Saamelaiskäräjät eivät ole osallistuneet lupaprosessiin millään tavalla.

Lupaprosessissa tulisi tunnistaa kokonaisvaikutus, osoittaa vaikutuslähde, kuvata vaikutusketju ja vaikutuskohde ja osoittaa nämä todelliseksi.

Kun Saamelaiskäräjät ei osallistu lupaprosessiin, niin asia jää Tukesin arvioitavaksi, kuten KHO päätös määrää. Muut lain määrittämät osapuolet, kuten Metsähallitus ja toiminnan harjoittaja pääsääntöisesti osallistuvat prosessiin antamalla tietoja parhaan taitonsa mukaan.

On aivan sallittua olla osallistumatta prosessiin ja oikeus valittaa säilyy. Mutta ei se ole hyvän hallinnon periaatteiden mukaista ja tavallaan se tekee pilkkaa koko lupaprosessista, varsinkin kun Saamelaiskäräjät ovat nimenomaan tähän tarkoitukseen pyytäneet ja saaneet 100 000 euroa per vuosi lisärahoituksen.

B. Valitukset ovat monistettuja ryhmävalituksia

Valituksen kohteena olevissa kullanhuuhdontalupapäätöksissä ovat hakijoina esiintyneet eri henkilöt, joilla on erilainen ja eri pituinen kaivuhistoria. Hakemukset ovat keskenään eri perusteisia siten että osa on jatkolupia ja osa on uusia. Lisäksi mm. pinta-alat, kaivuumäärät ja kaivutavat vaihtelevat. Myös sijainti ja mm. vaikutus porotaloudelle tärkeisiin alueisiin on erilainen, lisäksi suhde vesistöihin ja veden käyttö vaihtelee. On aivan selvää, että lupapäätösten mukaisten kullanhuuhdontatoimien tosiasialliset vaikutukset vaihtelevat luvittain.

Massavalituksissa karmeimpia esimerkkejä on valitukset koneiden melusta ja mönkijöiden käytöstä tapauksissa, joissa ei käytetä koneita eikä ole mönkijöitä – eikä näitä ole tarkoitus koskaan hankkia.

Hallintolainkäytössä on lähdetty siitä, että valituksen tulee kohdistua aina tiettyyn päätökseen ja että valitus tulee yksilöidä asianmukaisesti. Kaivosviranomaisen on tehnyt esillä olevat kullanhuuhdontaluvat itsenäisinä ja erillisinä päätöksinä, joten myös valitukset ja lausunnot tulisi tehdä ja tulisi vaatia tehtäväksi erillisinä ja yksilöityinä.

Hakijan oikeusturvaa loukataan, kun hän joutuu vastaamaan sellaisiin väitteisiin, jotka eivät selvästi koske häntä.

C. Saamelaiskäräjät lausuu porotalouden suulla

Porotalouden tulisi lausua porotalouteen kohdistuvista vaikutuksista ja Saamelaiskäräjien tulisi lausua kullankaivun vaikutuksesta saamelaiskulttuuriin. Porotalous on yksityinen etu, jota paliskunnat valvovat ja Saamelaiskulttuuri on yleinen etu, jota Saamelaiskäräjät valvoo.

Nyt on ollut tilanteita, jossa Saamelaiskäräjät kertoo paliskunnan olevan jotakin mieltä. Paliskunnat kieltävät olevansa väitettyä mieltä.

Lupaprosesseissa jokaisen osapuolen tulisi puhua vain omasta puolestaan.

Viime aikoina valituksissa on esitetty yleisellä tasolla porotalouden kullankaivun takia muuttuneet käytänteet. Mitään muuttunutta käytännettä ei ole kuitenkaan yksilöity. Kullankaivajat tietävät, että porotalouden käytänteet ovat totaalisesti muuttuneet, mutta tästä porotalouden koneellistumisesta ja poroaitojen lisäämisestä on kullankaivajia turha syyttää – käytänteet ovat muuttuneet kaikkialla, eivät ainoastaan kullankaivualueilla.

D. Ennalta päätetty valittaminen ja perusoikeudet

Sekä paliskunnat että Saamelaiskäräjät ovat useaan otteeseen ilmoittaneet päättäneensä, että koneellisen kullankaivun tulisi loppua saamelaisalueelta.

Tällaisessa tilanteessa valitusten perustelut on päälleliimaamista, mikä niissä onkin selvästi havaittavissa. Valitus ei perustu analyysiin yksittäisen kaivajan aiheuttamista vaikutuksista, vaan valittaminen on ennalta päätettyä ja valituksen kirjoittajan tehtävä on keksiä jonkinlaisia perusteita – mikä näkyy ristiriitaisuuksina ja oikeusturvaa loukkaavina virheinä lausumissa.

Tällä linjauksella törkeästi kävellään kullankaivajien oikeuksien yli. Laki antaa kullankaivajalle oikeuden harjoittaa elinkeinoaan, eikä tällaista oikeutta voi mikään porukka päättää lopettaa. Päätös jonkin elinkeinon lopettamisesta voidaan tehdä vain eduskunnassa.

Lupaprosessissa tai valituksissa ei haeta keinoa vähentää vaikutuksia ja yhteensovittaa, vaan yksiselitteisesti vaaditaan luvan epäämistä ja elinkeinon harjoittamisen kieltämistä.

Saamelaiskäräjät vetoavat valituksessaan perusoikeuksiin. Kun vedotaan perusoikeuksiin, täytyy samalla tunnustaa myös toisen perusoikeudet.

E. Pitkään moitteetta jatkuneen toiminnan kritisointia mahdollisilla vaikutuksilla

Jatkolupia käsiteltäessä on tyypillinen tilanne, että hakija on harjoittanut kullankaivutyötä vuosikymmenet moitteettomasti ilman mitään valituksessa väitettyjä haittoja. Eri viranomaiset ovat tehneet tarkastuksia jopa kymmeniä kertoja, eikä mitään moitteita toiminnasta ole esitetty.

Hakijan toimintaa ja jatkolupaa vastaan argumentoidaan mahdollisilla yleisillä vaikutuksilla.

Kun hakijan toiminnasta ei ole osoitettu koituneen mitään vaikutuksia poro- tai kalataloudelle ja kun näitä ei ole, niin ei voi myöskään olla olemassa näistä johtuvia välillisiä vaikutuksia saamelaiskulttuuriin tai -kieleen.

Jos hakijan toiminnasta koituisi niitä vaikutuksia, joita siitä väitetään voivan syntyä, olisivat nämä vaikutukset varmaankin tunnistettavissa ja ne voitaisiin todentaa. Mitään tällaista konkreettista ei kuitenkaan ole koskaan esitetty.

Ei voi olla niin, että yleisellä kulttuuriin liittyvällä perusoikeusväitteellä, esittämällä spekulatiivisia yleisiä väitteitä, ilman yksilöityjä vaikutuksia, vaikutusketjuja ja vaikutusmääriä, voidaan estää hakijan perusoikeuksien toteutuminen.

F. Moitteet kaivoslain 38 § mukaisen selvittämisen puutteellisuudesta

Jos yksittäisen kullankaivajan toimilla olisi vaikutusta saamelaiseen kieleen ja kulttuuriin, olisi vaikutus (todentaminen, vaikutuslähde, vaikutusketju, vaikutuskohde, vaikutuksen määrä) esitettävä luvan käsittelyn yhteydessä lupaviranomaisen arvioitavaksi.

Näin tämä lupaprosesi ei mene, koska Saamelaiskäräjät ei yleensä osallistu lupakäsittelyyn lausuntovaiheeseen lainkaan. Se kääntää valituksissa asian toisinpäin ja väittää, että lupaviranomainen ei ole kyennyt aukottomasti todistamaan, että kullankaivulla ei ole vaikutuksia yhdessä muun maankäytön kanssa saamelaiseen kieleen ja kulttuuriin.

Kokoontumisissa Saamelaiskäräjät on esittänyt vaatimuksia, että lupavelvollisen kullankaivajan tulisi näitä haittoja kartoittaa. Kuitenkin juuri Saamelaiskäräjät on lupaprosesseissa se keskeisin taho, jonka tulisi kyseiset kielteiset vaikutukset tunnustaa, yksilöidä ja kuvata. Juuri se on Saamelaiskäräjien toiminnan ydintä ja sitä

varten se on pyytänyt ja saanut 100 000 euro/vs lisäyksen kokonaisavustukseensa.

Kaivoslain 38§ on nimenomaan juuri näin yhteisesti tehtäväksi määrätty ja muotoilun takana on alunperin ollut saamelaiskäräjät itse. Esimerkiksi ympäristönsuojelulaissa tämä sama asia on kirjoitettu toisin ja siinä ensisijainen arvioinnin teko on määrätty hakijan tehtäväksi ja sitä arviointia voi saamelaiskäräjät kriittisesti arvioida.

Kun Saamelaiskäräjät ei kykene itse tunnistamaan omia ongelmiaan, on epäoikeudenmukaista vaatia kullankaivajia ne sille tunnistamaan, eli kuvaamaan kaikki mahdolliset haitat joita kullankaivu yhdessä muiden maankäyttömuotojen voisi mahdollisesti aiheuttaa.

Yksittäiseen kullankaivajaan liittyy paljon eri lupaprosesseissa ja tarkkailuohjelmissa kerättyä ja selvitettyä materiaalia, mikä on kaikkien käytössä. Materiaalia on jopa enemmän kuin on tarpeellista ja järkevää, mutta edelleen Saamelaiskäräjät moittii sen vähäisyydestä ja puutteellisuudesta.

G. Muiden maankäyttömuotojen ja kullankaivun yhteisvaikutus

Yksittäiseen lupaprosessiin ei voida vaatia tehtäväksi koko saamelaisalueen kattavaa historiallista selvitystä eri elinkeinojen keskinäisistä vaikutuksista. Selvityksellä on oltava sekä maantieteelliset rajat että aikarajat.

Selvityksessä on oleellista se, lisääkö kullankaivu merkittävästi ko. vaikutuksia yhdessä muiden maankäyttömuotojen kanssa. Muilla maankäyttömuodoilla (laaja metsätalous, vesirakentaminen, tiestö yms. infrastruktuuri) on toki saattanut olla jonkinlaisia vaikutuksia saamelaiseen kieleen ja kulttuuriin, mutta kullankaivun vaikutus näiden lisäksi ja näihin verrattuna

Saamelaiskäräjät pyrkii luomaan mielikuvan siitä, että muut maankäyttömuodot ovat ikään kuin täyttäneet sietorajan ja kullankaivu yleisesti ja erityisesti yksittäisen hakijan toiminta ylittäisi tuon salaperäisen sietorajan ja vaikuttaisi kulttuuriin kielteisesti.

Väite on yleinen eikä väitteen tueksi esitetä mitään todistelua. Saamelaiskäräjät keskittyy väittämään, että Tukes ei ole pystynyt aukottomasti osoittamaan, ettei vaikutuksia ole. Saamelaiskäräjien argumentaatio olisi uskottavaa, jos se pystyisi esittämään jonkin konkreettisen vaikutusketjun, joka osoittaisi vaikutuksia olevan. Sellaisen luvan käsittelyvaiheessa esittämällä se pystyisi edes hieman perustelemaan argumentaatioaan. Tällaista ei kuitenkaan ole esitetty.

Ei voi myöskään olla niin, että kullankaivua valtavan paljon laajemmat maankäyttömuodot (metsätalous, matkailu, infra-rakentaminen, energiateollisuus), ikäänkuin täyttävät kiintiön – niiden yhteydessä mitään kulttuurista tarkastelua ei tehdä – ja sitten pienen pieni käyttömuoto, kuten kullankaivu, ylittää kiintiön ja on sen vuoksi kiellettävä.

H. Kullankaivun vaikutus vesistöön tai kalastukseen

Saamelaiskäräjät haluaa käsitellä kullanhuuhtontaluvan yhteydessä päällekkäisesti ympäristöluvassa jo käsiteltyjä asioita. Sillä kaikki vesistöihin ja päästöihin välillisestikin liittyvät asiat, ja kalatalousasiat aivan erityisesti käsitellään ympäristö- ja vesitalouslupaprosessissa, joissa sovelletaan ympäristönsuojelulakia ja vesilakia.

Molemmissa laeissa on lisäksi kaivoslain 50§ vastaavat pykälät, jotka velvoittavat viranomaisia päätöksissään turvaamaan saamelaisten oikeudet kieleen ja kulttuuriin. Vaikka joidenkin yksityiskohtien osalta voikin olla epäselvää, ratkaistaanko asia kullanhuuhtontalupa vai ympäristölupaprosessissa, ei vesien käyttöön liittyvissä asioissa ole tällaista epäselvyyttä – vesistöihin liittyvät suorat ja välilliset vaikutukset liittyvät yksin

ympäristölupaprosessiin.

ELY osallistuu keskeisesti monen yksikön voimin ympäristö- ja vesitalouslupaprosessiin, mutta ei lausu vesiasioihin liittyen kullanhuuhdontaprosessissa mitään yksityiskohtaista, koska Tukes ei niihin liittyen ole toimivaltainen viranomainen, eikä kullanhuuhdontalupaprosessissa tehdä mitään vesiasioihin liittyviä päätöksiä.

Usein on ollut sellainen tilanne, että kullanhuuhdontaluvan hakijalla on lainvoimainen, toistaiseksi voimassa oleva ympäristölupa, jossa on vesiasioihin ja kalastukseen liittyvät päätökset tehty ja siihen liittyvät määräykset annettu. Näissä päätöksissä on jo käsitelty kyseisen toiminnan vaikutuksia saamelaiseen kieleen ja kulttuuriin, eikä niitä tältä osin tule uudelleen käsitellä.

I. Eri lupamenettelyjen rajat ja rajojen selkiyttäminen

Saamelaiskäräjät eivät selvästi halua ymmärtää eri lupaprosessien rajoja. Suurimmaksi osaksi rajat ovat selvät – ympäristö- ja vesitalousluvassa otetaan kantaa kaikkeen vesistöihin välillisestikin liittyvään sekä päästöihin, liittyen myös. Kullanhuuhdontaluvan tarkastelu liittyy ensisijaisesti maankäyttöön ja maankäytön vaikutuksiin.

Joskus luissa on päällekkäisyyttä; esimerkiksi ympäristöluvassa annetaan porotalouteen liittyviä lupamääräyksiä. Nämä toimivaltarajat olisi hyvä yksityiskohtia myöten käydä läpi. Vaikka hallinto-oikeudet tekevät hiljalleen näihin liittyviä linjauksia, tällainen viranomaisten keskinäinen asian läpikäyminen etukäteen olisi hyvä asia.

J. Lupaprosessien massiivisuus ja prosessin paisuttaminen entisestään

Kullankaivaja saa kullanhuuhdontaluvassa ainoastaan oikeuden maassa esiintyvään kultaan ja oikeuden kaivaa maata lapiolla.

Koneellisen hyödyntämisluvan ja oikeuden käyttää vettä prosessissa kullankaivaja saa vasta ympäristö- ja vesitalousluvassa. Ympäristö- ja vesitalousluvassa päätettäviä asioita ei voida käsitellä kullanhuuhdontaluvassa.

Kasvava päällekkäisyys paisuttaa kullanhuuhdontalupaa massiivisemmaksi koko ajan. Paisuminen synnyttää kustannuksia, mitkä tulevat lupavelvollisen maksettaviksi. Tällainen byrokratian paisuttaminen on mm. vastoin nykyisen hallituksen keskeisiä tavoitteita, eikä sitä tule hyväksyä tai edesauttaa.

On hyvin läpinäkyvää, että kullankaivuuseen kielteisesti suhtautuvat pyrkivät tekemään lupaprosessista mahdollisimman raskaan, pitkän ja kalliin. Tämänkaltaista toimintaa on kuitenkin vastoin yleisiä hyvän hallinnon periaatteita, eikä sitä tulisi viranomaisten hyväksyä.

K. Kullanhuuhdontaluvan hakemuslomakkeen uusiminen

Kullanhuuhdontaluvan hakemista helpottava lomake on hieman puutteellinen, kun hallinnointikäytäntö on sen luomisen jälkeen muuttunut ja sitä olisi hyvä uudistaa.

LKL ry antaa tässä työryhmässä ehdotuksensa sen uudistamiseksi.

L. Lupapäätösten aukikirjoittaminen

LKL ry:n mielestä lupapäätös on sinänsä helppolukuinen ja rakenteeltaan parempi kuin esimerkiksi ympäristölupa. Samoin se, että lausumat julkaistaan täydellisinä sellaisenaan koetaan hyväksi.

Tässä keskusteluprosessissa on esitetty (Saamelaiskäräjät erityisesti), että luvan antamiseen tai epäämiseen tai lupamääräyksiin liittyvässä pohdiskelussa olisi heikkouksia – lähinnä päätöksen perusteluja on pidetty puutteellisina.

LKL ry:n mielestä nykyinen tapa avata asioita on riittävä, mutta jos tätä pohdiskelua halutaan laajentaa, ei kullankaivajilla ole mitään sitä vastaan.

M. Lupaprosessin vaiheistus ja ennakkohyväksyntä

Nykyinen kaivoslain täsmällisesti liimaama prosessi on selkeä ja hyvä. Hakemus laitetaan työjonoon, josta se vuorollaan päätyy lausuttavaksi, minkä jälkeen hakija saa antaa annetuista lausunnoista vastaselityksen. Tarvittaessa (aika harvoin) käydään vielä toinen kierros, jolloin lausuja saa lisälausua vastaselityksestä ja tästä (vielä harvemmin) voi hakija vastaselittää vielä kerran.

Luvan käsittely on aina itsessään kommunikointiprosessi, missä kommunikointi tapahtuu viranomaisen ohjaamana. Ilman viranomaisen ohjausta tehtävä ennakkohyväksyntämenettely ei anna tähän liittyen mitään lisäarvoa, vaan aivan samalla tavalla hakija voi lupaprosessin aikana uudelleen rajata aluettaan tai muuttaa (keventää) aikomiaan työskentelytapoja, mikäli osapuolten argumentaatio saa hänet vakuuttumaan ja jos argumentaatioon liittyvät vaatimukset antavat mahdollisuuden sovitteluun.

Ennakkohyväksymismenettely on epämuodollisesti mahdollista jo nyt. Kullankaivajat eivät ole kokeneet sitä hyväksi, koska monissa tilanteissa on ymmärretty jonkinlainen hyväksyntä saadun, mutta siitä huolimatta on valitettu. Juridisestihan ennakkohyväksyntä ei sido sen antajaa ja jos paliskunta on hyväksynyt jonkin asian, niin sitten Saamelaiskäräjät on siitä kuitenkin valittanut. Tai saamelaiskäräjät on vetänyt valituksen pois liittyen kullanhuudontalupaan, mutta valittanut saman asian ympäristölupamenettelystä.

Tällainen menettely ei kannusta vapaaehtoisen ennakkohyväksynnän hankkimiseen tai vapaaehtoiisiin neuvotteluihin.

7.2 Käytäntöjen kehittäminen - Lapin Kullankaivajain Liitto ry:n esitys

Lapin Kullankaivajain Liitto ry (LKL) perustelee näkemyksensä parhaista käytännöistä 29.5.2017 toimitetulla esityksellään (päivitetty 1.2.2018), joka liitetään loppuraporttiin.

Sen mukaisesti ainoa taso, mitä voidaan työryhmässä tavoitella, on nykyistä hallinnoinnin tasoa kevyempi taso. Hallinnointiprosessi on kuvattu kaivoslaissa täsmällisesti, ja koska tämän työryhmän tehtävänantoon ei kuulu lainmuutosten valmistelu tai esittäminen, niin tässä kuvataan se prosessi, joka on laillinen – joku muu prosessi ei ole kaivoslain mukainen ja sen noudattaminen johtaisi automaattisesti päätöksen kaatumiseen hallinto-oikeudessa, mikäli mikään taho päätöksestä valittaisi.

Tämän lisäksi LKL lisää tähän raporttiin osaksi ongelmien kuvausta Saamelaiskäräjien valitukseen liittyvän vastineen (Kalervo Ruohoniemi) Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelle 29.11.2017 sekä siihen liittyvän saamelaiskäräjien valituksen 4.7.2017.

Sillä tässä Ruohoniemen argumentoinnissa on käyty läpi kaikki ylimalkaisiin ja yksilöimättömiin lausuntoihin ja valituksiin liittyvät ongelmat, mitkä kullankaivajat kokevat nykyisen prosessin keskeisimmiksi ongelmiksi.

Lisäksi LKL lisää materiaaliin Saamelaiskäräjien I varapuheenjohtajan Heikki Palton kullanhuudontalupapäätöksen ja päätökseen liittyvän kirjallisen keskustelun, missä näkyy puutteellisista hakemuksista meteliä pitävän tahon keskeisen edustajan (myös tähän projektiin keskeisesti osallistuneen)

oma mallisuoritus hakemuksessa ja vastaselityksessä.

LKL:n edustaja Antti Peronius esitti 29.5.2017 pidetyssä kokouksessa Heikki Paltolle että hänen hakemustaan ja samaan aikaan käsittelyssä olevaa Peroniuksen hakemukseen kohdistettaisiin saamelaiskäräjien esittämiä monimutkaisia lupamenettelyjä, mistä Paltto ehdottomasti kieltäytyi.

Tämä episodi sekä ko. dokumentit antavat hyvän kuvan siitä, miten saamelaiskäräjien keskeiset toimijat ovat vaatimassa muiden osalta prosessin monimutkaistamista, mutta eivät ole itse valmiita vastaaviin edes pieneltä osin.

LKL ry sitoutuu tämän prosessin osana parantamaan jäsentensä osaamista hakemusten laatimisessa koulutuksen ja mallilomakkeiden avulla.

7.3 Lapin Kullankaivajain Liitto ry:n esitys kullanhuuhdontalupaprosessin uudistamiseksi

LKL ry:n ehdotus asian sujuvoittamiseksi perustuen voimassaolevaan lainsäädäntöön.

1. Hakemuksen jättö (LKL esittää täydennyksiä hakulomakkeeseen).
2. Hakemuksen esikäsittely ja mahdollinen täydennyspyyntö
3. Hakija voi hakemuksensa jättämisen jälkeen keskustella halutessaan porotalouden edustajien kanssa hankkeestaan (tai muiden mahdollisten intressiryhmien kanssa) – ja halutessaan uudelleenrajata aluetta tai muuttaa toiminnankuvaustaan.
4. Hakemuslomake sellaisenaan lähetetään lausuntokierrokselle – täydennettynä muihin maankäyttömuotoihin yms. liittyvällä Tukesin keräämällä materiaalilla.
5. Vastausaika lausuntoihin 1 kk – erityisestä syystä 2 viikkoa lisäaikaa
6. Lausunnoista vastaselityspyyntö hakijalle, vastausaika 1 kk – erityisestä syystä 2 viikkoa lisäaikaa
7. Mikäli em. keskustelussa ilmenee jotakin lisäselvitettävää – lausujille mahdollisuus lausua vastaselityksestä
8. Ja edelleen, mikäli tulee uusia, oleellisia tietoja – hakijalle mahdollisuus lausua em. lisälausunnoista
9. Päätös ja esillepano
10. Valitusaika 30 vrk esillepanosta, jonka jälkeen lainvoimainen päätös

Keskeinen ero nykyiseen käytäntöön on vapaaehtoinen, henkilökohtainen neuvottelumahdollisuus hakemuksen jättämisen jälkeen.

7.4 Lapin Kullankaivajain Liitto ry:n esitys kullanhuuhdontalupahakemuksen uudistamiseksi

KULLANHUUHDONTALUPAHAKEMUS

1. Hakija

Nimi:

Osoitetiedot:

Puhelin ja email:

Muut hakijat – vastaavat tiedot:

2. Haettava alue

Jatko- tai muutoshakemus (mitä haetaan) – Uusi hakemus.

Ehdotus nimeksi:

Alueen pinta-ala:

Kunta: Inari, Sodankylä, Salla, Muu (mikä):

Paliskunta: Lappi (Vuotso), Ivalo, Hammastunturi, Sallivaara, Salla-p, Muu (Mikä):

Vesistöalue (puro, joki, vesistö):

Erityinen poronhoitoalue K/E.

Saamelaisten kotiseutualue K/E.

Koltta-alue K/E.

Esitys haetun luvan voimassaoloksi: XX v.

Haetun alueen aiempi käyttö ja nykyinen käyttö:

Haetun alueen käyttöön liittyvät rajoitukset ja alueen suojelustatus, sekä näiden huomioonottaminen kullankaivussa:

Haetun alueen luonnontilaisuus ja luontoarvot sekä näiden huomioonottaminen kullankaivussa:

Haetun alueen muinaismuistolain mukaiset jäännökset ja muut kulttuuriarvot, sekä näiden huomioonottaminen kullankaivussa:

Haetun alueen kaavoitustilanne, oikeusvaikutteiset kaavat ja mahdollisesti vireillä olevat kaavahankkeet:

Selvitys siitä, ettei alueella ole kaivoslain (621/2011) 46 § 1 momentin kohdissa 1 ja 2 tarkoitettuja esteitä:

3. Selvitys toiminnasta ja toiminnan vaikutuksista

Työskentelymenetelmät (lapio, kone, imurointi) ja toiminnan laajuus sekä yksikön koko:

Tutkimus- ja hyödyntämissuunnitelma aikatauluineen:

Arvio siitä, kuinka suuri osa haetusta alueesta tulee kaivettua (%):

Kulku alueelle, liikkumisen tarve ja toiminnan huolto:

Ympäristölupa (Dnro ja myöntöpvm tai luvan jättöpvm tai onko lupa tarkoitus hakea myöhemmin):

Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma (ei tarvita, jos toimitaan ympäristöluvallisesti):

Luettelo niistä, joiden etua, oikeutta tai velvollisuutta asia saattaa koskea:

Hakijan arvio suunnitellun toiminnan ympäristövaikutuksista sekä selvitys haitallisten vaikutusten ehkäisystä:

Porotalous alueella ja sen huomioon ottaminen kullankaivussa:

Hakijan arvio suunnitellun toiminnan vaikutuksista saamelaisten oikeuksiin alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä selvitys mahdollisten haitallisten vaikutusten ehkäisystä:

Toiminnan lopettamissuunnitelma:

Hakijan aikaisempi kullankaivuhistoria ja arvio mahdollisuuksistaan ja kyvyistään toteuttaa em. tehdyt suunnitelmat:

4. Rakentaminen

Kuinka alueella majoittuminen järjestetään:

Pystytetäänkö alueelle rakennuslain tarkoittamia rakenteita, joille on tarkoitus hakea rakennuslupa tai toimenpidelupa:

Perustelut mahdolliselle rakennusluvan hakemistarpeelle ja kuvaus mahdollisesta rakennuksesta (koko, materiaalit, siirrettävyys, sijoittelu):

5. Vakuus

Hakijan esitys määrättävästä vakuudesta ja perustelu esitykselle:

Haetaanko pääpäättöksen yhteyteen toimeenpanomääräys muutoksenhakua varten ja jos haetaan, perustelu sille sekä esitys ja perustelu siihen liittyvän erillisen vakuuden suuruudelle:

6. Mahdolliset muut tiedot

Allekirjoitukset ja liitteet:

1. Virkatodistus tai kaupparekisteriote tai yhdistysrekisteriote
2. Kartta, jossa on alueen raja
3. Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma

LKL:n ehdotus 29.5.2017 TEM:n työryhmälle, jossa käsitellään kaivoslain 38§ soveltamista

Pohjois-Suomen hallinto-oikeudesta on tullut n. 40 oikeuspäätöstä, joista suurin osa on saanut lainvoiman. Saamelaiskäräjien valitukset on hylätty. Käsittelemättömiä tapauksia ei enää ole PS-HaO:ssa.

Kolmen PS-HaO:n päätöksen osalta Saamelaiskäräjät ovat valittaneet edelleen KHO:n.

Näiden oikeustapausten ytimessä on ollut ja on Saamelaiskäräjien väite, että Tukes ei ole selvittänyt kullanhuuhdontalupiin liittyviä asioita riittävästi.

Syntyneiden lainvoimaisten päätösten perusteella tiedämme kuitenkin, että nykyinen taso selvittää kullanhuuhdontalupiin liittyviä asioita on vähintään riittävä. Tapauksia on niin paljon, että voimme sanoa, että on muotoutunut vakiintunut oikeuskäytäntö. Saamelaiskäräjät on tyytynyt Tukesin päätöksiin, eikä ole valittanut niistä 2017 aikana.

Lisäys 1.2.2018 Kesän 2017 aikana Saamelaiskäräjät valitti viidestä kullanhuuhdontaluvasta PS-HaO:n ja yhdestä ympäristölupaan liittyvästä Vaasan HaO:n päätöksestä KHO:n. Valitukset valmisteli kesätöihin palkattu oikeustieteen ylioppilas ja kesätyösuhteen päätyttyä valittaminen päättyi.

TEM:n perustamalla työryhmällä ei ole oikeutta keskeneräisten KHO-prosessien rinnalla käsitellä samaa asiaa ainakaan niin, että lupaprosessissa vaadittaisiin selvitettäväksi enemmän, kuin mitä tällä hetkellä selvitetään. Yksin HO ja KHO lopulta päättää, mikä selvittelyn taso on riittävä ja kuinka kaivoslain 38§ tulee soveltaa.

Lapin kullankaivajain liitto esittää, että tämä työryhmä ottaa käsittelyn pohjaksi nykyistä keveämmän selvittelyn tason. Etsisimme yhdessä keinoja, joilla nykyistä menettelyä sujuvoitetaan ja kevennetään, mikä on kaikkien osapuolten etu.

Nykyistä keveämpi selvittely on myöskin voimassaolevan hallitusohjelman mukainen. Esitetty raskas selvittely ja huomattava päällekkäisyys ympäristöluvan kanssa ei sitä ole.

Tämän LKL:n ehdotuksen mukainen menettely ei ole ristiriidassa jo syntyneiden oikeuden päätösten kanssa, eikä aiheuta TEM:lle kiusallista tilannetta, jossa voitaisiin tulkita ministeriön pyrkivän puuttumaan oikeuslaitoksen toimintaan.

Vaadin, että tämä esitys liitetään tilaisuudessa pidettävään pöytäkirjaan ja liitetään myös työryhmän loppuraporttiin.

Inarin Törmäsessä Alemmalla Mulkkujärvellä 27.4.2017/1.2.2018
Lapin Kullankaivajain Liitto ry:n valtuuttamana

Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelle VASTINE

Kalervo Ruohoniemi
Teuvankatu 18
60320 Seinäjoki

ASIA: Vastine Saamelaiskäräjien (4.7.2017) tekemään valitukseen Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelle liittyen Tukes:n päätökseen HL2016:0004, joka koskee hakijan koneellista kullankaivua kullanhuuhdontalupa-alueella Sotajoen kulta 3
Lähte päiväty 24.10.2017 asia: 4206/17 dnro: 01141/17/7203

Kalervo Ruohoniemi (myöh. Hakija) lausuu pyydettyä vastineenaan seuraavaa:

Hakija esittää, että Pohjois-Suomen hallinto-oikeus

1. Ei ota valitusta käsiteltäväksi tai jos käsittelee asian, niin hylkää tehdyn valituksen ja siinä esitetyt vaatimukset
2. Määrää valittajan korvaamaan Hakijan asianhoitokuluja 1200 (+ ALV 24%) euroa

A. Yleistä

Hakija on toiminut kyseessä olevalla alueella samoin menetelmin ja samalla kaivuvolyymillä noin kymmenen vuoden ajan. Lukuisissa eri viranomaisten tarkastuksissa hakijan toiminnan on katsottu olevan lupaehtojen mukaista. Hakija on kaivanut koneellisesti kulta kaikkiaan yli 30 vuoden ajan, eikä hakijan toimia ole koskaan moitittu.

Kulta on koneellisesti kaivettu Lemmenjoen alueella vuodesta 1976 lähtien ja Sotajoen - Palsin alueella vuodesta 1981 lähtien. Mihin liittyen ei ole osoitettu mitään kullankaivun aiheuttamia kielteisiä vaikutuksia saamelaisten oikeudelle kieleen tai kulttuuriin, ei suoria vaikutuksia eikä välillisiä vaikutuksia. On esitetty ainoastaan yleisiä väitteitä vaikutuksista.

Saamelaiskäräjät tai kukaan muukaan ei ole missään yhteydessä osoittaneet hakijan toiminnasta olevan haittoja saamelaisten oikeudelle kieleen tai kulttuuriin - ei ole osoitettu olevan suoria vaikutuksia, eikä välillisiä vaikutuksia. Hakijan toimista ole esitetty mitään yksilöityjä väitteitä, todistelusta puhumattakaan, on vain esitetty yleisiä, perustelemattomia väitteitä ja väläytelty mahdollisia uhkia.

Nyt kysymyksessä oleva asia on jatkolupa, missä alue ei laajene, alueiden rajat eivät muutu ja lisäksi hakijan tuotantotavat ja tuotannon volyymi säilyy entisellään.

Hakijalla on lainvoimainen ympäristölupa, jossa on ratkaistu osittain samoja asioita, kuin

mitä kullanhuuhdontaluvassa on päätetty. Saamelaiskäräjät ei lausunut ympäristölupaan liittyen mitään, eikä valittanut ympäristölupapäätöksistä.

Saamelaiskäräjät eivät ole osallistuneet itse lupaprosessiin millään tavalla.

Hammastunturin paliskunta ei ole antanut lausuntoa lupaprosessissa.

Hakija pyytää Pohjois-Suomen hallinto-oikeutta ottamaan huomioon hakijan toiminnan pienen volyymin ja siihen liittyvän suhteettoman suuren hallinnollisen kuorman. Asian käsittely ja tällainen sarjatuotantovalittaminen ja valitusten käyttö hidasteena, loukkaa hakijan oikeuksia saada asialleen kohtuullisessa ajassa päätös ja harjoittaa laillista elinkeinoa.

B. Ryhmävalittamisesta

Saamelaiskäräjät on samalla yksilöimättömällä valituksellaan 4.7.2017 (dnro 341/D.a.5/2017) hakenut muutosta Turvallisuus- ja kemikaaliviraston (kaivosviranomaisen, Tukes) yhteensä viidestä eri kullanhuuhdontalupapäätöksestä HL2015:0036, HL2016:0033, HL2016:0004, HL2016:0003 ja HL2015:0037.

Kyseiset lupa-asiat poikkeavat toisistaan monin osin.

Valituksen kohteena olevissa kullanhuuhdontalupapäätöksissä ovat hakijoina esiintyneet eri henkilöt, joilla on erilainen ja eri pituinen kaivuhistoria. Hakemukset ovat keskenään eri perusteisia siten, että lähes kaikki hakemukset yhtä luukuun ottamatta koskevat niin sanottuja jatkolupia, joilla on jatkettu voimassa olevan luvan voimassaoloaika. Lisäksi Tukesin myöntämien lupien mukaisissa kullanhuuhdontoimissa kaivuunmäärät ja kaivutavat vaihtelevat. Myös kullanhuuhdonta-alueen pinta-alat vaihtelevat luvittain. Myös valituksen kohteena olevien lupapäätösten mukaisten kullanhuuhdontoimien tosiasialliset vaikutukset vaihtelevat luvittain.

Kaivoslain muutosta koskevissa esitöissä (HE 57/2016 vp s. 4-5) on oikeudellista merkitystä annettu sille, onko kyseessä jatkolupahakemus tai kokonaan uusi kullanhuuhdontahakemus. Kun valituksessa ei kohdisteta vaatimusten perusteita erikseen hakijan lupapäätökseen, valitusta on pidettävä perustelemattomana kyseiseltä osin. Valituksen kohteena olevia lupapäätöksiä on pidettävä oikeudellisista perusteiltaan ja vaikutuksiltaan toisistaan poikkeavina siten, että yhdellä yksilöimättömällä ja ilman yksilöityjä perusteita olevalla sekä vain yleisiin seikkoihin keskittyvällä valituksella ei voida valittaa useasta päätöksestä tässä tapauksessa. Valittaja on ollut tästä tietoinen, sillä kyseiset seikat ilmenevät tiivistetysti myös saamelaiskäräjien valituksesta (s. 2).

Hakija katsoo, että saamelaiskäräjien edellä selostettu yksilöimätön ja perustelematon ns. ”ryhmävalitus” loukkaa ja rajoittaa ilman hyväksyttävää syytä hakijan oikeusturvaa (perustuslaki, PL 21 §) koskevaa perusoikeutta. Hakija katsoo, että hallinto-oikeudella ei

ole toimivaltaa tutkia saamelaiskäräjien valitusta asiassa siltä osin kuin se kohdistuu kaivosviranomaisen hakijalle myöntämään kullanhuuhdontalupapäätökseen jäljempänä selostettavin perustein. Näin ollen hallinto-oikeudella ei ole myöskään päätösvaltaa ratkaista valitusta mainituilta osin. Lainsäädäntö ei mahdollista massavalituksia esillä olevassa tapauksessa.

Valituksessa asiaan sekoitetaan Hakijalle myönnetyn luvan osalta sellaisia seikkoja, jotka eivät kuulu asiaan. Saamelaiskäräjien valitus tulee jättää tutkittavaksi ottamatta siltä osin kuin se kohdistuu kaivosviranomaisen minulle myöntämään kullanhuuhdontalupapäätökseen.

Hallintolainkäytössä on lähdetty siitä, että valituksen tulee kohdistua aina tiettyyn päätökseen ja että valitus tulee yksilöidä asianmukaisesti (Hallberg, Pekka – Ignatius, Pirkko – Kanninen, Heikki: Hallintolainkäyttö s. 193-194. Helsinki 1997).

Kaivosviranomaisen on tehnyt esillä olevat kullanhuuhdontaluvat itsenäisinä ja erillisinä päätöksinä, joten myös valitukset olisi tullut tehdä erillisinä yksilöityinä muutoksenhakuina siten, että hallintolainkäyttölain (23.1 § 2-kohta, HLL) vaatimus valituskirjelmän sisällöstä toteutuu.

Hakija katsoo luvanhakijana, että saamelaiskäräjien valituksen mikään osa ei kohdistu lain edellyttämällä tavalla yksilöidysti siihen kullanhuuhdontalupapäätökseen, jonka kaivosviranomaisen on Hakijalle myöntänyt. Jos saamelaiskäräjien massavalitus tutkittaisiin ja siinä esitettyihin vaatimuksiin suostuttaisiin Hakijaan kohdistuen, Hakijan kannalta ei toteutuisi kontradiktorinen periaate, koska Hakijalla ei ole yksilöimättömän ja perustelemattoman valituksen johdosta mahdollista lausua asianmukaisesti sekä esittää tosiseikkoja ja selvitystä selityksessäni (vastineessani) saamelaiskäräjien valituksen johdosta, mikä loukkaa Hakijan perustuslaissa turvattua oikeusturvaa.

Valitus tulee jättää tutkittavaksi ottamatta siltä osin kuin se kohdistuu kaivosviranomaisen Hakijalle myöntämään kullanhuuhdontalupapäätökseen.

Hallintolainkäyttölain 23 §:n 1 momentin 3-kohdan mukaan valituskirjelmässä on ilmoitettava perusteet, joilla muutosta vaaditaan. Asian ratkaisemisen ja hakijan oikeusturvan kannalta on pidetty keskeisenä sitä, että valittaja esittää valituksessaan riittävän selvästi ne tosiasialliset syyt, joihin vaatimus perustuu (Hallberg ym. 1997 s. 195).

Saamelaiskäräjät ei valituksessaan esitä lain edellyttämällä tavalla selkeästi niitä tosiasiallisia syitä, joihin se vaatimuksensa perustaa Hakijalle myönnetyn lupapäätöksen osalta, joten Hakijan kannalta kontradiktorisen periaatteen vaatimus ei Hakijan kohdalta voi toteutua, koska Hakijalla ei ole mahdollisuuksia antaa yksilöityä vastinetta asiassa, joka perustuu yksilöimättömään ja perusteettomaan valitukseen. Myös tällä perusteella valitus tulee jättää tutkittavaksi ottamatta siltä osin kuin se kohdistuu kaivosviranomaisen minulle myöntämään kullanhuuhdontalupapäätökseen.

Edellä selostetuista perusteista katsotaan, että saamelaiskäräjien valitus 4.7.2017 ei sovellu oikeudenkäynnin perustaksi. Kun hakijat ovat eri henkilöitä, yksittäinen luvanhakija ei voi tietää, mikä osa massavalituskirjelmästä kohdistuu hänelle myönnettyyn kullanhuuhdonta-lupapäätökseen. Kun valituksessa ei ole esitetty valituksen perusteita yksilöiden kuhunkin päätökseen erikseen, valituksessa ei voida antaa vastinetta. Oikeudenkäynti tässä asiassa ei ole mahdollista valituskirjelmän pohjalta, ja valitus on jätettävä tutkimatta.

C. Perusoikeuksista

Saamelaiskäräjät vetoavat valituksessaan perusoikeuksiin. Kun vedotaan perusoikeuksiin, täytyy samalla tunnustaa myös toisen perusoikeudet.

Hakija pyytää KHO:ta ottamaan huomioon myös hakijan perusoikeudet, kuten oikeuden harjoittaa laillista elinkeinoa ja omaisuuden suojan. Hakija on harjoittanut kullankaivutyötä vuosikymmenet moitteettomasti ilman valituksessa väitettyjä haittoja. Tosin valituksessakaan ei moitita hakijan toimia sinänsä, vaan argumentoidaan mahdollisilla yleisillä vaikutuksilla.

Hakijan toiminnasta ei ole tässä valituksessa eikä aiemmin osoitettu koituneen mitään vaikutuksia poro- tai kalataloudelle ja kun näitä ei ole, niin ei voi myöskään olla olemassa näistä johtuvia välillisiä vaikutuksia saamelaiskulttuuriin tai -kieleen.

Myöskään Tukesin tekemässä laajemmassa alueellisessa selvityksessä ei hakijan toiminnalla yhdessä muiden vastaavien toimijoiden tai muiden maankäyttömuotojen kanssa yhdessä ole voitu nähdä mitään haittoja syntyneen.

Ei voi olla niin, että yleisellä kulttuuriin liittyvällä perusoikeusväitteellä, esittämällä spekulatiivisia yleisiä väitteitä, ilman yksilöityjä vaikutuksia, vaikutusketjuja ja vaikutusmääriä, voidaan estää hakijan perusoikeuksien toteutuminen.

D. KHO:n päätös 4.2.2015

KHO on kolmessa eri kullankaivuun ympäristölupiin liittyvissä päätöksissään (273, 274 ja 275/2015) todennut 4.2.2015 että:

"Nyt puheena olevassa asiassa on kysymys pienessä mittakaavassa tapahtuvasta kullankaivusta alueella, jota käytetään tähän tarkoitukseen vain osa vuotta ja silloinkin tiukkojen lupamääräysten puitteissa. Sanotulla toiminnalla ei aiheuteta haittaa saamelaiskulttuurille ja vaikutukset saamelaisten perinteiselle elinkeinolle, kuten poronhoidolle, kalastukselle, metsästykselle tai ympäröivälle luonnolle jäävät hyvin paikallisiksi."

Päätökset koskevat kolmea eri kokoista ja eri kullanhuuhdonta-alueille sijoittuvaa kullanhuuhdonta-toimintaa, joiden yhdistelmästä syntyy täysin identtinen toiminta hakijan

toiminnan kanssa.

Vaikka asiassa on sovellettu vesi- ja ympäristönsuojelulakeja, niin kyseisessä kappaleessa ei viitata näihin lakeihin, vaan KHO ilmaisee kantansa yleisesti ympäristölupaprosessissa esitettyihin väitteisiin, jotka ovat identtisiä tässä lupaprosessissa esitettyjen väitteiden kanssa. Saamelaiskäräjien argumentaatio on näissä eri lakeja soveltavissa lupaprosesseissa pitkälti samanlaista ja jopa samansanaista.

Ympäristölupaprosessissa tutkitaan tiukemmin hakijan toiminnan vaikutuksia ympäristöön ja välillisiä vaikutuksia muihin elinkeinoin ja määrätään eritasoisia kompensatioita, kuten hakijallekin on määrätty vuosittainen kalatalouskorvaus ja velvoite osallistua koekalastuksen kustannuksiin. Ympäristölupaprosessin tulisi olla rajoittavampi prosessi, sillä kullanhuhdontaluvassa päätetään ensi sijaisesti vain omistusoikeudesta kaivoskivennäiseen – se kuinka kaivu tulee järjestää, määrätään ympäristölupaprosessissa.

Hakija ei voisi ymmärtää sellaista tilannetta, että toisessa lupaprosessissa voitaisiin todeta hakijan toiminnalla olevan vaikutuksia saamelaisen kieleen ja kulttuuriin ja toisessa hallintoprosessissa näitä vaikutuksia ei olisi. Ympäristönsuojelulaissa ja Vesilaissa on molemmissa vastaavanlaiset saamelaiseen kieleen ja kulttuuriin liittyvät pykälät, ja niiden hallinnonalojen ratkaisussa – erityisesti vesiasiansa – tarkastellaan tätä asiaa erikseen.

E. Selvitystyön laajuus ja sen pohjaksi käytettävissä oleva materiaali

Hakijan käsityksen mukaan hakijan, muiden viranomaisten ja kaivosviranomaisen päätöksentekonsa pohjaksi tuottama selvitys on kattava ja antaa oikean kuvan kullankaivun yhdessä muiden maankäyttömuotojen kanssa aiheuttamista vaikutuksista saamelaiselle kielelle ja kulttuurille.

Oleellista on se, että kysymyksessä ei ole lupa-asia, joka toteutuessaan synnyttäisi uusia vaikutuksia, joita olisi tarve ennakoida. Kysymyksessä on jatkumo hakijan yli 30 vuoden toiminnalle, josta ei ole todettu kyseisen kaltaisia kielteisiä vaikutuksia syntyneen. Ylipäätään jatkolupakäsittelyyn liittyen ei ole asiallista spekuloida mahdollisilla vaikutuksilla. Jos Hakijan toimilla olisi vaikutusta saamelaiseen kieleen ja kulttuuriin, olisi vaikutus (vaikutuslähde, vaikutusketju, vaikutuskohde, vaikutuksen määrä) esitettävä luvan käsittelyn yhteydessä lupaviranomaisen arvioitavaksi. Saamelaiskäräjät ja Hammastunturin paliskunta eivät ole kumpikaan osallistuneet lupaprosessiin millään tavalla.

Hakijan käsityksen mukaan tähän lupaprosessiin ei voida vaatia tehtäväksi koko saamelaisalueen kattavaa historiallista selvitystä eri elinkeinojen keskinäisistä vaikutuksista. Selvityksellä on oltava sekä maantieteelliset rajat että aikarajat. Selvityksessä on oleellista se, lisääkö kullankaivu merkittävästi ko. vaikutuksia yhdessä muiden maankäyttömuotojen kanssa. Muilla maankäyttömuodoilla (laaja metsätalous, vesirakentaminen, tiestö yms. infrastruktuuri) on toki ollut jonkinlaisia vaikutuksia saamelaiseen kieleen ja kulttuuriin, mutta kullankaivun vaikutus näiden lisäksi ja näihin verrattuna on aivan olematon.

Lisäksi alueen saamelaiset ovat itse kautta historian harjoittaneet kullankaivua alueella ja harjoittavat edelleenkin myös koneellista kullankaivua. Heidän saamistaan myönteisistä lupapäätöksistä Saamelaiskäräjät eivät ole valittaneet.

Hakija on toimittanut toiminnastaan satoja sivuja materiaalia. Osa materiaalista on kertynyt aiempien lupaprosessien HO- ja KHO-prosesseista ja osa ympäristölupaprosesseista. Kaikki tämä aineisto on ollut kaivosviranomaisen käytössä ja Saamelaiskäräjien käytössä.

Nämä kaksi eri lupaprosessia (kullanhuuhdonta- ja ympäristölupa) ovat hieman päällekkäisiä. Hakijan käsityksen mukaan ainakin kaikki vesien käyttöön tai kalastoon liittyvät asiat tulee käsitellä ympäristölupaprosessissa. Ainakin siinä prosessissa niitä hyvin perusteellisesti käsitellään.

Tämän lisäksi sekä kaivosviranomaisen että Saamelaiskäräjät (samoin kuin muut valvontaviranomaiset: Metsähallitus/luontopalvelut, Inarin kunnan rakennustoimi, Inarin kunnan ympäristötoimi, ELY/Ympäristöyksikkö, ELY/kalatalous, AVI/Ympäristöluvat ja museovirasto) joko tarkistuskäynneillään tuottavat tai veloitettarkkailun näytteenotto tuottaa. Kaikki tämä materiaali on julkista ja kaikkien viranomaisten käytettävissä - myös Tukesin ja Saamelaiskäräjien. Ja esimerkiksi Saamelaiskäräjille toimitetaan ympäristöluvan hakemusaineisto täydellisenä, paperisena versiona.

Hakijasta tuntuu käsittämättömältä Saamelaiskäräjien valituksien ytimessä oleva tiedon puutteen korostaminen ja kokonaisuuden ymmärtämisen vajavaisuus. Hakija ei voi ottaa kantaa siihen, missä järjestyksessä ja kuinka prosessoituna tieto olisi tullut kaivoslain 38§ ja 50§ mukaan Saamelaiskäräjille toimittaa, mutta asiallisesti ottaen ainakin hakijan toimintaan liittyen sekä Tukesilla että Saamelaiskäräjillä on ollut suuri määrä näistä yksin hakijan eri prosesseista kertynyttä materiaalia käytettävissään ja lisäksi vielä paljon suurempi määrä muiden kullankaivajien vastaavista prosesseista kertynyttä materiaalia.

Lisäksi hakija toivoo, että Pohjois-Suomen hallinto-oikeus ottaa huomioon, kuinka tiukasti luvitettua kullankaivu on ja kuinka moni eri sektoriviranomainen sitä esimerkiksi yksin ympäristöasioihin liittyen valvoo. Kaikkien näiden viranomaisten näkemys hakijan toiminnan vaikutuksista ympäristöön on toisenlainen kuin Saamelaiskäräjien.

F. Muiden maankäyttömuotojen ja kullankaivun yhteisvaikutus

Hakijan käsityksen mukaan Tukes on käsitellyt yhteisvaikutusta asiallisesti ja riittävästi. Saamelaiskäräjät pyrkii luomaan mielikuvan siitä, että muut maankäyttömuodot ovat ikään kuin täyttäneet sietorajan ja kullankaivu yleisesti ja erityisesti hakijan pitkäaikaisen toiminnan jatkuminen entisellään ylittäisi tuon sietorajan ja vaikuttaisi kulttuuriin kielteisesti.

Väite on yleinen eikä väitteen tueksi esitetä mitään todistelua. Saamelaiskäräjät keskittyy väittämään, että Tukes ei ole pystynyt aukottomasti osoittamaan, ettei vaikutuksia ole. Saamelaiskäräjien argumentaatio olisi uskottavaa, jos se pystyisi esittämään jonkin konkreettisen vaikutusketjun, joka osoittaisi vaikutuksia olevan. Sellaisen luvan käsittelyvaiheessa esittämällä se pystyisi edes hieman perustelemaan argumentaatioaan. Tällaista ei kuitenkaan ole esitetty. Yleisiä ilman konkretiaa esitettyjä väitteitä mahdollisista

vaikutuksista ei voi pitää todisteluna.

Ei voi myöskään olla niin, että kullankaivua valtavasti paljon laajemmat maankäyttömuodot (metsätalous, matkailu, infra-rakentaminen, energiateollisuus), ikäänkuin täyttävät kiintiön – niiden yhteydessä mitään kulttuurista tarkastelua ei tehdä – ja sitten pienen pieni käyttömuoto, kuten kullankaivu, ylittää kiintiön ja on sen vuoksi kiellettävä.

Tukes on päätöksessään arvioinut vaikutuksia ensisijaisesti porotalouteen ja tullut siihen johtopäätökseen ettei hakijan toimilla ole vaikutusta siihen. Tukesin päätös sisältää myös näkemyksen, ettei hakijan toimilla ole vaikutusta muihin kulttuurillisiin osa-alueisiin, kuten joikaamiseen, tarinaperinteeseen, käsityöhön tai keräilyyn. Kalastukseen liittyvät vaikutuksen tulee käsitellä ensi sijassa ympäristölupaprosessissa. Saamelaiskäräjät kritisoivat tätä tarkastelua, mutta ei ole lausunnoissaan tai valituksissaan kyennyt osoittamaan päinvastaista.

G. Hakijan toiminnan vaikutus kalatalouteen

Hakijan käsityksen mukaan kaikki vesistöihin välillisestikin liittyvät asiat, ja kalatalousasiat aivan erityisesti käsitellään ympäristölupaprosessissa, joissa sovelletaan ympäristönsuojelulakia ja vesilakia. Molemmissa laeissa on lisäksi kaivoslain 50§ vastaavat pykälät, jotka velvoittavat viranomaisia päätöksissään turvaamaan saamelaisten oikeudet kieleen ja kulttuuriin.

Vaikka joidenkin yksityiskohtien osalta voikin olla epäselvää, ratkaistaanko asia kullanhuuhtontalupa vai ympäristölupaprosessissa, ei vesien käyttöön liittyvissä asioissa ole tällaista epäselvyyttä – vesistöihin liittyvät suorat ja välilliset vaikutukset liittyvät yksin ympäristölupaprosessiin.

ELY-keskuksen ympäristönsuojeluyksikkö on lausunut hakijan kullanhuuhtontalupaan liittyen lyhyesti, että alueella on voimassa oleva ympäristölupa ja että ELY-keskuksen tiedossa ei ole mitään luonnonsuojelullisia tai ympäristönsuojelullisia seikkoja, jotka estäisivät kullanhuuhtontaluvan myöntämisen hakemuksen mukaisesti. Hakijalla on se käsitys, että ELY hahmottaa asian samalla tavalla kuin Hakija. ELY osallistuu keskeisesti ympäristö- ja vesitalouslupaprosessiin, mutta ei lausu vesiasioihin liittyen kullanhuuhtontaprosessissa mitään yksityiskohtaista, koska Tukes ei niihin liittyen ole toimivaltainen viranomainen, eikä kullanhuuhtontalupaprosessissa tehdä mitään vesiasioihin liittyviä päätöksiä.

Hakijalla on lainvoimainen, toistaiseksi voimassa oleva ympäristölupa.

Toisin kuin mitä Saamelaiskäräjät väittää, on myös hakijan toiminta-alueelta saatavissa tutkimustietoa. Vesitilannetta monitoroidaan kaksi kertaa vuodessa tapahtuvalla näytteenotolla ja keskeisistä joista tehdään viiden vuoden välein koekalastuksia. Nämä selvitykset osoittavat kiistattomasti, että vedet ovat erinomaisessa kunnossa ja kalasto voi erittäin hyvin huolimatta kullankaivusta, mikä on kestänyt jo 150 vuotta ja koneellisestikin tällä alueella n. 35 vuotta. Ivalojoen on viisiportaisessa vesiluokituksessa korkeimmassa luokassa ja Sotajoki on toiseksi korkeimmassa luokassa – eli vesistöjen ekologista tilaa ei voi pitää huonona tai uhattuna (<http://www.ymparisto.fi/pintavesientila>).

Vesistöjen ekologinen tila on siis erinomainen ja kalasto on hyvä huolimatta 35 vuoden ajan alueella toimineesta koneellisesta kullankaivusta ja huolimatta 150 vuotta alueella jatkuneesta kullankaivusta. Tämä yksiselitteisesti osoittaa sen, että toiminnalla ei ole ollut vaikutusta vesistöjen tilaan ja spekulointi mahdollisilla vaikutuksilla on merkityksetöntä, kun tähänkään mennessä väitetyt kielteisiä vaikutuksia ei ole syntynyt. Ei ole oletettavaa, että tähän hyvään asiantilaan tulisi kielteistä muutosta, kun hakijan toimintatavat, toiminnan volyymi ja käsiteltävä maa-alue pysyy entisellään.

Valituksessa mainitaan saamelaisten oikeus harjoittaa kalastusta perinteisenä elinkeinonaan. Kalastuselinkeinon harjoittajia eli kalastuslain (379/2015) mukaisia I tai II-luokan ilmoittautuneita ei ole Ivalojoella lainkaan, ei suomalaisia eikä saamelaisia – ei ole myöskään kullankaivun aiheuttamia esteitä tai haittoja sen harjoittamiseen ja Inarijärveen kullankaivulla ei ole mitään vaikutuksia. Tällä perusteella viittaukset siitä, että saamelaisten kalastuselinkeino on uhattuna ovat perusteettomia.

Kotitarvekalastukseen viitataan yleisesti. Valituksessa ei ole mitään konkreettista siitä, kuinka kullankaivun kielteiset vaikutukset kotitarvekalastukseen ovat ilmenneet, mikä on ollut vaikutuksen koko ym.

Ympäristölupapäätöksen päätösoosan perusteluissa Pohjois-Suomen AVI lausuu Saamelaiskäräjien esittämiin vaatimuksiin mm. seuraavasti (Ympäristölupapäätös Nro 148/2016/1 Dnro PSAVI/3726/2015 Annettu 7.11.2016 s. 33,34,36)

”Edellä olevan perusteella arvioituna ympäristönsuojelulain mukaisessa lupamenettelyssä käsiteltävänä olevista vaikutuksista ei aiheudu yksi-nään tai yhdessä muiden toimintojen kanssa ympäristönsuojelulain 49 §:ssä tarkoitettua luvan myöntämisen esteenä olevaa seurausta saamelaialueelle tai -kulttuurille.” Ja

”Veden ottaminen ei heikennä saamelaisten mahdollisuuksia käyttää heille alkuperäiskansana kuuluvia oikeuksia ylläpitää ja kehittää kulttuu-riaan sekä harjoittaa perinteisiä elinkeinojaan. Ja että

”5. Saamelaiskäräjien lausunnon osalta todetaan, että ratkaisussa ja lupamääräyksissä sekä niiden perusteluissa esitetyn mukaisesti hakemuk-sessa kuvattu toiminta täyttää ympäristöluvan myöntämisen edellytykset. Kumulatiivisten vaikutusten huomioon ottamista koskevasta vaatimuk-sesta aluehallintovirasto toteaa, että ympäristölupaharkinnassa on otettu huomioon ympäristönsuojelulaissa edellytetyllä tavalla päästöjen yhteis-vaikutukset.”

Hakija katsoo, että kaikki vesistöihin ja kalatalouteen ja myös niiden mahdollisiin kulttuurisiin vaikutuksiin liittyvät asiat on käsitelty hakijan ympäristö- ja vesitalousluvassa, mihin Saamelaiskäräjät on tyytynyt.

H. Hakijan toiminnan vaikutus porotalouteen

Koska kyseessä on jatkolupa, ei lupa pienennä tai suurena Hammastunturin paliskunnan käytössä olevaa laidunaluetta.

Mikäli kyseessä olisi uusi alue, olisi kaivun porolaitumia pienentävä vaikutus 0,0000087 osaa eli n. yhdeksän miljoonasosaa.

(Hakijan kullanhuhdontalupa-alue on 6,7 hehtaaria, mistä kaivetaan enimmillään noin kolmasosa eli noin 2,2 hehtaaria. Hammastunturin paliskunnan pinta-ala on 251230

hehtaaria. Eli hakijan toimenpiteet pienentävät Hammastunturin paliskunnan laidunalaan 0,000087 osaa).

Hakijan toimien vaikutusta poronhoidon kokonaistalouteen täsmällisesti on vaikea laskea, sillä porotalouden lihan myynnin tuotto on Lapissa kuluja pienempi (myyntituotto 7,50 euroa per kilo ja kulut 19,20 euroa per kilo).

Hakija on aiemmissa valitusprosesseissa osoittanut ja osoittaa liitteenä olevassa Lapin Kullankaivajain Liiton tekemässä laskelmassa, että hänen toimintansa vaikutus laidunalueiden pienenemiseen ja lihatuotannon pienenemiseen sitä kautta on laskentatavasta riippuen n. 1,5 euroa vuodessa ja kumulatiivisesti koko toiminnan aikana n. 15 - 20 euroa.

Hakijan toiminta on ilman mitään tukia tapahtuvaa itsensä kannattavaa toimintaa ja sen rajoittaminen sillä perusteella että se pienentää yhteiskunnan tuilla tapahtuvan toiminnan lihanmyyntituottoja yhden paliskunnan osalta joitakin euroja on merkillinen ajatus. Tilastotiedot porotalouden tuotoista ja kuluista ovat julkisia ja ne on saatu Paliskuntain yhdistyksen www-sivuilta.

Valituksessa vedotaan yhteisvaikutuksiin. Hakija arvioi, että hänen toimintansa on n. 5% Hammastunturin paliskunnassa tapahtuvasta kullankaivusta. Näin kaikkien kullankaivajien kielteinen taloudellinen kokonaisvaikutus paliskunnalle on laskentatavasta riippuen 20 – 80 euroa vuodessa.

Tarkasteltiinpa hakijan tämän lupa-alueen vaikutusta, hakijan kokonaisuuden vaikutusta tai kaikkien kullankaivajien yhteisvaikutusta, on syntyvä taloudellinen haitta merkitykseltään hyvin vähäinen.

Hakijan alueella ei ole Saamelaiskäräjien väitteiden mukaisia talvilaitumia, mitä ovat tyypillisesti jäkäläkankaat ja luppometsät. Jokilaakso, missä kaivu tapahtuu on tulvaniittyä ja pusikkoa, jossa porot laiduntavat kesäisin. Hakijan kaivupaikan ympäristössä, läheisten vaarojen rinteillä on kylläkin talvilaitumia, joihin kullankaivutoiminta ei vaikuta millään tavalla.

Muuttuneita ”poronhoitokäytänteitä” ja siihen liittyvää harmia ei yksilöidä valituksessa millään tavalla. Hakija ei voi tietää, mitä niillä tarkoitetaan ja mitkä niistä liittyvät yleisesti kullankaivuuseen tai erityisesti hakijan harjoittamaan kullankaivuuseen.

Kullankaivua on harjoitettu alueella kauemmin kuin nykymuotoista paliskuntiin liittyvää poronhoitoa. Koneellista kaivua on harjoitettu tällä alueella vuodesta 1981. Paliskunnassa tapahtuva koneellinen kullankaivu ei ole laajentunut eikä laajenemassa. Mikäli porotalous on muuttanut toimintatapojaan (helikopterit, panssariverkkoaidat, väliaidat, johdinaidat, mönkijät), niin se on tapahtunut muista kuin kullankaivuuseen liittyvistä syistä.

Hakijan käsitys Hammastunturin paliskunnasta on se, että he ymmärtävät tämän asian tilan eivätkä ole sen vuoksi lausuneet asiassa, valittaneet asiasta tai yhtyneet Saamelaiskäräjien valitukseen.

Saamelaiskäräjien tehtävänä on valvoa kieleen ja kulttuuriin liittyvää yksityistä etua ja paliskunnan tehtävänä on valvoa porotalouteen liittyvää yksityistä etua. Näiden roolien

tulisi pysyä erillään.

Porotalouteen liittyvissä asioissa ainoastaan paliskunta on asianosainen ja sen puheoikeutta käyttää paliskunnan hallitus – vain se voi kertoa käsityksensä hankkeen vaikutuksesta porotalouteen. Ei ole kunnollista todistelua, että Saamelaiskäräjät kertoo paliskunnan asioista yleisellä tasolla ja väittää mm. poroisännän sanoneen jotakin. Paliskunta ei kuitenkaan ole itse lausunut mitään tällaista tässä asianomaisessa prosessissa.

Saamelaiskäräjät laajentaa omaa asianosaisuuttaan esittämällä ajatusrakennelman, että kun kaikki maan- ja luonnonkäyttö vaikuttaa porotalouteen ja koska porotalous on osa kulttuuria niin Saamelaiskäräjät voi yleisellä väitteellä syntyvästä haitasta määrätä kaikesta maan- ja luonnonkäytöstä. Tämä ei ole ollut lainsäätäjän tarkoitus.

Porotaloudella on ongelmia, kuten ylilaidunnuksen aiheuttamat ekologiset muutokset, korvausten ja avustusten suuri osuus tulosta, koneellistumisen aiheuttamat kustannuskasvut, lisäruokinta, petoasiat ja ennen kaikkea huono tulontuottokyky. Näistä ongelmista elinkeino syyttää muita, vaikka sen kannattaisi keskittyä ongelmien ratkaisuun. Hakijan kullankaivu ei ole syyllinen porotalouden ongelmiin, eikä hakijan kullankaivun estäminen ratkaise kyseisiä ongelmia – mitä siis paliskunta ei väitäkään, mutta Saamelaiskäräjät valituksessaan väittää.

I. Hakijan toimien muu vaikutus saamelaisten kieleen ja kulttuuriin

Saamelaiskäräjät ei ole esittänyt mitään sellaisia vaikutusketjuja tai vaikutustapoja, joilla hakija olisi vaikuttanut millään tavalla saamelaiskulttuuriin tai oikeuteen harjoittaa kieltään.

Hakijalla on sellainen käsitys, että Saamelaiskäräjien valittaminen on periaatteellista ja sen tarkoituksena on vaikeuttaa kullankaivua. Ja prosessia itsessään käytetään hidasteena.

Hakijalle muodostunut sellainen käsitys, että olipa kaivosviranomaisen tekemä selvitys kuinka laaja hyvänsä, niin Saamelaiskäräjät tulevat sitä moittimaan suppeaksi.

Saamelaiskäräjien valituksissa pyritään luomaan kuva, että koneellinen kullankaivu on jotenkin uutta tai laajenevaa toimintaa, ja sen aiheuttama uhka kasvaa. Tämä ei ole tilanne, vaan koneellisesti kultaa on kaivettu Lapissa jo 1900-luvun alussa ja nykymuodossaankin hakijan kulta-alueella 1980-luvun alusta lähtien. Alueen kullankaivu ei ole kasvanut eikä kasvamassa vaan se on vähentynyt: voimassa olevia lupia on vähemmän, lupa-alueiden pinta-ala on pienempää, tuotanto on pienempää ja konekaivua tehdään vähemmän.

Hakija osoitti porotalouteen liittyvässä kohdassa toimiensa vähäisen vaikutuksen porotaloudelle – keskimääräinen vaikutus saamelaiseen kielen ja kulttuurin kokonaisuuteen on vielä tätäkin vähäisempi, sillä on yleisesti tiedossa, että 44% saamelaisalueen poronomistajien tulosta on eläkettä, 28% on palkkatuloa muista töistä ja 14% on poronlihanmyyntituloa ja 14% on erilaisia porotalouteen liittyviä korvauksia tai tukia (MTT selvityksiä nro 156, 2008, s. 3 ja s. 23. sekä paliskuntien yhdistyksen www-sivut).

Lisäksi tiedämme, että suurin osa saamelaisista ei ole porotalouteen mitenkään sidoksissa ja heidän tulonmuodostukseensa hakijan toiminnan porolaitumia pienentävä vaikutus ei vaikuta millään tavalla. Kokonaisvaikutus on sadasmiljoonasosia saamelaisen väestön (n. 4800 hlöä äänioikeutettua) kokonaistuloista.

Kun ei synny merkittäviä, kielteisiä, suoria taloudellisia vaikutuksia, ei voi syntyä myöskään talouden pienenemisestä johtuvia välillisiä kielteisiä kulttuurisia tai kielellisiä vaikutuksia.

Tämän saman lupaprosessin aiemmissa vaiheissa Saamelaiskäräjät on valituksissaan ilmoittanut, että se ei ole kyennyt osallistumaan lupaprosesseihin, koska sillä ei ole ollut riittäviä voimavaroja osallistumiseen. Osallistumisen mahdollistamiseksi Saamelaiskäräjät kertoo hakeneensa oikeusministeriöltä 100 000 euro/vuosi lisämäärärahaa, jotta se voisi osallistua vaikutuksen selvittämiseen ja sen ehkäisyyn. Tämä lisämääräraha on myönnetty 2013 lähtien korotuksen toiminta-avustukseen, mutta Saamelaiskäräjät edelleenkin ei ole osallistunut lupaprosessiin.

Saamelaiskäräjät prosessin aikana lausu mitään täsmällistä luvitettavan hankkeen kielteisistä kulttuurisista vaikutuksista ja ilmoittaa sitten lupaprosessin päätyttyä, että tehty selvitys on puutteellinen. Valituksessaan Saamelaiskäräjät antaa ymmärtää, että sillä on jotakin sellaista tietoa vaikutuksista, mitä kaivosviranomaisella ei ole. Jos näin on, niin tällaiset asiat tulisi kertoa lupaprosessin aikana, sen sijaan että niihin vihjaillaan valituksessa. Tämä Saamelaiskäräjien tapa toimia tekee pilkkaa koko lupakäytännöstä yleensä.

J. Oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta

Hakija on joutunut laillista elinkeinoaa harjoittaessaan massavalittamisen kohteeksi, jossa saamelaiskäräjät käyttää lupa- ja valitusjärjestelmää hidasteena.

Saamelaiskäräjät ei ole valituksessaan osoittanut, että Tukesin Hakijalle myöntämä kulanhuudontalupapäätös olisi lainvastainen. Olisi kohtuutonta, että hakija joutuisi tässä asiassa pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan. Hallinto-oikeuden tulee velvoittaa saamelaiskäräjät korvaamaan laillisine korkoineen hakijan oikeudenkäyntikulut kokonaisuudessaan. Hakijan oikeudenkäyntikulut tässä asiassa ovat 1 200 euroa, mihin summaan tulee lisätä arvonlisävero 24 %.

Hakijalle on aiheutunut hallinto-oikeudessa turhia ylimääräisiä oikeudenkäyntikuluja sen johdosta, että saamelaiskäräjien valituksen hyväksyjät Tiina Sanila-Aikio ja Sarita Kämäräinen ovat tahallisesti tai huolimattomuudesta sekoittaneet Hakijalle myönnetyn kulanhuudontalupapäätöksen käsittelyyn hallinto-oikeudessa siihen liittymättömiä seikkoja esittämällä hallinto-oikeudelle yksilöimättömän massavalituksen.

Valituksessa esitetään yleisellä tasolla runsaasti väitteitä ja oikeudellisia perusteita, jotka eivät kohdistu lainkaan Tukesin Hakijalle myöntämään lupapäätökseen. Tästä on aiheutunut Hakijalle ylimääräisiä kuluja. Olisi kohtuutonta, että Hakija joutuisi pitämään oikeudenkäyntikulunsa vahinkonaan, joten Sanila-Aikio ja Kämäräinen ja saamelaiskäräjät on yhteisvastuullisesti veloitettava korvaamaan laillisine korkoineen nämä kulut. Kulut tältä osin ovat 750 euroa, mihin summaan tulee lisätä arvonlisävero 24 %.

K. Lopuksi

Tukes on esillä olevassa asiassa selvittänyt ja ottanut huomioon kaivoslain (38 §) 1 momentin 1 ja 2 kohdan tarkoittamalla tavalla, mitä saamelaisten oikeuksien kannalta alkuperäiskansana tärkeitä alueita, ottaen huomioon myös alueen läheisyydessä olevat voimassa olevat vastaavat luvat, hakemus koskee. Tukes on pyytänyt lausuntoja Tukesin päätöksestä ilmenevin tavoin mm. saamelaiskäräjiltä, Hammastunturin paliskunnalta, Lapin ELY-keskukselta, Inarin kunnalta ja Metsähallitukselta. Lisäksi tässä nimenomaisessa tapauksessa Tukesilla on ollut runsaasti saman kokonaisuuden muihin osiin kohdistuneista valituksista kertynyttä aineistoa.

Kun esimerkiksi Saamelaiskäräjät ja Hammastunturin paliskunta on jättänyt osallistumatta lupaprosessiin, Tukes on tehnyt lain määrämät selvitykset itse tukeutuen hakijan ja Metsähallituksen antamiin tietoihin ja julkisesti saatavilla oleviin tietoihin aivan kuten Saamelaiskäräjien KHO vuosikirjaratkaisussa (2014:111) on linjattu eli jos mm. Saamelaiskäräjät jää passiiviseksi selvitysvastuu jää Tukesille.

Tukes on asiassa selvittänyt ja ottanut huomioon kaivoslain 38 §:n 1 momentin 3 kohdan tarkoittamalla tavalla muut saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana ja poronhoitoa häiritsevät alueiden käyttömuodot hakemuksessa tarkoitettulla alueella ja sen läheisyydessä (Päätöksen liitteestä 3 ilmenevä Tukesin kaivoslain 50 §:n mukainen harkinta).

Tukes katsoo päätöksensä, että kun huomioidaan selvitetty tosiseikat, kullanhuuhdontaluvassa annetut määräykset ja muualla lainsäädännössä ja viranomaispäätöksissä annetut velvoitteet, voidaan todeta, että kullanhuuhdontaluvan aiheuttamat toimenpiteet eivät yksin taikka yhdessä muiden vastaavien lupien ja edellä kuvattujen muiden maankäyttömuotojen kanssa heikennä olennaisesti saamelaisten oikeutta harjoittaa kulttuuriaan tai aiheuta huomattavaa haittaa poronhoidolle.

Ratkaisussa välittyy se näkemys, että kun hakijan samankaltainen ja moitteeton toiminta ei pitkän ajan kuluessa ole synnyttänyt väitettyjä haittoja, niin ei ole luultavaa, että toiminnan jatkuminen entisessä muodossaan niitä jatkossakaan aiheuttaisi.

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus toteaa kymmenissä (n. 40 kpl) muissa vastaavankaltaisten tapausten päätöksissään 1.9.2016 jälkeen, että Tukes on hallintolain 31 §:n 1 momentissa säädetyllä tavalla huolehtinut asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla tarpeelliset tiedot ja selvitykset. Tukes on luparatkaisunsa perusteluissa ja päätöksen liitteessä 3 hallintolain 44 ja 45 §:ssä säädetyllä tavalla tuonut riittävästi esille hankkimansa selvityksen merkityksen kaivoslain 50 §:ssä tarkoitettun lupaharkinnan kannalta.

Näihin kymmeniin päätöksiin Saamelaiskäräjät on tyytynyt neljää KHO:n tehtyä valitusta lukuunottamatta.

Kun otetaan huomioon asian ratkaisuun vaikuttaneet seikat ja selvitykset sekä annetut lupamääräykset sekä analogia syntyneeseen oikeuskäytäntöön, syytä Tukesin päätöksen kumoamiseen valituksessa esitetyillä perusteilla ei ole.

Hakija katsoo, että hakijan vaatimuksiin tulee em. perusteella suostua ja valitukset hylätä.

Inarissa 29.11.2017
Kunnioittavasti

A handwritten signature in dark ink, appearing to read 'Antti Peronius', with a long horizontal stroke extending to the right.

Kalervo Ruohoniemen valtuuttamana
Antti Peronius, fm (geologi)
Lapin Kullankaivajain Liitto ry:n työryhmän puolesta

Liitteet:

1. Valtakirja (toimitetaan erikseen)
2. Laskelma kullankaivun porotaloudelle aiheuttamista laidunvaikutuksista
3. Lasku

KULLANHUUHDONTALUPAHAKEMUS

Pakolliset kentät ovat merkitty tähdellä. Ennen hakemuksen toimittamista kaivosviranomaiselle, kullanhuuhdontalupaa hakevan on huolehdittava, että pakolliset kohdat ovat täytetty asianmukaisesti.

1. HAKIJAN TIEDOT

1.1. Etu- ja sukunimi *

Heikki Paltto

1.2. Postiosoite *

1.3. Postinumero *

1.4. Postitoimipaikka *

1.5. Puhelinnumero

1.6. Sähköposti

1.7. Muut hakijat yhteystietoineen

2. ALUEEN TIEDOT

2.1. Ehdotus alueen nimeksi

Gollemaras, haetaan vanhaan valteukseen uutta kullanhuuhdontalupaa (nykyinen Gollemaras, 8712)

2.2. Alueen pinta-ala * 5 ha ha (enintään 5 ha)

2.3. Sijainti: Lappi, valtion omistama alue *

Lappi

Inarin kunta

Sodankylän kunta

Sallan kunta

muu

mikä?

2.4. Haetun alueen tarkempi sijainti (joen, puron tarkkuudella)

Lemmenjokeen Morgammarakesesta laskevan puron varrella Lemmenjoen kansallispuistossa Inarin kunnassa, on Metsähallituksen hallinnassa olevaa valtion maata

2.5. Hakijan esitys luvan voimassaoloajaksi, mikäli vähemmän kuin 4 vuotta: vuotta

2.6. Selvitys hakemuksen kohteena olevasta alueesta sekä alueen käyttöä koskevista rajoituksista sekä pääpiirteittäinen selvitys merkittävistä luonto- ja kullanhuuhdontakulttuuriarvoista alueella *

Selvitys mm. luonnonsuojelulain, erämaalain ja muinaismuistolain nojalla aluetta koskevista rajoituksista. Saamelaisen kotiseutualue ja erityistä poronhoitoaluetta koskevassa hakemuksessa on kyseisiä alueita koskevat säännökset otettava huomioon.

Lemmenjoen kansallispuisto, Saamelaisen kotiseutualue sekä erityinen poronhoitoalue, kuuluu Sallivaran paliskuntaan.

2.7. Selvitys alueen käyttöä koskevien rajoitusten huomioon ottamisesta *

Lemmenjoen kansallispuiston säännöt

2.8. Selvitys alueen oikeusvaikutteisista kaavoista ja mahdollisesti vireillä olevista kaavahankkeista sekä selvitys siitä, ettei haetulla alueella ole kaivoslain (621/2011) 46 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua estettä *

Ei kaavahankkeita

3. SELVITYS TOIMINNASTA JA TOIMINNAN VAIKUTUKSISTA

3.1. Kuvaus toiminnan määrästä, laadusta ja aikataulusta *

Toiminta on aika pienimuotoista lapio kaivu toimintaa
pääosin opastetaan ja näytetään matkailijoille
kullan huuhtontaa.

3.2. Onko alueella tarkoitus suorittaa koneellista kullankaivuuta? Kyllä Ei

3.3. Onko hakijalla alueelle voimassaoleva ympäristölupa? Kyllä Ei

3.4. Onko hakemukseen liitetty kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma? * Kyllä Ei

3.5. Miten kulku alueelle järjestetään? * Veneellä ja kävelen

3.6. Selvitys niistä, joiden etua, oikeutta tai velvollisuutta asia saattaa koskea *

Mainitse mm. alueen paliskunta, sijoittuuko alue saamelaisten kotiseutualueelle, ym.

Sallivaaran paliskunta, Saamelaiden kotiseutualue

3.7. Hakijan arvio toiminnan ympäristö- ja muista vaikutuksista sekä selvitys toiminnan haitallisten vaikutusten ehkäisystä *

Jos kullanhuuhtontalupaa koskeva hakemus kohdistuu saamelaisten kotiseutualueelle, on toiminnan vaikutuksia arvioitava saamelaisten oikeuden kannalta alkuperäiskansana, koltta-alueella kolttaissa säädettyjen tavoitteiden kannalta ja erityisesti poronhoitoalueella poronhoidon kannalta.

Ympäristövaikutukset pieniä, kaivutyö
käsi lapio kaivunta.

3.8. Selvitys toiminnan lopettamisesta ja siihen liittyvistä toimenpiteistä sekä jälkitoimenpiteistä *

Kullanhuuhtonta paikat siistittää n.

4. RAKENTAMINEN

4.1. Haetaanko alueelle lupaa rakentaa rakennus tai rakennelma tämän hakemuksen yhteydessä?

Kyllä

☒ Ei

4.2. Perustelut rakentamistarpeelle

4.3. Onko hakemukseen liitetty rakennusta tai rakennelmaa koskevat rakennuspiirustukset?

Kyllä

☒ Ei

5. VAKUUS

Hakijan ehdotus vakuuden suuruudesta/selvitys sen tarpeellisuudesta. Ehdotus perusteltava.

*Hakijalla vakuudet tällä hetkellä olevasta
Valtauksesta, voisivat toimia uudessa luvassa
myös vakuutena.*

6. MUUT TIEDOT

Muut hakemuksen käsittelyyn mahdollisesti vaikuttavat lisätiedot.

Allekirjoitus (kaikkien hakijoiden) *

PAKOLLISET LIITTEET:

1. Hakijan virkatodistus (kaikkien hakijoiden)
2. Kartta alueesta
3. Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma

Muista liittää hakemukseen kaikki tarvittavat liitteet!

Turvallisuus- ja
kemikaalivirasto

Helsinki
PL 66 (Opastinsilta 12 B)
00521 Helsinki

Tampere
Kalevantie 2
33100 Tampere

Rovaniemi
Valtakatu 2
96100 Rovaniemi

Neuvonta 029 5052 000
www.tukes.fi/kaivosasiat
kaivosasiat@tukes.fi

KAIVANNAISJÄTTEEN JÄTEHUOLTOSUUNNITELMA

Jätehuoltosuunnitelman voi tehdä tällä lomakkeella tai vapaamuotoisesti. Tästä lomakkeesta tulee täyttää kohdat 1-5 ja 7.
Huomaa, että kohta 6 koskee VAIN mahdollista jätealuetta.

1. Kullanhuuhdonta-alueen lupatunnus (täytetään, jos tiedossa)

HL2013:0019

2. Kullanhuuhdontaluvan hakija/ haltija

Heikki Paltto

3. Kaivannaisjäte

Kaivannaisjätteen laji	Arvioitu määrä (m ³) koko tuotantoaikana	Hyödyntäminen 1 maisemoinnissa 2 muu hyödyntämistapa, mikä?	Tiedot ympäristövaikutuksista. Sanallinen kuvaus.
Pintamaat	1-1/2 m ³	maisemoidaan	Ei vaikutusta, pinta- maa kerros ohut
Kannot ja muu puuaines	Ei ole		
Kivennäismaat (kivet ja muu maa-aines)		Kaivettu maa-aines siirretään kaivettuihin monttuihin	Ympäristövaikutuksia ei ole
Muut (esim. selkeytysal- taiden lietteet) Yksilöi alle	Ei ole		

4. Selvitys vaikutusten ehkäisemiseksi toteutettavista toimista toiminnan aikana ja sen päätyttyä (esim. sijoitus, peittäminen, ym.)

kaivun montut peittyy kaivettavalla soralla.

5. Selvitys seurannasta ja tarkkailusta toiminnan aikana ja sen päätyttyä (esim. silmämääräinen tarkkailu)

Silmämääräinen tarkkailu

6. Tiedot maa- ja kiviainesjätealuetta koskevista jälkitoimenpiteistä (esim. siistiminen, maisemointi)

Siistiä tontin luonnon mukaisesti.

7. Päivämäärä ja laatija

Jätehuoltosuunnitelmaa ei vaadita, jos luvanhaltijan on laadittava sellainen ympäristönsuojelulain nojalla.

Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelman tavoite ja sisältö:

Jätehuoltosuunnitelman laatimisen tavoitteena on jätteen synnyn ehkäisy, jätteiden hyödyntämisen edistäminen sekä ympäristön pilaantumisen ehkäisy.

Kullanhuuhdonnassa syntyvät kaivannaisjätteet:

Kullanhuuhdonnassa syntyviä kaivannaisjätteitä ovat esimerkiksi pintamaat, kannot, kivet ja selkeytysaltaiden lietteet. Pintamaat ovat tuotantoalueen valmistelussa poistettavia maita, jotka ovat pääasiassa orgaanista ainesta; turvetta ja kasvillisuutta. Valmistelun ja tuotannon aikana alueelta voi kertyä kiviä sekä kantoja.

Ympäristövaikutukset riippuvat kaivannaisjätteestä ja sen hyödyntämisestä. Lietteistä voi tulla kiintoaine- ja ravinnepäästöjä, jos lietteet sijoitetaan eroosiolle alttiiksi lähelle ojia. Maa-aineksen läjittäminen voi aiheuttaa maisemahaittaa.

Kaivannaisjätteiden hyödyntäminen:

Pintamaita ja kiviä voi käyttää maisemointiin. Tällaiset toimenpiteet ovat kaivannaisjätteen hyödyntämistä.

Molkoselkä Pasi (Tukes)

Lähetäjä: Heikki Paltto -
Lähetetty: maanantaina 1. toukokuuta 2017 16.53
Vastaanottaja: Molkoselkä Pasi (Tukes)
Aihe: Kullanhuuhdontalupahakemus

Liite hakemukseen HL 2013:0019 Gollemaras

Haluan että kullanhuuhdontalupani tulee voimaan myönnetyllä päivämäärällä ja täytäntöpano myös voimaan muutoksenhausta huolimatta .
Lemmenjoella 1.5.2017

Dearvvuodain / Terveisin / Best Wishes

Heikki Paltto

Molkoselkä Pasi (Tukes)

Lähettäjä: Heikki Paltto
Lähetetty: keskiviikkona 8. maaliskuuta 2017 15.36
Vastaanottaja: Molkoselkä Pasi (Tukes)
Aihe: Kullanhuuhdontahakemusten täydentäminen

Hakemus HL 2013:0019,saapunut Tukesille 31.12.2014

Nimi Gollemaras

Kunta Inari

Haen kullanhuuhdontalupaa neljäksi vuodeksi kyseiselle alueelle koska kyseisellä alueella sijaitsee minun vanha kota ja leiripaikka ,jota olen käyttänyt aikaisemmin kun kullanhuuhdonta alue oli laajempi. Tämä ei ole nykyisen kullanhuuhdonta alueen sisällä. Tässä on tarkoituksena välttää turhia uusien leiripaikkojen rakentamisia ,koska toiminta on kansallispuistossa. Kullanhuuhdonta alue on tarkemmin määritelty varsinaisessa hakemuksessa. Toivon että lupa-asiat ratkaistaan aika pian koska hakemuksen jättämisestä on jo kulunut yli kaksi vuotta.

Dearvvuodain / Terveisin

Heikki Paltto

Tukes/Kaivosasiat
Rovaniemi

ASIA: Muistutus HL2013:0019 (Heikki Paltto, Gollemaras) hakemukseen liittyen.

Lapin Kullankaivajain Liitto ry (LKL) haluaa antaa muistutuksen HL2013:0019 (Heikki Paltto, Gollemaras) hakemukseen liittyen.

Lapin Kullankaivajain Liitto ry (LKL) on sääntöjensä mukaisesti sellainen yhdistys, joka on Kaivoslain (621/2011) mukaisesti asianosainen lupaprosesseissa.

LKL:n sääntöjen 2 § mukaisesti

"Yhdistyksen tarkoituksena on toimia jäsentensä etujärjestönä kullankaivuuseen liittyvissä kysymyksissä, vaalia kullankaivuperinnettä ja taltioida kullankaivuuseen liittyvää tietoutta ja esineistöä, sekä toimia ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistämiseksi kaivuualueilla."

1. Yleisiä alustavia huomioita hakemuksesta:

1A. Hakemuksen sisältämät tiedot:

Kaivoslain 34§ ja 38§ sekä Kaivosasetuksen 21§ määrittellään ne tiedot, joita hakijan minimissään tulee antaa lupahakemuksessaan.

LKL haluaa lupaviranomaisen panevan merkille, että hakija on ollut ensimmäinen allekirjoittaja useissa sellaisissa Saamelaiskäräjien jättämissä muistutuksissa tai jopa valituksissa, joissa huomattavasti laajemman ja perusteellisemman hakemuksen jättänyttä kullankaivajaa moititaan puutteellisesti valmistellusta hakemuksesta ja vaaditaan hakemuksen hylkäämistä puutteellisen hakemuksen perusteella.

LKL ry ei vaadi hakemusta hylättäväksi puutteellisten tietojen perusteella.

1B. Toimeenpanolupa:

Hakija on pyytänyt Tukesia määräämään pääpäättöksen yhteydessä toimeenpanoluvan muutoksenhaun varalle.

Hakija ei perustele tarvettaan tai oikeuttaan hakea toimeenpanolupaa millään lailla.

Hakija ei myöskään avaa eikä perustele millään lailla sitä, että tekeekö toimeenpanolupa asiallisesti muutoksenhaun tarkoituksettomaksi.

1C Kaivun luonne:

Hakija on kuvannut kaivumäärän hyvin pieneksi ja kaivutavan lähinnä näytösluontoiseksi matkailun oheispalveluksi.

Kaivoslain (621/2011) 1 § määrittää lain tarkoitus seuraavasti:

Tämän lain tarkoituksena on edistää kaivostoimintaa ja järjestää sen edellyttämä alueiden käyttö ja malminetsintä niin, että ne ovat yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäviä

Lisäksi kaivoslain

5§ 5)

kullanhuuhdonnalla tarkoitetaan maaperässä esiintyvän kullan etsimistä, talteen ottamista ja hyödyntämistä huuhtomalla;

Ja edelleen kaivoslain 23 § määrätään kullanhuuhtojen oikeudesta:

Kullanhuuhdontaluvan nojalla sen haltijalla (kullanhuuhtojalla) on yksinoikeus luvassa mainitulla alueella (kullanhuuhdonta-alueella) sen mukaan kuin kullanhuuhdontaluvassa tarkemmin määrätään:

- 1) etsiä ja kartoittaa maaperässä esiintyvää kultaa;*
- 2) ottaa talteen ja hyödyntää maaperässä esiintyvää kultaa huuhtomalla;*
- 3) ottaa talteen ja hyödyntää huuhdonnan sivutuotteena irtomaasta löytyvät platinahiput sekä jalo- ja korukivet.*

Jota edelleen tarkennetaan kaivoslain 24 §:ssä seuraavasti

Kullanhuuhtojen velvollisuudet

Kullanhuuhdonta on rajoitettava 23 §:n 1 momentissa tarkoitettun oikeuden kannalta välttämättömiin toimenpiteisiin.

Hakijan hakemuksessaan kuvaama toiminta ei välttämättä ole lainkaan kaivoslaissa määritettyä toimintaa. Hakemuksen suppeuden vuoksi tätä on kuitenkin vaikea arvoida. Metsähallitus on maanhaltijan roolissaan aiemmin linjannut, että kaivoslain alaisilla alueilla ei voi harjoittaa muuta liiketoimintaa, kuten matkailua, ei edes kullankaivun sivutoimintana.

Tässä tilanteessa hakemuksen perusteella syntyy epäily, että päätoiminta on matkailua ja kullankaivua ei käytännössä harjoiteta lainkaan. Tietojen vähäisyyden vuoksi tätä on kuitenkin vaikea arvioida.

1D. Alueella olevat rakenteet:

Lupa-alueelle tulee laajennuksen myötä rakenteita, jotka ovat hakijan omaisuutta. Näistä rakenteista, niihin liittyvistä luvista ja olemassaolon oikeutuksista ei anneta mitään tietoa.

Saamelaiskäräjät ovat useassa lupaprosessissa vaatineet, että koko kesän ajan pystyssä oleva, mutta talveksi purettava ns. puolikiinteä kota on pidettävä sellaisena rakennus- ja maankäyttölain mukaisena rakenteena, johon on saatava vähintään toimenpidelupa kunnan rakennusvalvonnasta.

Myös rakenteiden osalta on vaikea luoda näkemystä asiasta, sillä asiaan liittyviä tietoja ei oikeastaan ole lainkaan.

2. Vaatimukset

Lapin Kullankaivajain Liitto ry esittää kyseiseen hakemusprosessiin liittyen seuraavia vaatimuksia:

2A.

Hakijalta tulee kirjallisesti tiedustella, missä määrin hänen kuvaamansa toiminta on kaivoslaissa tarkoitettua kullankaivua ja missä määrin matkailutoimintaa.

2B.

Hakijalta tulee kirjallisesti tiedustella, onko hakijalla alueella erillistä vuokraoikeutta tai muuta siihen rinnastettavaa maanomistajan/puistohallinnon lupaa, jonka nojalla hän harjoittaa alueella matkailutoimintaa.

Ja lisäksi tulee saada ennen päätöksentekoa lisätietoa siitä, minkälainen rakenne tämä hakemuksen liiteviestissä mainittu kota on, onko kysymyksessä ns. pysyvä kota ja onko siihen liittyen haettu ja saatu rakennus- ja toimeenpanolupaa ja/tai erillisiä lupia Metsähallitukselta.

2C.

Hakijalta tulee kirjallisesti tiedustella, millä perusteella hän katsoo olevansa oikeutettu hakemaan pääpäättöksen yhteydessä toimeenpanolupaa, millä perusteella toimeenpanoluvan myöntö ei tee muutoksenhakua tarkoitukseksi ja minkäsuurinen ylimääräinen vakuus sen osalle olisi perusteltua määrätä.

2D.

Hakijalta tulee tiedustella kirjallisesti, katsooko hän, että hänen antamansa taustaselvitys kaivoslain 38§ mukaisista asioista on lainmukainen ja riittävä.

2E.

Lapin Kullankaivajain Liitto ry haluaa tutustua annettuihin vastauksiin ja antaa varsinaisen muistutuksen vasta sen jälkeen. Tässä vaiheessa näin puutteellisilla tiedoilla LKL ei kykene arvioimaan toimintaa, siten kuin kaivoslaki lausunnon antajalta edellyttää.

2F.

Koska avoimia kysymyksiä on paljon ja keskeisimmät niistä liittyvät toiminnan luonteeseen ja alueella oleviin rakenteisiin, Tukesin tulee järjestää paikan päällä katselmus ennen lupapäätöksen tekoa.

2G.

Mikäli Tukes ei toteuta edellä vaadittuja toimenpiteitä, eikä LKL:lle anneta mahdollisuutta antaa uutta muistutusta täydennettyjen tietojen pohjalta, tulee kyseiset asiat perusteluineen ja hakijalta saatuinen vastauksineen kirjoittaa auki lupapäätöksessä.

Ivalossa 27.5.2017

Antti Peronius
LKL ry:n valtuuttamana

Heikki Paltto

PÄÄTÖS KULLANHUUHDONTALUVAN MYÖNTÄMISESTÄ

Kullanhuuhdontalupahakemus

Hakija: Heikki Paltto

Vireilletulopvm: 31.12.2014
Täydennyspvm: 10.8.2016, 1.5.2017
Etuoikeuspvm: 31.12.2014
Hakemuksen tarkoitus: Kullanhuuhdonta valtion omistamalla alueella.
Kaivoslain (621/2011) 4 luvun 22 §:n mukaan kullanhuuhdontaan valtion omistamalla alueella on oltava kaivosviranomaisen lupa.

PÄÄTÖS

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto myöntää kaivoslain (621/2011) nojalla edellä mainitulle hakijalle kullanhuuhdontaluvan lupatunnuksella HL2013:0019.

Perustelut: Hakija on osoittanut, että kaivoslaissa (621/2011) säädetty edellytykset täyttyvät eikä kaivosviranomaisen selvityksen (liite 3) perusteella luvan myöntämiselle ole kaivoslaissa säädettyä estettä
Kaivoslaki (621/2011) 45 § ja 50 §.

Kullanhuuhdontaluvan haltijalla on tässä luvassa mainitulla kullanhuuhdonta-alueella yksinoikeus etsiä ja kartoittaa maaperässä esiintyvää kultaa, ottaa talteen ja hyödyntää maaperässä esiintyvää kultaa huuhtomalla sekä ottaa talteen ja hyödyntää huuhtonnan sivutuotteena irtomaasta löytyvät platinahiput sekä jalo- ja korukivet.

Kullanhuuhdonta-alueen tiedot

Pinta-ala: 4,7 ha
Alueen nimi: Gollemaras
Sijainti: Inari, Lemmenjoen kansallispuisto, Metsähallituksen hallinnoima valtionmaa.
Alueen sijainti ja rajat ilmenevät tämän päätöksen liitetystä kartasta (liite 2).

Päätöksen täytäntöönpano

Kullanhuuhdontalupaan perustuvat toimenpiteet saa aloittaa, kun siihen oikeuttava lupapäätös on lainvoimainen ja luvassa määrätty vakuus on asetettu. Jos kullanhuuhdontalupaan perustuvat toimenpiteet edellyttävät muualla lainsäädännössä vaadittua lupaa, saa toimenpiteen kuitenkin aloittaa vasta, kun asianomainen lupapäätös on lainvoimainen tai toiminnan aloittamiseen on saatu oikeus asiassa toimivaltaiselta viranomaiselta.

Täytäntöönpano muutoksenhausta huolimatta

Toiminta alueella voidaan aloittaa muutoksenhausta huolimatta tämän lupapäätöksen ehtoja noudattaen. Muutoksenhakutuomioistuin voi valituksesta kumota täytäntöönpanosta muutoksenhausta huolimatta annetun määräyksen.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 169 §

Luvan saaja on hakemuksen yhteydessä hakenut lupaa toiminnan aloittamiseen muutoksenhausta huolimatta. Hakija on harjoittanut kullanhuuhdontaa suurelta osin samalla alueella aiemminkin. Kun huomioidaan alueen sijainti, aiempi toiminta alueella sekä haetun toiminnan määrä, voidaan todeta, että toiminnan aloittaminen lupaehtojen mukaisesti ei aiheuta alueella sellaisia muutoksia, että se tekisi mahdollisen muutoksenhaun tarpeettomaksi.

Lupamääräykset

Päätöksen voimassaolo:

Kullanhuuhdontalupa on voimassa neljä (4) vuotta päätöksen lainvoimaiseksi tulosta.

Perustelut: Luvan voimassaoloaika on lain sallima enimmäisaika luvan voimassaololle, koska kullanhuuhdonnan ei katsota aiheuttavan yleiselle tai yksityiselle edulle sellaista vahinkoja tai haittaa, että luvan voimassaoloaikaa olisi lyhennettävä. Vaikka luvan haltijalla on ollut vastaava lupa aiemminkin suurelta osin samalle alueelle, lupa käsitellään uutena hakemuksena alueen laajentamisen vuoksi.

Menetelmät:

Tämä lupa oikeuttaa lapiokaivun suorittamiseen lupa-alueella.

Perustelut: Lupahakemuksen mukaisesti

Kullanhuuhdonta-alueen kunnossapito

Kullanhuuhdonta on rajoitettava välttämättömiin toimenpiteisiin. Kullanhuuhdontaluvan nojalla tapahtuvasta toiminnasta ja muusta kullanhuuhdonta-alueen käytöstä ei saa aiheutua haittaa ihmisten terveydelle tai vaaraa yleiselle turvallisuudelle, olennaista haittaa muulle elinkeinotoiminnalle, merkittäviä muutoksia luonnonolosuhteissa, harvinaisten tai arvokkaiden luontoesiintymien olennaista vahingoittumista, merkittävää maisemallista haittaa tai muille lähistöllä olevien alueiden käyttötarpeille haittaa tai vahinkoa eikä vahinkoa alueella sijaitseville kulttuurihistoriallisesti arvokkaille rakennuksille ja niiden pihapiirille. Kullanhuuhdontaluvan haltijan on pidettävä kullanhuuhdonta-alue sellaisessa kunnossa, että se jatkuvasti täyttää turvallisuuden vaatimukset eikä haitallisia ympäristövaikutuksia aiheudu.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 24 §.

Poronhoidolle aiheutuvien haittojen vähentäminen

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on estettävä porojen joutuminen jyrkkäreunaisiin kaivukuoppiin tai luiskattava kaivannot siten, ettei niistä aiheudu vaaraa alueella liikkuville poroille tai porotalouden harjoittajille. Lupa-alueelle ei saa virittää puiden väliin naruja tai muuta vastaavaa, joka voi aiheuttaa vaaratilanteita alueella mahdollisesti liikkuville.

Perustelut: Alue kuuluu Sallivaaran paliskunnan alueeseen. Lupamääräyksessä mainituilla toimenpiteillä vähennetään kullanhuuhdonnasta poronhoidolle aiheutuvia haittoja erityisellä poronhoitoalueella. Myös tämän luvan muissa lupamääräyksissä kielletään olennaisen haitan aiheuttaminen muille elinkeinoille sekä määrätään aiheutuneiden vahinkojen ja haittojen korvaamisesta. Alueella tai sen läheisyydessä ei selvitysten (liite 3.) perusteella ole erityisiä porotalouden rakenteita.

Saamelais- ja koltta-asioihin liittyvät määräykset

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on huolehdittava, ettei toiminnasta yksin tai yhdessä muiden vastaavien lupien tai alueiden muiden käyttömuotojen kanssa aiheudu sellaista haittaa, joka olennaisesti heikentäisi edellytyksiä harjoittaa saamelaiselinkeinoja taikka muutoin ylläpitää ja kehittää saamelaiskulttuuria. Mikäli olennaista haittaa aiheutuu, toiminta on keskeytettävä ja aiheutunut haitta korjattava välittömästi.

Perustelut: Alue sijaitsee saamelaisten kotiseutualueella. Annetuissa lausunnoissa esiin tulleet saamelaiselinkeinojen harjoittamiseen ja saamelaiskulttuurin ylläpitämiseen liittyvät yksilöidyt asiat on otettu huomioon tämän luvan lupamääräyksissä.

Kullanhuuhdonta koskeva selvitysvelvollisuus

Kullanhuuhdontaluvan haltijan tulee vuosittain toimittaa Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle selvitys talteen otetun kullan ja käsitellyn irtomaan määrästä sekä rakentamisesta kullanhuuhdonta-alueella ja muusta alueen käytöstä.

Selvityksen tulee sisältää:

- 1) talteen otetun kullan määrä grammoina
- 2) käsitellyn irtomaan määrä irtokuutiometreinä
- 3) käytetyt tutkimus- ja työmenetelmät
- 4) kullanhuuhdonta-alueella työskentelevien henkilöiden määrä henkilötyöpäivinä
- 5) työskentelyaika kullanhuuhdonta-alueella
- 6) tehdyt maisemointi- ja jätahuoltotoimenpiteet

Selvitys on jätettävä kaivukautta seuraavan vuoden maaliskuun loppuun mennessä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 28 §, asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 9 §.

Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelma ja sen noudattaminen

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on noudatettava viranomaiselle toimittamaansa kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmaa.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 25 §. Kullanhuuhtoja on velvollinen huolehtimaan maa- ja kivennäisjätteen synnyn ehkäisemisestä, sen haitallisuuden vähentämisestä sekä jätteen hyödyntämisestä tai käsittelemisestä.

Vakuus

Kullanhuuhdontaluvan haltija on asettanut aiempien lupakäsittelyiden mukaisen pankkitalletusvakuuden Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle kaivoslakiin perustuvasta toiminnasta aiheutuneen vahingon ja haitan korvaamista sekä kaivoslain mukaisten jälkitoimenpiteiden suorittamista varten. Vakuutta voidaan pitää riittävänä toiminta huomioiden.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 107 §

Vakuus määräytyy kaivumenetelmän, määrän ja alueen ominaisuuksien perusteella. Alueella harjoitetaan lapiokaivua ja alue ei ole helposti saavutettavissa. Vuotuisten kaivuraporttien perusteella olemassa olevaa vakuutta voidaan pitää riittävänä. Alueella oleva rakennelma on huomioitu vakuutta määritettäessä.

Ilmoitus kullanhuuhdonta-alueen maastotöistä

Kullanhuuhdontaluvan haltijan on ilmoitettava etukäteen kirjallisesti alueen hallinnasta vastaavalle Metsähallitukselle sekä alueen paliskunnalle ja saamelaiskäräjille kaikista maastotöistä, jotka voivat aiheuttaa vahinkoa tai haittaa. Maastotöitä koskevassa ilmoituksesta on käytävä ilmi:

- 1) töistä vastaavan henkilön nimi sekä yhteystiedot;
- 2) arvioitu maastotöiden aloitusajankohta ja kesto;
- 3) tarkempi selvitys, mitä maastotöitä tehdään sekä mitä työmenetelmiä ja koneita käytetään;
- 4) arvio toimenpiteiden määrästä;
- 5) alueella työskentelevien henkilöiden lukumäärä;
- 6) arvio maastotöiden vaikutuksista ympäristöön;
- 7) tarvittaessa selvitys muista seikoista, joilla voi olla merkitystä.

Maastotöitä koskevaan ilmoitukseen on liitettävä kartta, johon on merkitty alue, jolla maastotöitä tullaan tekemään. Ilmoitus on tehtävä viimeistään kuukautta ennen maastotöihin ryhtymistä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 27 §, Asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 7 §.

Jälkitoimenpiteet

Kun kulanhuuhtonalupa on rauennut tai peruutettu, on kulanhuuhtonaluvan haltijoiden saatettava kulanhuuhtonta-alue välittömästi yleisen turvallisuuden vaatimaan kuntoon, poistettava rakennukset ja rakennelmat sekä laitteet, huolehdittava alueen kunnostamisesta ja siistimisestä sekä saatettava alue mahdollisimman luonnonmukaiseen ja maisemallisesti tyydyttävään tilaan. Kulanhuuhtonaluvan haltijoiden on tehtävä viipymättä kirjallinen ilmoitus Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle ja Metsähallitukselle, kun edellä mainitut toimenpiteet on saatettu loppuun. Ilmoitus on kuitenkin tehtävä viimeistään vuoden kuluttua luvan raukeamisesta tai peruuttamisesta. Ilmoituksen tulee sisältää tieto jälkitoimenpiteiden päättymispäivästä sekä kuvaus toteutetuista jälkitoimenpiteistä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 29 §.

Korvaus alueen hallinnasta vastaavalle viranomaiselle

Kulanhuuhtonaluvan haltijoiden on suoritettava Metsähallitukselle vuotuista korvausta 50 euroa hehtaarilta. Kulanhuuhtontakorvaus on ensimmäiseltä vuodelta maksettava viimeistään 30 päivänä siitä, kun kulanhuuhtonalupa on tullut lainvoimaiseksi tai kaivosviranomaisen on antanut määräyksen päätöksen täytäntöönpanosta muutoksenhausta huolimatta. Seuraavina vuosina korvaus on maksettava viimeistään 15 päivänä maaliskuuta.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 102 §

Vahinkojen ja haittojen korvaaminen kulanhuuhtonta-alueella

Kulanhuuhtonaluvan haltijan on korvattava kulanhuuhtonta-alueella tapahtuvasta kaivoslakiin perustuvasta toiminnasta aiheutuneet vahingot ja haitat, jollei jonkin toimenpiteen osalta korvauksesta toisin säädetä.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 103 §.

Luvan muuttaminen

Mikäli kulanhuuhtontaa koskevien toimenpiteiden määrässä, laadussa tai aikataulussa tapahtuu sellainen muutos, että lupamääräyksiä on tarpeen tarkistaa, on luvanhaltijan haettava kulanhuuhtonaluvan muuttamista kaivosviranomaiselta.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 69 §.

Luvan jatkaminen

Mikäli luvan voimassaoloa halutaan jatkaa, tulee hakemus luvan voimassaolon jatkamiseksi toimittaa kaivosviranomaiselle viimeistään kaksi kuukautta ennen luvan voimassaolon päättymistä. Hakemukseen tulee liittää lupaharkinnan kannalta tarpeelliset ja luotettavat selvitykset alueella harjoitetun toiminnasta ja siitä, että alueella on edelleen edellytyksiä löytää kultaa.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 66 §, asetus kaivostoiminnasta (391/2012) 27 §.

Rakentaminen

Kullanhuuhdentalupa ei oikeuta rakentamiseen.

Perustelut: Kaivoslaki (621/2011) 26 §.

Lupahakemuksen mukaisesti. Alueelle ei ole haettu lupaa rakentaa kaivoslain mukaisia rakennelmia.

Maastoliikenne

Kullanhuuhdonta-alueella ja sen ulkopuolella tapahtuva maastoliikenne edellyttää maastoliikennelain mukaisen luvan maanomistajalta.

Perustelut: Maastoliikennelaki (1710/1995) 2 luku 4§

Lupahakemuksen käsittely

Lupahakemuksesta tiedottaminen

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on tiedottanut tässä luvassa yhdistetyistä hakemuksista kuuluttamalla niitä 30 päivän ajan Turvallisuus- ja kemikaaliviraston sekä Inarin kunnan ilmoitustauluilla. Lausunnot ja mielipiteet on tullut toimittaa viimeistään 8.2.2017.

Lausuntopyynnöt ja lausunnot hakemuksesta

Hakemuksesta on lähetetty lausuntopyynnöt ja saatu lausunnot seuraavasti:

1) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Sallivaaran paliskunnalle 5.5.2017

Sallivaaran paliskunta ei ole antanut lausuntoaan hakemuksesta

2) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Metsähallitukselle 5.5.2017

Metsähallituksen lausunto 18.5.2017

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto on pyytänyt Metsähallitukselta lausuntoa koskien Heikki Palton kullanhuuhdentalupahakemusta HL2013:0019. Haettu alue sijaitsee Lemmenjokeen luoteesta laskevan puron varrella Morgamnivan kohdalla Lemmenjoen kansallispuistossa Inarin kunnassa. Kansallispuisto kuuluu Natura 2000-suojelualueverkostoon.

Hakemusalueella (4,6 ha) on tarkoitus harjoittaa lapiokaivua. Maata käsitellään noin 1 - 1,5 m³ kaivukaudessa. Osittain samalla alueella on Palton 6.6.2017 päättyvä kullanhuuhdentalupa. Hakija on hakenut lupaa myös päätöksentäytäntöönpanoon mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta.

Haetulta alueelta ei tällä hetkellä tunneta uhanalaisten lajien esiintymiä eikä uhanalaisia tai huomioitavia luontotyyppejä.

Alueelta ei tunneta muinaismuistolain (17.6.1963/295) suojaamia muinaisjäänneksiä, rakennusperintökohteita tai muita kulttuuriperintökohteita. Alueen lähistöllä on pyyntikuoppakohteita ja esihistoriallinen asuinpaikka, jotka ovat kiinteitä muinaisjäänneksiä, mutta ne eivät sijaitse aivan kohteen välittömässä läheisyydessä, eikä kaivutoiminta siten

vaaranna kohteiden säilymistä. Muinaismuistolain suojaamat kiinteät muinaisjäännökset ovat rauhoitettuja muistoina Suomen aikaisemmasta asutuksesta ja historiasta. Jos maata kaivettaessa tai muuta työtä suoritettaessa tavataan kiinteä muinaisjäännös, jota aikaisemmin ei ole tunnettu, on työ muinaisjäännöksen kohdalta heti keskeytettävä ja ilmoitettava kohde Museovirastolle tarpeellisia toimenpiteitä varten. Ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Myös muut alueella mahdollisesti olevat kulttuuriperintökohteet tulee ottaa huomioon maankäytössä.

Metsähallitus pyytää Turvallisuus- ja kemikaalivirastoa muistuttamaan kaivajaa seuraavista asioista mahdollisen kullanhuuhdontaluvan myöntämisen yhteydessä:

- Kaivutoiminta tulee tapahtua siten, että alapuoliseen vesistöön ei pääse liettymistä aiheuttavaa mineraalainesta eikä ravinteita. Maa-ainesten pääsy alapuoliseen vesistöön voidaan estää riittävällä veden kierrätyksellä ja saostusaltailla.
- Kaivutyöhön liittyvä leiriytyminen ja muu toiminta tulee tapahtua kullanhuuhdonta-alueen sisäpuolella. Mahdollisille rakennelmille ja rakennuksille on hankittava etukäteen luvat.
- Kaivukauden päättyessä on jyrkät kaivantojen reunat luiskattava. Reunat on myös merkittävä maastoon riittävän näkyvästi. Näillä toimenpiteillä parannetaan maaston muiden käyttäjien turvallisuutta ja estetään vahinkoja.
- Maapuiden keruu polttopuiksi ei ole sallittua kansallispuistossa.
- Metsähallituksen kanssa on sovittava mm. seuraavista asioista:
 - Pystypuiden kaataminen on kielletty. Mikäli kullanhuuhdonta-alueella on puustoa tutkimustyön esteenä, on puiden poistamisesta sovittava ennakkoon.
 - Maastoajoneuvoilla liikkuminen vaatii Metsähallituksen luvan.

Metsähallitus katsoo, että kullanhuuhdontaluvan saaja on kaikilta osin vastuussa Metsähallitukselle ja/tai kolmannelle osapuolelle kaivutoiminnasta mahdollisesti aiheutuvista vahingoista.

Lausuntopyynnössään Tukes pyysi samalla kaivoslain 38 §:n nojalla myös Metsähallituksen perusteltua näkemystä alueen hallinnasta vastaavana viranomaisena hakemuksen mukaisen toiminnan vaikutuksesta saamelaisten oikeudelle alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää kieltään ja kulttuuriaan huomioiden alueen läheisyydessä olevat muut vastaavat luvat ja muut maankäyttömuodot.

Hallituksen esityksessä kaivoslaista todetaan, että arvioinnissa olisi lähinnä tarpeen kiinnittää

huomiota saamelaiskulttuurin kannalta tärkeänä pidettävään poronhoitoon kohdistuviin vaikutuksiin.

Korkeimman hallinto-oikeuden päätöksessä 4. helmikuuta 2015 (taltionumero 275, Saamelaiskäräjien valitus ympäristölupa-asiassa, joka koski koneellista kullankaivua) todetaan seuraavasti: "Nyt puheena olevassa asiassa on kysymys pienessä mittakaavassa tapahtuvasta kullankaivusta alueella, jota käytetään tähän tarkoitukseen vain osa vuotta ja silloinkin tiukkojen lupamääräysten puitteissa. Sanotulla toiminnalla ei aiheuteta haittaa saamelaiskulttuurille ja vaikutukset saamelaisten perinteiselle elinkeinolle, kuten poronhoidolle, kalastukselle, metsästykselle tai ympäröivälle luonnolle jäävät hyvin paikallisiksi."

Kyseisen kullanhuuhdentalupahakemuksen osalta Metsähallitus viittaa edellä mainittuun korkeimman hallinto-oikeuden päätökseen.

Metsähallitus toteaa kuitenkin, että kaikkien Lemmenjoen kansallispuiston kullanhuuhdentalupa-alueiden ja kaivospiirien yhteisvaikutuksia saamelaiskulttuurin harjoittamiselle Metsähallituksen Luontopalvelut ei osaa arvioida.

3) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Inarin kunnalle 5.5.2017
Inarin kunnan lausunto 2.6.2017

Hakemus kohdistuu alueelle, jolla ei ole voimassa kunnallisia kaavoja.

Hakemuksen osalta ei voimassa olevien kunnallisten kaavojen kannalta ole huomautettavaa

4) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle 5.5.2017

Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen lausunto 31.5.2017

Kullanhuuhdentalupa-alue sijaitsee Inarin kunnassa Lemmenjoen kansallispuistossa Morgammaraksesta laskevan puron varrella.

Lemmenjoen alue on perustettu luonnonsuojelulain mukaiseksi kansallispuistoksi.

Lemmenjoen kansallispuisto on liitetty Euroopan unionin Natura 2000- suojelualueverkkoon (FI130 0201). Natura-alue on sekä luonto- että lintudirektiivin mukainen suojelualue (SCI ja SPA).

Puisto on luontotyypeiltään monipuolinen ja vaihteleva. Alue on tärkeä pohjoisten metsien, soiden ja jokiluonnon suojelun kannalta. Alueella pesii runsas linnusto.

Kullanhuuhdonta-alue sijoittuu Sallivaaran paliskunnan alueelle ja se on Metsähallituksen hallinnassa olevaa valtion maata. Alue on Saamelaisten kotiseutualuetta.

Luontoarvojen suojelu

Kullanhuuhdonta-alueella ei Hertta-rekisterin Eliöt-tietokannan mukaan (SYKE) ole luonnonsuojelulain 42 §:n nojalla koko maassa rauhoitettujen kasvilajien tai 47 §:n erityisesti suojeltavien lajien esiintymiä ja eläinten havaintopaikkoja, eikä luontodirektiivin liitteiden II ja IV lajien esiintymiä ja eläinten havaintopaikkoja.

Mikäli alueelta havaitaan edellä mainittuja lajeja, on huuhdontatoiminta järjestettävä siten, että siitä ei aiheudu luonnonsuojelulaissa kiellettyä seurausta, kuten lajin heikentämistä tai häviämistä eikä lajin elinympäristön heikentämistä tai tuhoutumista.

Tarvittaessa edellä mainitut laji- ja luontotyyppiesiintymät, samoin kuin vesilain nojalla suojellut lähteet, on rajattava huuhdonta-alueen ulkopuolelle, ellei esiintymien säilymistä voida turvata muilla toimenpiteillä.

Lapin ELY-keskuksen näkemyksen mukaan kullanhuuhdontatoiminta ei todennäköisesti heikennä Natura alueen luonnonarvoja eikä luonnonsuojelulain 65 §:n 1 ja 2 momentissa tarkoitettua arviointi- ja lausuntomenettelyä siten tarvita, kuitenkin kaikessa Natura 2000 -alueilla harjoitettavassa toiminnassa on huolehdittava siitä, ettei toimenpiteillä merkittävästi heikennetä alueen valinnan perusteen olevia luontotyyppejä tai lajien elinympäristöjä.

Kaivannaisjätteen jätehuoltosuunnitelmat, vesiensuojelu

Hakemukseen on liitetty jätehuoltosuunnitelma, jonka mukaan toiminnalla ei ole ympäristövaikutuksia.

Yhteisvaikutusten kautta yksittäiselläkin paikalla on vaikutusta alapuoliseen vesistöön. Kun vesistöalueella voi olla suurikin määrä huuhdontapaikkoja, on vaara, että toiminnasta aiheutuvalla yhteiskuormituksella on vesistön tilaa heikentävä vaikutus. Huuhdottavan aineksen käsittely tulee järjestää siten, että samentumista aiheuttava humuksen ja kiintoaineksen joutuminen alapuoliseen vesistöön estetään myös tulva-ajat huomioon ottaen.

Kalatalous

Huuhdontavesistöllä on tavallisesti, aivan vähäisiä latvapurojenyläosia lukuun ottamatta, kalataloudellista merkitystä sekä kalojen oleskelualueena että kulkureittinä ja myös kutu- ja poikastuotantoalueena. Tämä on huuhdontatoiminnassa otettava huomioon siten, että puronvarsi pensaineen ja puustoineen säilytetään mahdollisimman suurelta osin luonnontilassa ja huolehditaan em. veden laatuun kohdistuvien heikentävien vaikutusten estämisestä.

Kulttuurihistoria ja rakentaminen

Kullanhuuhdontakulttuuriarvot on kaivutoiminnassa turvattava, mikäli sellaisia on haetulla huuhdonta-alueella.

Rakentaminen kullanhuuhdonta-alueelle on lähtökohtaisesti kielletty. Kullanhuuhdonta-alueelle saadaan kuitenkin rakentaa rakennus tai rakennelma, jos kullanhuuhtoja osoittaa sen olevan välttämätön tilapäistä oleskelua ja tarvikkeiden säilyttämistä varten (kaivoslaki 26). Rakentamisen välttämättömyys ratkaistaan kullanhuuhdontaluvan yhteydessä. Metsähallitus voi perustellusta syystä vastustaa rakentamista. Tällainen syy voi olla maisemallinen tai aluetta koskevan muun tarpeen tai tarkoituksen huomioon ottaminen erämaa-alueella ja luonnonsuojelualueella, luonnonsuojeluun liittyvä tai muu näihin verrattava syy. Jos huuhdontaluvan yhteydessä rakentamisen katsotaan olevan välttämätöntä, edetään maankäyttö- ja rakennuslain prosessien mukaisesti, eli selvitetään tarvittavat poikkeamiset mahdollisine selvityksineen. Rakennuslupa / toimenpidelupa myönnetään määräaikaisena.

Kulkeminen alueelle

Alueelle kuljetaan veneellä loppumatka kävellen.

5) Turvallisuus- ja kemikaaliviraston lausuntopyyntö Saamelaiskäräjille 5.5.2017 Saamelaiskäräjien ilmoitus 7.6.2017

Saamelaiskäräjät ilmoittaa Tukesille kullanhuuhdonta- ja kaivosasioihin liittyen, että em. sektoria hoitava virkamies on jälleen töissä aikaisintaan 14.8. alkaen. Saamelaiskäräjät varaa tilaisuuden lausua tarpeen mukaan tänä aikana Tukesin käsittelemistä kullanhuuhdonta- ja kaivosasioista niiden käsittelyn myöhemmässä vaiheessa.

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston kannanotto lausunnoissa ja muistutuksissa esitettyihin yksilöityihin vaatimuksiin.

Lapin Kullankaivajain Liitto ry:ä ei voida pitää kaivoslain 37 §:n mukaisena asianosaisena. Lapin Kullankaivajain Liitto ry:llä on kuitenkin oikeus antaa hakemuksesta kaivoslain 39 §:n mukaisesti mielipide.

Mielipiteessä esitettyihin vaatimuksiin kaivosviranomainen toteaa, että hakemuksen, tästä päätöksestä esitettyjen hakemuksesta saatujen luonnonsuojeluviranomaisten ja maanomistajan lausuntojen ja selityksen perusteella alueella ei ole tarvetta pitää katselmusta. Kaivosviranomaiselle toimitettujen vuosiraporttien perusteella toimintaa voidaan pitää laajuudeltaan tavanomaisena pienimuotoisena lapiokaivuna.

Muut lausunnoissa esitetyt seikat on otettu päätöksessä huomioon lupamääräyksillä.

Muistutukset ja mielipiteet

Lapin kullankaivajain liitto ry on jättänyt seuraavan mielipiteen hakemuksesta 27.5.2017.

Muistutus HL2013:0019 (Heikki Paltto, Gollemaras) hakemukseen liittyen.

Lapin Kullankaivajain Liitto ry (LKL) haluaa antaa muistutuksen HL2013:0019 (Heikki Paltto, Gollemaras) hakemukseen liittyen.

Lapin Kullankaivajain Liitto ry (LKL) on sääntöjensä mukaisesti sellainen yhdistys, joka on Kaivoslain (621/2011) mukaisesti asianosainen lupaprosesseissa.

LKL:n sääntöjen 2 § mukaisesti

”Yhdistyksen tarkoituksena on toimia jäsentensä etujärjestönä kullankaivuuseen liittyvissä kysymyksissä, vaalia kullankaivuperinnettä ja taltioida kullankaivuuseen liittyvää tietoutta ja esineistöä, sekä toimia ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuin ympäristön viihtyisyyden edistämiseksi kaivualueilla.”

1. Yleisiä alustavia huomioita hakemuksesta:

1A. Hakemuksen sisältämät tiedot:

Kaivoslain 34§ ja 38§ sekä Kaivosasetuksen 21§ määrittää ne tiedot, joita hakijan minimissään tulee antaa lupahakemuksessaan.

LKL haluaa lupaviranomaisen panevan merkille, että hakija on ollut ensimmäinen allekirjoittaja useissa sellaisissa Saamelaiskäräjien jättämissä muistutuksissa tai jopa valituksissa, joissa huomattavasti laajemman ja perusteellisemmän hakemuksen jättänyttä kullankaivajaa moititaan puutteellisesti valmistellusta hakemuksesta ja vaaditaan hakemuksen hylkäämistä puutteellisen hakemuksen perusteella.

LKL ry ei vaadi hakemusta hylättäväksi puutteellisten tietojen perusteella.

1B. Toimeenpanolupa:

Hakija on pyytänyt Tukesia määräämään pääpäättöksen yhteydessä toimeenpanoluvan muutoksenhaun varalle.

Hakija ei perustele tarvettaan tai oikeuttaan hakea toimeenpanolupaa millään lailla. Hakija ei myöskään avaa eikä perustele millään lailla sitä, että tekeekö toimeenpanolupa asiallisesti muutoksenhaun tarkoituksettomaksi.

1C Kaivun luonne:

Hakija on kuvannut kaivumäärän hyvin pieneksi ja kaivutavan lähinnä näytösluontoiseksi matkailun oheispalveluksi.

Kaivoslain (621/2011) 1 § määrittää lain tarkoitus seuraavasti:

Tämän lain tarkoituksena on edistää kaivostoimintaa ja järjestää sen edellyttämä alueiden käyttö ja malminetsintä niin, että ne ovat yhteiskunnallisesti, taloudellisesti ja ekologisesti kestäviä

Lisäksi kaivoslain

5§ 5)

kullanhuuhdonnalla tarkoitetaan maaperässä esiintyvän kullan etsimistä, talteen ottamista ja hyödyntämistä huuhtomalla;

Ja edelleen kaivoslain 23 § määrätään kullanhuuhtojen oikeudesta:

Kullanhuuhdontaluvan nojalla sen haltijalla (kullanhuuhtojalla) on yksinoikeus luvassa mainitulla alueella (kullanhuuhdonta-alueella) sen mukaan kuin kullanhuuhdontaluvassa tarkemmin määrätään:

- 1) etsiä ja kartoittaa maaperässä esiintyvää kultaa;
- 2) ottaa talteen ja hyödyntää maaperässä esiintyvää kultaa huuhtomalla;
- 3) ottaa talteen ja hyödyntää huuhtonnan sivutuotteena irtomaasta löytyvät platinahiput sekä jalo- ja korukivet.

Jota edelleen tarkennetaan kaivoslain 24 §:ssä seuraavasti

Kullanhuuhtojen velvollisuudet

Kullanhuuhdonta on rajoitettava 23 §:n 1 momentissa tarkoitettun oikeuden kannalta välttämättömiin toimenpiteisiin.

Hakijan hakemuksessaan kuvaama toiminta ei välttämättä ole lainkaan kaivoslaissa määritettyä toimintaa. Hakemuksen suppeuden vuoksi tätä on kuitenkin vaikea arvioida.

Metsähallitus on maanhaltijan roolissaan aiemmin linjannut, että kaivoslain alaisilla alueilla ei voi harjoittaa muuta liiketoimintaa, kuten matkailua, ei edes kullankaivun sivutoimintana.

Tässä tilanteessa hakemuksen perusteella syntyy epäily, että päätoiminta on matkailua ja kullankaivua ei käytännössä harjoiteta lainkaan. Tietojen vähäisyyden vuoksi tätä on kuitenkin vaikea arvioida.

1D. Alueella olevat rakenteet:

Lupa-alueelle tulee laajennuksen myötä rakenteita, jotka ovat hakijan omaisuutta. Näistä rakenteista, niihin liittyvistä luvista ja olemassaolon oikeutuksista ei anneta mitään tietoa.

Saamelaiskäräjät ovat useassa lupaprosessissa vaatineet, että koko kesän ajan pystyssä oleva, mutta talveksi purettava ns. puolikiinteä kota on pidettävä sellaisena rakennus- ja maankäyttölain mukaisena rakenteena, johon on saatavavähintään toimenpidelupa kunnan rakennusvalvonnasta.

Myös rakenteiden osalta on vaikea luoda näkemystä asiasta, sillä asiaan liittyviä tietoja ei oikeastaan ole lainkaan.

2. Vaatimukset

Lapin Kullankaivajain Liitto ry esittää kyseiseen hakemusprosessiin liittyen seuraavia vaatimuksia:

2A.

Hakijalta tulee kirjallisesti tiedustella, missä määrin hänen kuvaamansa toiminta on kaivoslaissa tarkoitettua kullankaivua ja missä määrin matkailutoimintaa.

2B.

Hakijalta tulee kirjallisesti tiedustella, onko hakijalla alueella erillistä vuokraoikeutta tai muuta siihen rinnastettavaa maanomistajan/puistohallinnon lupaa, jonka nojalla hän harjoittaa alueella matkailutoimintaa. Ja lisäksi tulee saada ennen päätöksentekoa lisätietoa siitä, minkälainen rakenne tämä hakemuksen liiteviestissä mainittu kota on, onko kysymyksessä ns. pysyvä kota ja onko siihen liittyen haettu ja saatu rakennus- ja toimeenpanolupaa ja/tai erillisiä lupia Metsähallitukselta.

2C.

Hakijalta tulee kirjallisesti tiedustella, millä perusteella hän katsoo olevansa oikeutettu hakemaan pääpäättöksen yhteydessä toimeenpanolupaa, millä perusteella toimeenpanoluvan myöntö ei tee muutoksenhakua tarkoituksettomaksi ja minkäsuurinen ylimääräinen vakuus sen osalle olisi perusteltua määrätä.

2D.

Hakijalta tulee tiedustella kirjallisesti, katsooko hän, että hänen antamansa taustaselvitys kaivoslain 38§ mukaisista asioista on lainmukainen ja riittävä

2E.

Lapin Kullankaivajain Liitto ry haluaa tutustua annettuihin vastauksiin ja antaa varsinaisen muistutuksen vasta sen jälkeen. Tässä vaiheessa näin puutteellisilla tiedoilla LKL ei kykene arvioimaan toimintaa, siten kuin kaivoslaki lausunnon antajalta edellyttää.

2F.

Koska avoimia kysymyksiä on paljon ja keskeisimmät niistä liittyvät toiminnan luonteeseen ja alueella oleviin rakenteisiin, Tukesin tulee järjestää paikan päällä katselmus ennen lupapäätöksen tekoa.

2G.

Mikäli Tukes ei toteuta edellä vaadittuja toimenpiteitä, eikä LKL:lle anneta mahdollisuutta antaa uutta muistutusta täydennettyjen tietojen pohjalta, tulee kyseiset asiat perusteluineen ja hakijalta saatuinen vastauksineen kirjoittaa auki lupapäätöksessä.

Hakijan selitys

Hakijan 1.6.2017 antama vastine mielipiteeseen

En katso olevani selitysvetvöllinen Lapin kullankaivajaliitolle, enkä ole kyseisen liiton jäsen eikä LKL ole viranomainen. Kyseessä oleva kullankaivualue on ollut hallinnassani vuodesta 2003 ja toimintani on ollut moitteetonta. Alueella ei ole koskaan ollut kiinteitä rakenteita eikä ole tarkoitus niitä jatkossakaan tehdä. Mitä tulee matkailun harjoittamiseen kulta-

alueilla, kullankaivajat ovat harjoittaneet matkailuhuuhdonta jo 60-luvulta asti Lemmenjoella, Saariselällä ja Tankavaarassa ja matkailutoiminta on nykyään hyvin yleistä näillä kaivualueilla. LKL harjoittaa myös kullanhuhdonta-alueittensa vuokrausta turisteille Lemmenjoella ja Saariselän alueella joka on myös matkailutoimintaa.

Päätösmaksu

Päätösmaksu 700 €. Valtion talous- ja henkilöstöhallinnan palvelukeskus lähettää laskun hakijalle.

Perustelut: Asetus Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista (636/2013)

Muutoksenhaku

Tähän päätökseen saa hakea muutosta kaivoslain (621/2011) 162 §:n nojalla Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelta valittamalla siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään. Päätöksestä perittävästä maksusta voidaan valittaa samassa järjestyksessä kuin pääasiasta. Valitus aika on 30 päivää tämän päätöksen antopäivästä. Liitteenä olevasta valitusosoituksesta ilmenee, miten muutosta haettaessa on meneteltävä.

Päätöksestä tiedottaminen

Päätöksestä tiedotetaan kaivoslain (621/2011) 58 §:n mukaisesti. Lupapäätös liitteineen toimitetaan postitse hakijalle. Jäljennös päätöksestä toimitetaan niille, jotka ovat tätä erikseen pyytäneet sekä niille kunnille, ELY-keskuksille ja muille viranomaisille, joille asiasta sen käsittelyn aikana on annettu tieto tai joilta on pyydetty lausunto. Jäljennös päätöksestä toimitetaan myös saamelaiskäräjille ja paliskunnalle.

Päätöksen antamisesta ilmoitetaan niille, jotka ovat tehneet muistutuksen asiassa tai ovat ilmoitusta erikseen pyytäneet, sekä niille asianosaisille, joita asia erityisesti koskee. Päätöksen antamisesta kuulutetaan alueen kunnan ilmoitustaululla.

Sovelletut säännökset

Kaivoslaki (621/2011)

Asetus kaivostoiminnasta (391/2012)

Asetus Turvallisuus- ja kemikaaliviraston maksullisista suoritteista (636/2013)

Lisätietoja

Lisätietoja antaa Pasi Molkoselkä, puh. 029 5052 133, etunimi.sukunimi@tukes.fi

Terho Liikamaa
Ryhmäpäällikkö

Pasi Molkoselkä
Ylitarkastaja

LIITTEET

Liite 1. Valitusosoitus
Liite 2. Kartta alueesta (1:10 000)
Liite 3. Selvitys kullanhuuhtontaluvan myöntämisen esteistä
Li

TIEDOKSI

Inarin kunta
Lapin Ely-keskus
Metsähallitus
Saamelaiskäräjät
Sallivaaran paliskunta

VALITUSOSOITUS

Valitusviranomainen

Päätökseen saa hakea muutosta valittamalla sille hallinto-oikeudelle, jonka tuomiopiirissä pääosa tässä päätöksessä tarkoitettusta alueesta sijaitsee. Toimivaltainen hallinto-oikeus on mainittu valitusosoituksen lopussa. Valituskirjelmä osoitetaan valitusviranomaiselle ja se on toimitettava valitusajassa hallinto-oikeuden kirjaamoon.

Valitusaika

Määräaika valituksen tekemiseen on kolmekymmentä (30) päivää tämän päätöksen antopäivästä.

Valitusoikeus

Päätöksestä voivat valittaa ne, joiden etua, oikeutta tai velvollisuutta asia saattaa koskea, sekä vaikutusalueella ympäristön-, terveyden- tai luonnonsuojelun taikka asuinympäristön viihtyisyyden edistämiseksi toimivat rekisteröidyt yhdistykset tai säätiöt, asianomaiset kunnat, elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja muut asiassa yleistä etua valvovat viranomaiset, saamelaiskäräjät sillä perusteella, että luvassa tarkoitettu toiminta heikentää saamelaisten oikeutta alkuperäiskansana ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan ja kolttien kyläkokous sillä perusteella, että luvassa tarkoitettu toiminta heikentää kolttien elinolosuhteita ja mahdollisuuksia harjoittaa elinkeinoja.

Valituksen sisältö

Valituskirjelmässä on ilmoitettava

- 1) päätös, johon haetaan muutosta
- 2) miltä kohdin päätökseen haetaan muutosta ja mitä muutoksia siihen vaaditaan tehtäväksi
- 3) perusteet, joilla muutosta vaaditaan
- 4) valittajan nimi ja kotikunta
- 5) postiosoite ja puhelinnumero, joihin asiaa koskevat ilmoitukset valittajalle voidaan toimittaa

Jos valittajan puhevaltaa käyttää hänen laillinen edustajansa tai asiamiehensä tai jos valituksen laatijana on joku muu henkilö, valituskirjelmässä on ilmoitettava myös tämän nimi ja kotikunta.

Valittajan, laillisen edustajan tai asiamiehen on allekirjoitettava valituskirjelmä, ellei valituskirjelmää toimiteta sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla).

Valituksen liitteet

Valituskirjelmään on liitettävä

- 1) päätös, johon haetaan muutosta valittamalla, alkuperäisenä tai jäljennöksenä
- 2) asiakirjat, joihin valittaja vetoaa vaatimuksensa tueksi, jollei niitä ole jo aikaisemmin toimitettu viranomaiselle
- 3) asiamiehen valtakirja

Valituskirjelmän toimittaminen perille

Valituskirjelmän voi viedä valittaja itse tai hänen valtuuttamansa asiamies. Valituskirjelmä liitteineen voidaan myös lähettää postitse, telekopiona tai sähköpostilla. Postiin valituskirjelmä on jätettävä niin ajoissa, että se ehtii perille valitusajan viimeisenä päivänä ennen aukioloajan päättymistä. Hallinto-oikeudessa kirjaamon aukioloaika on klo 8.00–16.15. Sähköisesti (telekopiona tai sähköpostilla) toimitetun valituskirjelmän on oltava toimitettu niin, että se on käytettävissä vastaanottolaitteessa tai tietojärjestelmässä määräajan viimeisenä päivänä ennen virka-ajan päättymistä.

Valittajalta peritään hallinto-oikeudessa **oikeudenkäyntimaksu** 250 euroa. Oikeudenkäyntimaksua ei peritä, jos hallinto-oikeus muuttaa valituksenalaista päätöstä muutoksenhakijan eduksi. Tuomioistuinten ja eräiden oikeushallintoviranomaisten suoritteista perittävistä maksuista annetussa laissa (1455/2015) on erikseen säädetty eräistä tapauksista, joissa maksua ei peritä.

Toimivaltaisen hallinto-oikeuden yhteystiedot muutoksenhakua varten:

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus

Käyntiosoite: Isokatu 4, OULU

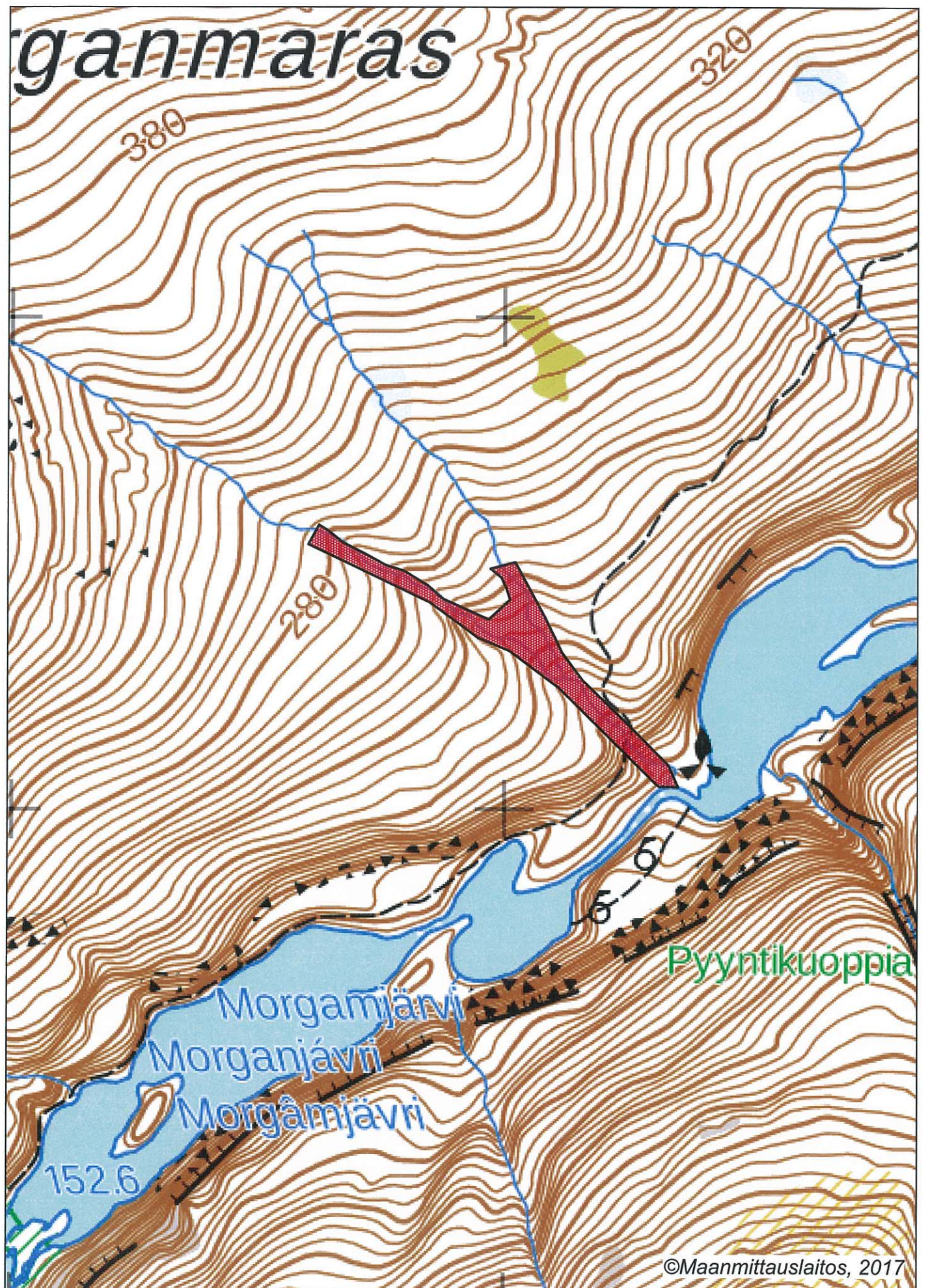
Postiosoite: PL 189, 90101 OULU

Faksi: 029 56 42841

Sähköposti: pohjois-suomi.hao@oikeus.fi

Puhelin: 029 56 42800 (vaihde)

@oikeus.fi

Selvitys kullanhuuhdontaluvan HL2013:0019 mahdollisista myöntämisen esteistä

Yleistä kullanhuuhdonnasta

Kullanhuuhdonta on ollut pienenevä maankäyttömuoto koko 2000-luvun ajan. Esimerkiksi vuonna 2000 kullanhuuhdontaan oikeuttavia lupia on ollut voimassa yli 400, kun tällä hetkellä vastaava määrä on 170 ja hakemuksia on vireillä 132. Hakemuksista 78 on jatkohakemuksia hakemushetkellä voimassa olleille luville. Näistä 16 kpl on sellaista, jotka ovat tarkasteluhetkellä voimassa ja sisältyvät siten sekä hakemuksiin että voimassaoleviin (lähde: Kaivosrekisteri 12.6.2017). Kullanhuuhdontaan varattujen alueiden keskikoko on pienentynyt uuden kaivoslain voimaantulon myötä noin 20%.

Kullanhuuhdonnan mahdollinen vaikutus saamelaiskulttuuriin selvitetään paliskunnittain, koska poronhoito on tärkeä osa saamelaiskulttuuria ja se on alueiden käytön kannalta herkkä elinkeino. Koska paliskuntien alueet on selkeästi rajattu aidoilla, kaivoslain mukaisen kullanhuuhdonnan vaikutukset saamelaiskulttuurille rajoittuvat pääasiallisesti sen paliskunnan alueeseen, jolla kullanhuuhdonta harjoitetaan.

Kullanhuuhdontaluvan nojalla ei saa harjoittaa toimintaa, joka vaikuttaa vesistöön. Mikäli tällaista toimintaa on suunniteltu lupa-alueella harjoitettavan, tulee toimintaan olla ympäristö- tai vesilupa. Näissä luvissa toimivaltainen viranomainen on Pohjois-Suomen aluehallintovirasto.

Lupa-alueen kuvaus

Kullanhuuhdontalupa-hakemusalue HL2013:0019 (4,7 ha) sijoittuu Sallivaaran paliskunnan alueelle, Lemmenjoen kansallispuistoon, Lemmenjoen läheisyyteen.

Sallivaaran paliskunnan kokonaispinta-ala on noin 260600 ha. Sallivaaran paliskunnan alueelle sijoittuu 14 kpl kullanhuuhdontaan oikeuttavia kullanhuuhdontalupia, pinta-alaltaan yhteensä noin 54 ha. Näistä kyseisen lupa-alueen läheisyyteen (2 km säteellä alueesta) sijoittuu noin 16 ha, 4 kpl. Sallivaaran paliskunnan alueella on 25 kappaletta pinta-alaltaan yhteensä noin 400 ha kaivospiirejä, joiden voimassaolo päättyy kaivoslain (621/2011) mukaisesti 1.7.2020. Kaivospiirien haltijoilla on oikeus hakea alueelle kullanhuuhdontalupaa, mutta koneellista kullanhuuhdonta-alueella ei voi harjoittaa kaivospiirien voimassaolon päättymisen jälkeen. Kullanhuuhdonta-alueen lähistöllä olevat lupa-alueet ovat olleet pääsääntöisesti kullanhuuhdontakäytössä vuosikymmenien ajan. Pinta-alallisesti noin 75 % voimassa olevista luvista luvan haltija on jo aiemmin omistanut oikeuden huuhtoa kultaa kyseisellä alueella. Alueen läheisyydessä on vireillä myös 3 kpl kullanhuuhdontalupahakemuksia pinta-alaltaan noin 11 ha.

Luvan mukaisen toiminnan kuvaus

Alueella on tarkoitus harjoittaa lapiokaivua, vuotuinen käsiteltävä maamäärä on noin 1-1,5m³.

Muut häiritsevät alueiden käyttömuodot alueella ja sen läheisyydessä

Lupa-alue kuuluu Lemmenjoen kansallispuiston alueeseen. Alueella ei harjoiteta metsätaloutta. Puiston käyttöä ohjaa asetus eräistä valtion omistamille alueille perustetuista kansallispuistoista ja luonnonpuistoista (932/1981) sekä Lemmenjoen kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma.

Lemmenjoen kansallispuistoon tehdään noin 10 000 käyntiä vuodessa. Valtaosa käynneistä sijoittuu Lemmenjokilaaksoon ja kulta-alueelle, joka on varattu virkistyskäyttövyöhykkeeksi. Virkistyskäyttövyöhykkeeksi on varattu noin 11 % koko puiston alueesta.

Lupa-alueella ei ole retkeilyreittiä tai erityistä retkeilykohdetta. Lupa-alueen välittömässä läheisyydessä on vesiretkelyreitti, jota pitkin pääsee Lemmenjoen kylältä vuorovenekuljetuksella Kultahaminaan.

Lupahakemusalueella tai sen läheisyydessä ei sijoitu porohoitoon liittyviä rakennelmia eikä muutakaan käyttöoikeussopimukseen perustuvaa maankäyttöä.

Puistoalueelle voidaan tehdä uusia käyttöoikeussopimuksia kansallispuistoa koskevan asetuksen (932/1981) sallimia tarpeita varten.

Paikalliset voivat metsästää kansallispuiston alueella. Lupia ei kuitenkaan myydä ulkopuolisille.

Kun huomioidaan edellä kerrotut tosiseikat, kullanhuuhtontaluvassa annetut määräykset, muualla lainsäädännössä ja luvissa annetut veloitteet ja määräykset, voidaan todeta, voidaan todeta, että kullanhuuhtontaluvan HL2013:0019 oikeuttamat toimenpiteet eivät yksin taikka yhdessä muiden vastaavien lupien ja edellä kuvattujen muiden maankäyttömuotojen kanssa heikennä olennaisesti saamelaisten oikeutta harjoittaa kulttuuriaan.

Alue on rajattu ja toimintaan tarvittavien lupien lupaehdot kyseisellä lupa-alueella kuin läheisyydessäkin turvaavat sen, että toiminnasta mahdollisesti aiheutuvat haitat ovat ajalliselta kestoaltaan ja sijainniltaan rajallisia, eivätkä olennaisesti haittaa saamelaisten oikeutta harjoittaa kulttuuriaan. Toiminta ei luvan mukaisessa laajuudessa lupamääräyksiä ja lainsäädäntöä noudatettaessa ole missään vaiheessa niin laajaa, että se estäisi tai häittäisi olennaisesti porotalouden harjoittamista alueella.

Hakija on osoittanut olevansa kelpoinen hakemaan kullanhuuhtontalupaa eikä hakemusalueella ole selvitysten ja saatujen lausuntojen perusteella muitakaan kaivoslaissa mainittuja luvan myöntämisen esteitä. Lupakäsittelyn yhteydessä ei myöskään ole tullut esiin luvan saajan toiminnasta osittain samalla kullanhuuhtonta-alueella mitään sellaisia seikkoja, jotka voisivat estää luvan myöntämisen.

Aineistoa:

Kaivosrekisterin karttapalvelu (www.kaivostoiminta.fi/kartta)

Lemmenjoen kansallispuiston hoito- ja käyttösuunnitelma

(<http://julkaisut.metsa.fi/assets/pdf/lp/Csarja/c48.pdf>)

Retkeilyreitit ja rakenteet (<http://www.retkikartta.fi/>)

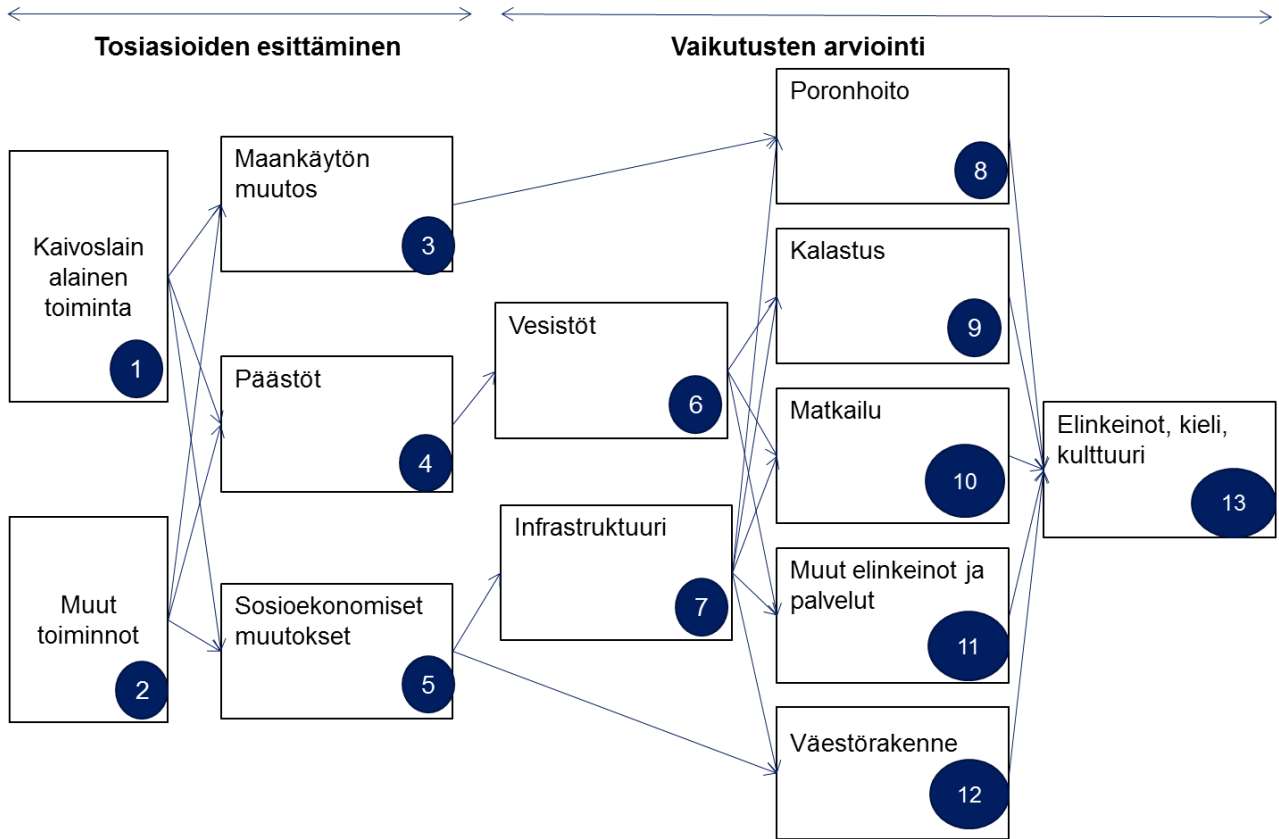
Paliskuntain yhdistyksen ja Metsähallituksen välinen yhteistyösopimus

(<http://www.metsa.fi/documents/10739/58225d52-500f-481c-9cdc-82a6159f4be7>)

Liite 4: Vaikutusten arvioinnin kehikko

Työssä keskusteltu vaikutusten arvioinnin kehikko.

Vaikutusten ketju saamelaisten elinkeinoihin ja kulttuuriin

**Kaivoslain 38 § edellyttämän
vaikutusten arvioinnin selvittäminen
lupamenettelyissä saamelaisten
kotiseutualueella, koltta-alueella ja
erityisellä poronhoitoalueella**

ISSN 1797-3562 (verkkojulkaisu)

ISBN 978-952-327-312-2

julkaisut.valtioneuvosto.fi

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet